

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 45 · 1. februar
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 1. februar 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 45):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:01:04]: Representanten Eva Kristin Hansen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Lars Haltbrekken vil framsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:01:25]: På vegne av stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv vil jeg fremme et forslag om opprydding av nedlagte og forurensende gruver.

Presidenten [10:01:38]: Representanten Ingrid Fiskaa vil framsette et representantforslag.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:01:52]: På toårsdagen for kuppet i Myanmar vil eg på vegner av representantane Lars Haltbrekken, Marian Hussein, Freddy André Øvstegård og meg sjølv setja fram eit forslag om ein ny Myanmar-strategi for frigjering og demokratisering.

Presidenten [10:02:08]: Representanten Erlend Wiborg vil framsette et representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:02:21]: På vegne av Fremskrittspartiet, ved representantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen, Silje Hjemdal og meg selv, har jeg den glede å framsette et representantforslag om fastsettelse av gjennomføringstid for anmodningsvedtak om forbud mot ekteskap mellom søskenbarn.

Presidenten [10:02:39]: Representanten Ola Elvestuen vil framsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:02:54]: På vegne av representantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Ane Breivik og meg selv har jeg gleden av å legge fram et forslag om at kraft til Hammerfest LNG og Snøhvit må baseres på gasskraftverk med CO₂-fangst og -lagring, CCS.

Presidenten [10:03:11]: Representanten Hans Andreas Limi vil framsette et representantforslag.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:03:23]: På vegne av Fremskrittspartiets representant Silje Hjemdal og meg selv vil jeg framsette et forslag om dispensasjon fra toll- og avgiftsregelverk mv. som hindrer donasjon av mat til veldedige formål.

Presidenten [10:03:38]: Representanten Lan Marie Nguyen Berg vil framsette et representantforslag.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:03:52]: På vegne av representantene Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Grete Wold, Tobias Drevland Lund og meg selv vil jeg framsette et forslag om gransking av forsvunne asylbarn.

Presidenten [10:04:04]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:11]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:04:11]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Kjersti Toppe, Marte Mjøs Persen og Tonje Brenna vil møte til muntlig spørretime. De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Første hovedspørsmål stilles av representanten Jan Tore Sanner.

Jan Tore Sanner (H) [10:04:40]: Etter åtte år med Høyre i regjering er det mye som går i riktig retning i skolen. Flere elever fullfører videregående skole, og mange av de elevene som har hatt det svakeste utgangspunktet, har hatt den største fremgangen. Samtidig er det nesten 20 pst. av elevene som ikke fullfører videregående. Det er en relativt stor gruppe, som av ulike årsaker ikke finner mestring og motivasjon i dagens skole.

Derfor har Høyre fremmet to omfattende rapporter siden valget. Den ene er om videregående skole for voksne, for å sikre at de som ikke fullførte videregående skole som ung, får en mulighet til å gjøre det nå, f.eks. med fagbrev, og å kunne stå lenger i jobb. Den andre rapporten er om en ungdomsskolereform, med 80 forslag som skal fremme mestring og læringsglede for alle elever, en mer praktisk og variert ungdomsskole som gjør elevene godt forberedt på videre skolegang.

Men hvor er regjeringen? Etter å ha sittet i nesten halvannet år har de ikke fremmet et eneste forslag som løfter kvalitet og innhold i skolen. Arbeiderpartiet har prioritert å reversere tiltak som vi vet virker, som satsing på lærernes kompetanse. Regjeringens respons på Høyres forslag har dels vært å angripe forslag som Høyre ikke har fremmet, og dernest i liten grad anerkjenne viktigheten av grunnleggende ferdigheter som viktig for motivasjon og læringsglede i skolehverdagen.

Mitt spørsmål til kunnskapsministeren er: Når vil regjeringen komme med sine første forslag som skal bi-

dra til å heve kvaliteten i skolen og sikre at flere elever fullfører videregående skole?

Statsråd Tonje Brenna [10:06:37]: Jeg må berømme representanten for en glimrende dobbelt inngang til problemstillingen, for etter åtte år med Høyre i regjering går alt veldig bra, men etter halvannet år med denne regjeringen er det på tide å få gjort noe, for nå går alt allikevel så meget dårligere.

Men jeg er enig med representanten i at målet er en skole der flere trives, der flere mestrer, og der flere blir kvalifisert, både mellom nivåene i skolen og til videre utdanning og arbeidsliv. Derfor har vi jobbet langs flere spor og kommer til å fortsette med det. Det ene handler om å samle alle de gode etter- og videreutdanningsmulighetene vi skal tilby våre gode ansatte i skolen, i et felles nytt system. Det er en oppfølging av en NOU, og målet er at det nye etter- og videreutdanningssystemet for både barnehage, skole og SFO skal gjelde fra 2025.

Det andre er at vi er i gang med et arbeid som gjennomføres av kvalitetsutvalget, som kom med sin første rapport i går, som ser mer helhetlig på måten vi kartlegger, tester og måler i skolen. Vi vet at det har enormt mye å si for elevene, og det har selvfølgelig mye å si også for lærerne, for det vi tester og måler, må kunne brukes på en pedagogisk fornuftig måte.

Vi jobber også videre med forslag til ny opplæringslov. Den har vi sagt at vil fremmes i løpet av våren, og der vil mange ting følges opp. I tillegg har vi i årets statsbudsjett en kraftfull satsing på å hjelpe spesielt unge som ikke er i arbeid eller utdanning, ved at vi samler og bedre sammenstiller tiltak innen helse, utdanning og arbeid for å få flere ut i arbeid og for å sørge for at man kan få hjelp til ulike utfordringer man har underveis, og ikke måtte gjøre ting stykkevis og delt. Det kommer i tillegg til at vi fra 2024 vil ha modulbasert opplæring for voksne som hovedinnretning, og selvfølgelig at vi vil følge opp både fullføringsrett og rekvalifiseringsrett i det videre.

Så jeg har ingen dårlig samvittighet for måten vi jobber på, og jeg deler representantens utålmodighet.

Jan Tore Sanner (H) [10:08:39]: Det gleder meg at statsråden deler min utålmodighet, og at vi kan glede oss over det som går bra i skolen. Å løfte kvalitet og innhold i skolen er ikke gjort med ett grep. Det er ikke gjort i løpet av fire år, det er et langsiktig arbeid. Nå ser vi særlig én gruppe hvor det er utfordringer, og det er den som ligger på et lavt mestringsnivå. Det er der min utålmodighet ligger. Det er viktig at det iverksettes tiltak som bidrar til mer praktisk og variert undervisning – det ligger det godt til rette for i de læreplanene vi fikk på plass i vår regjeringsperiode – og det er viktig at vi legger til rette for mer yrkesrettet opplæring også i ungdomsskolen. Høyre har i ungdomsskolereformen vår

foreslått at det skal være et obligatorisk yrkesrettet valgfag. Er det et forslag statsråden kunne tenke seg å støtte?

Statsråd Tonje Brenna [10:09:40]: Høyre styrte landet i åtte år og gjorde svært lite for ungdomsskolen. Åtte døgn etter at jeg ble statsråd, kom forslaget fra Høyre om en ungdomsskolereform. Det står ikke til troende at de 80 forslagene Høyre selv framsatte for en ukes tid siden, er det eneste saliggjørende når det gjelder å gjøre det bedre å gå på ungdomsskolen.

Jeg kan løfte fram noen høydepunkter fra hva som lå i ungdomsskolereformen til Høyre: Det var innføring av flere nasjonale prøver, det var å få på plass igjen flere private skoler, i tillegg til at karakterene skal kunne settes fra 6. klasse. Vi strever med en ungdomsgenerasjon som kjeder seg, som mistrives mer på skolen, som opplever mer mobbing. Vi må gjøre mer for å få dem til å trives. Vi må åpenbart yrkesrette utdanningen mer. Men gamle medisiner på nye symptomer har jeg liten tro på, og vi vil heller gjøre dette på en ordentlig måte gjennom en stortingsmelding om siste del av barneskolen og ungdomstrinnet.

Presidenten [10:10:47]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Jan Tore Sanner.

Jan Tore Sanner (H) [10:10:48]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på mine spørsmål, men derimot kommer med uriktige påstander om Høyres politikk. Høyre har ikke foreslått karakterer fra 6. klasse. Vi ønsker å opprettholde den grensen som er i dag, hvor man kan starte i 8. klasse. Det er altså ikke et forslag Høyre har fremmet, og Arbeiderpartiet må slutte med de påstandene.

Gjennom våre åtte år i regjering har vi fått til et løft for yrkesfagene. Det er nå over halvparten av elevene som velger yrkesfag. Vi gjennomførte endringer i studieretningene, vi gjorde fellesfagene mer praktiske, flere tok fagbrev, og flere har fullført. Vi løftet yrkesfagene, men det er behov for å ta nye skritt. Det er derfor jeg vil gjenta spørsmålet: Vil statsråden støtte Høyres forslag om at vi skal starte på ungdomsskolen med et praktisk rettet obligatorisk valgfag?

Statsråd Tonje Brenna [10:11:52]: Jeg skal gi representanten rett i én ting: Jeg mente 7. klasse da jeg sa 6. klasse. Men det ligger i Høyres forslag til ungdomsskolereform at man skal kunne begynne i ungdomsskolen ett år tidligere, ergo begynne med karakterer ett år tidligere, så det står jeg ved.

For å svare på spørsmålet vil jeg si at jeg er glad for utbedringene som er gjort for yrkesfagene de senere årene. Jeg mener allikevel at det vi har drevet med, er en

slags symptombehandling. Vi har ikke gått til utfordringens kjerne, nemlig at for mange elever oppdager for sent at de har praktisk interesse eller praktiske ferdigheter.

Derfor mener jeg at spørsmålet om en mer praktisk og variert skole handler om mer enn å innføre ett obligatorisk valgfag som yrkesfag. Jeg mener det handler om å jobbe praktisk og variert i alle fag. Jeg mener det handler om å lempe på noen av tingene som gjør at vi hele tiden trekker ressurser i retning av det mer teoretiske og akademiske, f.eks. en del av prøvene og kartleggingene vi driver med. Jeg mener vi må anerkjenne fullt ut at om man er god med skiftenøkkel, er god med blyant eller foretrekker å klatre i trær, innehar man viktige ferdigheter som gjør en til en elev som skal oppleve mestring. Det krever helhetlig endring og ikke bare et valgfag.

Presidenten [10:12:56]: Jan Tore Sanner – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Tore Sanner (H) [10:12:57]: Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet og regjeringen ikke har noen egne forslag, men gjentar feil om Høyres ungdomsskolereform. Vi har ikke foreslått karakterer fra 7. klasse. Vi har derimot foreslått at 1–10-skoler skal kunne gjennomføre et forsøk, et forskningsbasert forsøk, og det burde være i tråd med Arbeiderpartiets tillitsreform. Men karakterer skal ikke starte tidligere enn i dag.

En viktig utfordring i skolen, særlig i ungdomsskolen, er fravær. Der foreslo Høyre i utkastet til opplæringslov at det skulle innføres en plikt for skolene til å følge opp fravær fra dag én gjennom hele grunnskolen. Vi vet at i 10. klasse er det 9 000 elever som er borte fra skolen mer enn tre uker. Vil statsråden bidra til at det blir mer forskning på årsakene til fravær, mer åpenhet om omfanget av fravær og en plikt for skolene til å følge opp fravær fra dag én?

Statsråd Tonje Brenna [10:14:04]: Som representanten vet, ettersom han er tidligere statsråd, har kommunene og skolene i dag en plikt til å følge opp fravær hos elevene. Det mener jeg er bra. Men at vi må gjøre mer for å få flere elever til å være motivert og til stede på skolen, er jeg helt overbevist om.

Fravær handler egentlig om to litt ulike ting. Det ene er om begrunnelsen, altså hvorfor fraværet oppstår, og det andre er: Hva gjør vi med det?

Jeg tror, som representanten er inne på, at det kunne være nyttig å vite noe mer om fravær. Derfor har jeg bedt Utdanningsdirektoratet se på – det vil de gjøre fram mot sommeren – hvordan man på en eller annen måte og litt mer helhetlig kan følge fraværet vi har i grunnskolen. Så der er vi enige. At det skal føre til at vi får mer rigide regler eller andre ting som rammer inn elev-

ene heller enn å ramme inn de voksne rundt, som har en plikt til å følge opp elevene, er jeg derimot mer skeptisk til. Jeg mener at alle som jobber tett på elevene våre, har et ansvar for å følge opp hvis de ser at elever har stort fravær, og så skal vi legge gode rammer for det. Men de voksne må hjelpe de yngste elevene tilbake på skolen.

Presidenten [10:15:08]: Jan Tore Sanner – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Tore Sanner (H) [10:15:09]: Jeg håper at det som nå lå i statsrådets svar, er at man vil bidra til mer åpenhet om fraværet – at kommuner og også vi nasjonalt kan få vite mer om fraværet i grunnskolen. I dag er det kun 10. klasse vi har kunnskap om, og der er det bekymringsfullt stort fravær.

Så lå det i mitt spørsmål om regjeringen ville gå videre med den borgerlige regjeringens forslag om at skolene skal ha en plikt til å følge opp fraværet. Det lå i opplæringsloven. Det er ikke slik at alle gjør det i dag. Fire av ti skoleledere sier at de ikke har egne rutiner for å følge opp elever med høyt fravær. Dette er en stor utfordring. Har man høyt fravær i grunnskolen, er veien kort til at man faller fra på videregående skole. Vil statsråden følge opp forslaget om å lovfeste i opplæringsloven en plikt til å følge opp fravær gjennom hele grunnskolen?

Statsråd Tonje Brenna [10:16:10]: Jeg har også sett tallene der én av fire skoleledere sier at de ikke følger opp dette, og det er bekymringsfullt. Jeg er imidlertid helt sikker på at representanten er enig med meg i at det først og fremst er bekymringsfullt for de elevene det gjelder. De skolelederne som melder om dette, vet jo at det er de som må følge det opp. Så her er det litt avstand, kanskje, mellom det som står i lov og forskrift, og det som faktisk skjer på den enkelte skole. Jeg håper alle skoleledere og lærere som ser at de har fravær på sin skole, jobber seriøst og alvorlig med å følge det opp.

Så til spørsmålet om dette med åpenhet rundt fravær. Vel, det spør jo litt hva man legger i åpenhet. Hvis vi skal ha åpenhet for å rangere skoler, konkurrere mellom skoler eller klasser, eller si at dette er en god skole, for her er det lavt fravær, dette er ikke en god skole, for her er det høyt, er jeg skeptisk til åpenhet om det. Men hvis det at vi vet mer om hvilke symptomer vi ser på at elevene våre ikke trives, kan hjelpe oss til å få dem til å trives bedre, er jeg for det. Så det spør hva Høyre egentlig legger i saken om åpenhet knyttet til fravær, for saken må jo være å bekjempe fraværet, ikke å ha åpenhet om det.

Presidenten [10:17:14]: Jan Tore Sanner – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Tore Sanner (H) [10:17:15]: For å bruke et bilde: Man må slå på lyset, rett og slett. Skal man kunne ta tak

i problemet, må man vite at det eksisterer. Da jeg var kunnskapsminister, hadde bladet Utdanningsnytt en undersøkelse blant landets største kommuner, og det var få av dem som visste noe om fraværet på egne skoler. Derfor er det viktig at vi får mer kunnskap om årsakene til fravær, og det er grunn til bekymring om fraværet, særlig etter pandemien og langvarig streik.

Så til et annet spørsmål som handler om nettopp den gruppen som vi vet sliter: Det handler om grunnleggende ferdigheter. Vi fikk på plass en plikt for skolene til å gi intensivopplæring til elever i 1. til 4. klasse som ble hengende etter i norsk, engelsk og matte. Det gikk Arbeiderpartiet imot i sin tid. Nå vet vi at det også er en utfordring at elever starter på ungdomsskolen med svake grunnleggende ferdigheter og dermed har problemer i overgangen til videregående skole. Vi har nå foreslått en ny plikt til intensivopplæring i norsk, engelsk og matte på ungdomsskolen. Er det et forslag regjeringen kan tenke seg å vurdere?

Statsråd Tonje Brenna [10:18:25]: Som representanten er veldig klar over, kommer ikke jeg til å forskuttere verken til ham eller til andre hva som kommer i ny opplæringslov. Representanten må dessverre vente til den legges fram, og da får han svar på opptil flere av spørsmålene sine.

Når det gjelder å slå på lyset, vil jeg påstå at det er ikke spesielt mørkt der ute. Jeg er helt overbevist om at de aller fleste skoler vet hvordan det står til hos dem. De som ikke vet det, tror jeg ikke først og fremst trenger hjelp av Stortinget til å få vite hvilket fravær de har på sin skole. Jeg tror de må være interessert i det, gå inn i det og overholde sine forpliktelser – være interessert i å finne ut hvorfor elevene deres ikke er til stede, eventuelt hvorfor de har for svake lese-, skrive- og regneferdigheter, hvis det er det som er utfordringen, og jobbe systematisk med det.

Jeg opplever at Stortingets og regjeringens oppgave selvfølgelig er å legge gode rammer, men vi skal ikke detaljstyre hvordan man pedagogisk der ute vurderer hvordan enkeltelever eller klasser kan lære å lese, skrive og regne bedre. Det må vi vise med all tydelighet at vi har tillit til at lærerne vurderer.

Presidenten [10:19:28]: Abid Raja – til oppfølgings-spørsmål.

Abid Raja (V) [10:19:38]: Statsråden sa at vi strever med at elevene kjeder seg på skolen. Fra Ungdata-undersøkelsen vet vi at stadig flere ungdommer har et negativt forhold til skolen, og mange oppgir nettopp at de kjeder seg. Det er jo et faresignal også for statsråden. Skolen skal ikke være kjedelig. Det skal være utfordrende, motiverende og gøy å gå på skolen. Jeg tror ikke at

det er noe galt med våre barn og unge. Kanskje svaret ligger i måten vi har organisert skolen på? Det er lite frihet til å dyrke faglige interesser og for lite fleksibilitet for skolen til å tilpasse og variere opplæringen. Jeg har registrert at Høyres ungdomsskolereform ikke øker antallet timer med valgfag, og foreslår å gjøre det obligatorisk å velge et yrkesfaglig valgfag. Jeg lurer på om statsråden heller vil være med på Venstres forslag om å gi elevene mulighet til å ta flere valgfag og skape et bredere utvalg av valgfag, for jeg hører at statsråden sier «praktisk og variert». Samtidig sier hun også at hun er utålmodig, og da lurer jeg på: Når blir prat til handling?

Statsråd Tonje Brenna [10:20:37]: Jeg er glad for inngangen til spørsmålet som representanten har, for jeg er helt enig i problembeskrivelsen. Vi har en situasjonen i dag hvor utgangspunktet er veldig fint. Seksår-ingene våre kommer til skolen med altfor stor ransel, gleder seg, blir utrolig fort glad i klassekameratene sine og læreren sin og har det veldig, veldig bra. Men et eller annet sted mellom 4. og 5. trinn skjer det noe. Motivasjonen faller, og opplevelsen av å mestre faller. Flere opplever å kjede seg, og mobbingen øker, noe som jeg er helt overbevist om at henger sammen. Derfor mener jeg vi må ta tak i dette langs flere linjer. Det handler selvfølgelig både om hvordan vi innretter de ulike fagene, og om arbeidsmetoder i ulike fag. Det handler om, som representanten selv er inne på, i hvilken grad vi lar elevene velge – jeg tror det ligger utrolig mye gode følelser i å få lov til å ta beslutninger om egen hverdag tidlig, og kanskje mer jo senere i utdanningsløpet man kommer – og det handler om at man får mulighet til å utforske flere fag, fordype seg i fag og utforske andre arbeidsmetoder. Så jeg er enig i beskrivelsen, men vi kommer til å jobbe med stortingsmeldingen et år til før vi kommer tilbake til Stortinget med den.

Presidenten [10:21:40]: Abid Raja – til oppfølgings-spørsmål.

Abid Raja (V) [10:21:41]: Jeg skulle ønske at statsråden var mer utålmodig enn som så, for til nå har det ikke kommet noe tiltak. Vi hadde håpet at tiltakene kunne komme nå, for det hun sier, er jo helt riktig, at Elevundersøkelsen viser at motivasjonen for læring synker fra 5. trinn og er lavest på 10. trinn. Mange av de barna har ikke tid til å vente på at statsråden fortsetter å jobbe med dette uten å komme med noe tiltak her og nå. Det haster med å skape en skole som motiverer hver eneste dag, for de elevene som går på skolen i dag. Fram til nå har jo ikke regjeringen iverksatt et eneste tiltak for å gjøre noe med dalende motivasjon. Under pandemien gjorde vår regjering ekstremt mye for å motvirke den dalende motivasjonen. Under lærerstreiken gjorde

statsråden forsvinnende lite for å motvirke dette, og heller ikke i ettertid. Jeg lurer på hvordan statsråden vil jobbe for å styrke motivasjonen og styrke elevenes medvirkning – eller må de bare sitte og vente et helt år før det kommer noe tiltak fra denne regjeringen?

Statsråd Tonje Brenna [10:22:38]: Disse tallene som jeg peker på – som handler om motivasjon, mestring og trivsel – har gått jevnt og trutt nedover siden 2015–2016. Jeg mener å huske, på tross av mine matematikkferdigheter på skolen, at det var representantens eget parti som styrte landet og skolen i brorparten av de årene. Det minner oss på noe annet viktig, nemlig at vår skole heldigvis er en stor og robust organisasjon som ingen i noe storting kan knipse i fingrene og gi beskjed om å forandre seg. Skal vi endre ting til det bedre, må vi gjøre det sammen. Derfor er jeg ikke fornøyd med å vite hva tallene for elevenes trivsel er. Jeg vil vite hvorfor tallene er slik, og det tar det litt tid å finne ut av. Det gjør vi sammen med forskerne. Det gjør vi sammen med lærerne. Det gjør vi sammen med vårt eget elevpanel, som jevnt og trutt gir meg en strøm av gode forslag til hvordan vi kan gjøre skolen bedre. Alt dette skal munne ut i en stortingsmelding om 5.–10. trinn. Den kommer til å komme hit, men dette må vi gjøre på en skikkelig måte, ikke stykkevis og delt.

Presidenten [10:23:40]: Abid Raja – til oppfølgings-spørsmål.

Abid Raja (V) [10:23:42]: Lærere er det viktigste vi trenger i skolen for å få til motivasjon. Vi vet at antallet søkere til læreryrket gikk oppover, og nå har det begynt å snu og å gå nedover. Etter dagens regjering, jeg vil si, dårlige håndtering av høstens lærerstreik står mange lærere igjen med dalende motivasjon. Det er skadelig, for vi trenger hver eneste lærer til å stå i jobben, og vi ønsker også i utgangspunktet at flere skal søke seg til yrket. Det er den gode læreren som er grunnen til at barna våre trives, og at de har det bra på skolen. Når vi nå sliter både med rekruttering av nye lærere og å holde på dem vi har, kan det gå ut over barna og mulighetene de trenger å få. Det er på tide at denne regjeringen faktisk tar noen grep.

Jeg er glad for at Stortinget i går vedtok to av Venstres forslag, som vi hadde lagt fram for å styrke rekrutteringen til læreryrket, men jeg lurer på: Når kommer regjeringen selv på banen for å gjøre læreryrket mer attraktivt?

Statsråd Tonje Brenna [10:24:41]: Representanten kan gjenta til det kjedsommelige at jeg foretok meg for lite under lærerstreiken, at jeg burde ha grepet inn, at jeg burde sagt noe, at jeg burde gjort noe for å kompen-

sere for den situasjonen elevene var i. Det oppsummerer egentlig hvordan representantens eget parti og mitt parti ser på arbeidslivet, på organisasjonsfrihet, på streikeretten og på retten til å komme sammen og stå opp for sine krav, for en forutsetning for et sterkt trepartssamarbeid er at vi respekterer de ulike partenes roller. Hvis statsråder skulle blande seg inn og lage en rekke tiltak som skulle kompensere for, forverre eller med annen motivasjon påvirke en streik på en eller annen måte, så forsvinner det. Med det ville den norske modellen blitt utfordret på en måte den ikke har vært tidligere. Jeg mener det er helt riktig at det er partene som løser disse arbeidskonfliktene. Jeg mener også, som representanten selv var inne på, at det er veldig bra at vi kom til enighet i går i Stortinget om en rekke tiltak vi skal gjøre for å styrke lærerne og lærernes rolle, og det ser jeg fram til å fortsette med sammen med representantens parti.

Presidenten [10:25:44]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [10:25:59]: Spørsmålet går til forbrukerminister Kjersti Toppe.

Før jul foreslo Fremskrittspartiet å forbedre forbrukernes kjøpekraft gjennom bl.a. å halvere matmomsen, fjerne drivstoffavgiftene og gi full refusjon for strømkostnader over 50 øre/kWh – og da til alle. Dette mener Fremskrittspartiet var kraftfulle grep som kunne betydd en forskjell for tryggheten i folks hverdag i en tid der faktisk veldig mange mennesker kjenner på en stadig mer presset økonomi.

Ikke lenge etter at Fremskrittspartiets forslag ble nedstemt, står vanlige folk akkurat nå og kikker på kvitteringen for dagens innkjøp og undrer på hvorfor maten i dag er veldig mye dyrere enn sist onsdag. Hvorfor er brokkolien 134 pst. dyrere, og hvorfor har avokadoen gått opp fra 19,90 til nærmere 35 kr? Gjør regjeringen noe aktivt for at min hverdag skal bli enklere? Eller skjønner de ikke at det er vanlige folk og familier som nå sliter med å få hverdagen til å gå rundt? Det er det faktisk mange som spør seg.

Prisgaloppen på mat rammer bredt – liten, stor, studenter som pensjonister, ja, folk i både by og distrikt. Og mens regjeringen følger situasjonen nøye, tømmes sparekontoer og kredittkort går varme. Det er nettopp forbrukerne som rammes hardest av kraftig prisøkning på mat. Da må man spørre seg hvor nettopp forbrukerministeren er i disse tider.

Hvilket ansvar føler forbrukerministeren at hun har for å forenkle forbrukernes hverdag? Og hva vil hun konkret gjøre for å hjelpe forbrukere som nå drukner i prisøkninger på alle fronter?

Statsråd Kjersti Toppe [10:27:59]: Det er ein krevjande situasjon for mange. Eg er jo ikkje berre forbrukarminister, eg er òg barne- og familieminister, og spesielt vil mange barnefamiliar oppleve det som krevjande med så mange auka kostnader, og det gjeld òg auka prisar på mat.

Ein del av dei tiltaka som representanten etterlyser, høyrer inn under ansvarsområdet til andre statsråder – eg tenkjer på nærings- og handelsministeren og landbruks- og matministeren. Men det er klart at det er òg viktig at vi ser til at forbrukarane ikkje vert lurte, og at marknaden fungerer på ein slik måte at det ikkje går ut over forbrukarane. Dessutan er det ikkje berre forbrukarane dette handlar om. Det er viktig for både brukarar og eigentleg heile samfunnet.

Eg samarbeider tett med dei andre statsrådene på dette området, og spesielt har eg vore opptatt av korleis konkurransen i daglegvaremarknaden verkar. Eg har bl.a. ansvaret for Forbrukartilsynet og Forbrukarrådet, og det er viktig at vi har god finansiering av dei, så dei kan stilla opp og å vera på. Ein må òg sjå på om det er villeiarde marknadsføring til forbrukarane, f.eks. slik debatten om «krympflasjon» viste tidlegare i år. Det er slikt som eg har slått ned på, og som eg sørgjer for at det finst mekanismar for der ute, slik at det vert ei reell prisopplysing. Så er det no gjort ei rekkje tiltak frå dei andre statsrådene si side for å sjå til at konkurransen går rett føre seg.

Silje Hjemdal (FrP) [10:30:05]: Forbrukerministeren minner om at det er to andre ministre som skal være aktive i dette, men heller ikke de har klart å komme med noe konkret som hjelper folk med regningene her og nå. Da kan man minne om at ordet «matmoms» forekommer hele 14 ganger i Senterpartiets alternative budsjett for 2021. Da var Senterpartiet klar på at en reduksjon i matmoms var et viktig politisk verktøy. Nå er Senterpartiet i regjering. De har tilgang på mange av verktøyene og kan bruke dem for å redusere matprisene, som f.eks. strømsøtte til bedrifter og å redusere drivstoffavgifter og matmoms. Imidlertid har vi sett lite til det. Da må jeg utfordre forbrukerministeren på om hun fremdeles er enig med gamle Senterpartiet i at å redusere matmomsen vil kunne bety mye for lommeboken til dem som nå sitter hjemme og ser på.

Statsråd Kjersti Toppe [10:31:11]: Det er lansert veldig mange tiltak frå regjeringa si side om det ein no gjer for å styrkja konkurransen og sjå til at det ikkje vert ei uriktig prisdanning – utan at eg skal nemna dei her i dag. Blant anna er prisdanning og dei to prisvindauga noko av det ein no ser på. Marginstudie er noko anna. Konkurransetilsynet skal òg sjå på den prissignaliseringa som vi ser.

Når det gjeld matmoms, står det sikkert nemnt 14 gonger i budsjettet til Senterpartiet. Vi har ikkje full moms på mat, og det er det god grunn for. Om vi skal ta han endå lengre ned i ein akuttsituasjon, vert ei anna vurdering. Sjølv om representanten ikkje likar å høyra det, er ikkje det noko ein forbrukarminister kan vedta aleine.

Presidenten [10:32:14]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Dagfinn Henrik Olsen.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:32:24]: Mitt oppfølgingsspørsmål går til arbeids- og sosialminister Marte Mjøs Persen.

Mange pensjonister merker at økningen i matvareprisene gjør kraftig innhogg i deres økonomi. Vi vet at pensjonister over tid har måttet prioritere hva de har råd til, og mange dager i uken har de kanskje ikke råd til varm mat, for de vil prioritere å kjøpe gaver til f.eks. barnebarn. I går kunne vi lese om Lilly på 74 år, som er sjokkert over at pensjonen blir mindre og mindre verdt, men som likevel tok seg råd til å kjøpe et syltetøyglass fordi hun skulle få barnebarnet på besøk. Lilly var ikke minstepensjonist, så når man skjønner hvordan hun har det, kan man også skjønne hvordan de som sitter nederst ved bordet, altså minstepensjonistene, har det. I vårt alternative budsjett foreslo vi tiltak som makspris på strøm, midlertidig fjerning av drivstoffavgifter og halv matmoms, som ville ha bidratt til å øke pensjonistenes kjøpekraft.

Hva vil statsråden og regjeringen gjøre for å sikre at pensjonistene raskt får økt kjøpekraften sin?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:33:28]: Det viktigste handler om regulering av pensjonsnivåene. Regjeringen la i desember 2021 fram et lovforslag i Stortinget om at pensjoner under utbetaling skulle reguleres med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten. Det sluttet Stortinget seg til, og med den nye reguleringsmetoden ble det gjort gjeldende fra og med trygdeoppgjøret i 2022. En regulering med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst vil sikre pensjonistene reallønnsvekst i de årene. Det betyr at med de nye reglene vil det i årets trygdeoppgjør automatisk bli kompensert for at prisveksten i 2022 ble langt høyere enn det man la til grunn i fjorårets trygdeoppgjør.

Representanten nevner mange ulike tiltak som også ville komme andre til gode. Det er det samme man gjør med regjeringens politikk på dette området: Vi har en sterk strømsøtteordning, og vi gjør det vi kan for å holde inflasjonen og prisveksten nede.

Presidenten [10:34:33]: Dagfinn Henrik Olsen – til oppfølgingsspørsmål.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:34:34]: Det er riktig som ministeren sier, at man i fjor fikk på plass et system som skal kompensere for den prisstigningen som har vært. Men den prisstigningen og den reduksjonen av kjøpekraft som var i årene før, valgte regjeringen ikke å følge opp. Pensjonistforbundet har anslått at den reduserte kjøpekraften for pensjonistene i 2022 var på hele 5,6 mrd. kr, noe som utgjør 5 500 kr per pensjonist. Det er mye når man i utgangspunktet har lite. Å få disse pengene året etter, når man egentlig hadde trengt dem det samme året, er egentlig for sent.

Vil statsråden garantere at pensjonistene i år fullt ut får kompensert den kjøpekraften de tapte i 2022? Ser statsråden at det er mulig å gjøre noen tiltak som kan sikre at kjøpekraften opprettholdes gjennom året 2023, dersom situasjonen skulle bli lik den som var i 2022?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:35:35]: Jeg kan nevne at regjeringspartiene og SV i budsjettavtalen ble enige om å øke minste pensjonsnivå for enslige med 4 000 kr årlig fra 1. januar 2023. Det er en økning som nå forberedes med sikte på å få gjort utbetalingene.

At dette nå er lovregulert, gir en forutsigbarhet for pensjonistene. Man vet hva som blir resultatet, nemlig at man regulerer med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten. Det har Stortinget sluttet seg til, og jeg er veldig glad for det. Regulering med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten har lenge vært kjent politikk for Arbeiderpartiet. Vi gikk til valg på dette allerede i 2017. Slik sett kan jeg garantere at det blir resultatet. Det må komme etterskuddsvis, for vi vet jo ikke resultatet av den faktiske prisveksten før året etter.

Presidenten [10:36:35]: Gisle Meininger Saudland – til oppfølgingsspørsmål.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:36:51]: I dag kom prissjokket på matvarer. De som merker denne ekstreme prisveksten mest, er de som har minst, og som får ytelse og pensjon fra det offentlige, som statsråd Mjøs Persen har ansvaret for. Den ekstreme prisstigningen gjør at mange av disse menneskene ikke klarer å få den økonomiske hverdagen til å gå rundt. Derfor har bl.a. Fremskrittspartiet tatt til orde for halv matmoms og makspris på strøm. Da vil pensjonistene og de som går på de laveste offentlige ytelsene – som statsråden har ansvaret for – få en forutsigbar og lavere pris på det mest nødvendige, nemlig mat og strøm.

Hvorfor ønsker ikke statsråden dette?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:37:36]: Denne regjeringen har gjort ganske mye for å holde prisene nede, inflasjonen lav og ikke minst rentenivået lavt, som er viktig for veldig mange av dem vi snakker om i dag.

Regjeringen har tatt andre grep som har hatt stor effekt, bl.a. en strømstøtteordning som har vært veldig viktig for regjeringen. Regjeringen fører en politikk som reduserer økonomiske og sosiale forskjeller. Det er tre overordnede grep vi tar for å få til dette.

Det ene handler om å få folk i jobb. Det andre handler om gode og universelle velferdsordninger for andre, og vi har styrket en hel rekke av dem, både på kunnskapsministerens område og på mange andre områder. Det tredje er en mer rettferdig og omfordelende skattepolitikk.

Regjeringen har en veldig tydelig omfordelingsprofil på budsjettet for 2023: De med lave og vanlige inntekter får redusert skatt, samtidig som de med høy inntekt og formue må bidra litt mer. Regjeringen reduserte dessuten veibruksavgiften, slik at de samlede drivstoffutgiftene reduseres.

Presidenten [10:38:40]: Gisle Meininger Saudland – til oppfølgingsspørsmål.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:38:43]: Det er ikke bare Fremskrittspartiet som vil ha billigere mat og strøm. Til og med lederne i to LO-forbund ønsker det samme. Handel og Kontors leder vil matmomsen til livs, og Fellesforbundets leder vil ha makspris på strøm. Siden statsråden ikke ønsker å lytte til Fremskrittspartiet, er hun da villig til å lytte til sine venner i LO, som ønsker Fremskrittspartiets politikk på dette området?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:39:10]: Regjeringen har tatt grep både for å holde strømprisene nede og for å sørge for at matprisene – som barne- og familieministeren bl.a. har gjort rede for her – holder seg lave. Vi skal lytte til folk, og det er klart det er krevende for ikke bare LO-medlemmer, men også for veldig mange andre, at strømprisene nå er høye og matprisene stiger. Bakgrunnen for dette er krigen i Ukraina. Vi står nå i en situasjon der Putins grusomme krigshandlinger ikke bare rammer Ukrainas befolkning, men også hele Europas befolkning, ved at både energipriser og matvarepriser er brakt inn i dette.

Når det gjelder barnefamiliene, har barnetrygden blitt økt. Vi har økt den utvidede barnetrygden for enslige forsørgere. Satsene for barnetillegg til mottakere av arbeidsavklaringspenger, kvalifiseringsstønad og dagpenger økes til 35 kr per dag fra 1. februar – og jeg kunne ha ramset opp mye mer.

Presidenten [10:40:12]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:40:26]: I dag øker prisene på mat noe voldsomt. Det er noe som mange her i landet har fryktet, fordi man kjenner at utilstrekkeligheten

øker med prisene. For mange kommer dette som nok en stein til byrden, fordi man ikke klarer å få endene til å møtes fra før.

Vi vet at en av tolv ikke har nok penger til mat og må enten stå over måltider, oppsøke matstasjon eller kontakte Nav for å søke om nødhjelp. I Trondheim har de opplevd en økning i matutdelingen på 375 pst.

Mange husker kanskje også alenemoren Renate fra Drammen som stilte opp i Debatten på NRK i høst. Hun fortalte at hun skrudde av varmen, tok på pleddet og frøs hjemme for å spare strøm, og at hun bare spiste to brødskeer til middag. Hun er ikke alene, men er det noe vi vet, så er det at det ikke blir fullere på fatet til Renate eller andre som nå sliter med de økte prisene. Da er det viktig å ta bort den skammen og utilstrekkeligheten som man kjenner hver for seg, og løfte i lag. Det er det vår bevegelse har gjort gjennom organisering, omfordeling, gjennom samfunns- og velferdsbygging og har på den måten historisk klart å skape samfunn med små forskjeller og sterke fellesskap.

Jeg vil gjerne høre hva statsråden nå tenker om den alvorlige situasjonen som folk i landet vårt står i, og om regjeringen vil ta flere grep for å bekjempe fattigdom og forskjellene som nå tynger landet.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:42:20]: Jeg deler representanten Bergstøs virkelighetsbeskrivelse av samfunnsutviklingen historisk, om hvordan vi har klart å omfordele, og hvordan det er noe av det aller viktigste vi gjør for både å opprettholde god sosial mobilitet og å redusere sosial ulikhet i samfunnet vårt. Da må alle jobbe sammen.

Da må de tre statsrådene som sitter i denne salen her i dag, jobbe sammen for å klare det, for velferdsstaten vår er mer enn bare ytelser. Det er gratis kjernetid i SFO, det er billigere barnehager, det er økt barnetrygd for enslige forsørgere, det er en god skole, slik at folk ikke faller utenfor eller avslutter utdanningen sin for tidlig og ikke kvalifiserer seg for arbeid. Det er alle disse delene av velferdsstaten som er nødt til å jobbe sammen.

Nå står mange i en akutt situasjon. Det kan være en fattig trøst, kanskje, at vi gjør det vi kan for å sørge for at flere skal komme i arbeid. Vi styrker bl.a. ungdomsgarantien for å få det til. Da er det viktig det regjeringen og SV har gjort sammen, med både å styrke barnetilleggene, gi enslige mer i pensjon og lage et statsbudsjett som holder rentene nede, som demper inflasjonen, og som sørger for at vi håndterer denne situasjonen.

Det er viktig for meg som arbeids- og inkluderingsminister å si at alle som har et hjelpebehov, kan henvende seg til Nav-kontoret for å få lagt fram sin sak og få veiledning og informasjon. Blant annet er Navs økonomi- og gjeldsrådgivningstjeneste et viktig tilbud til personer

som har økonomiske problemer. Og for dem som trenger supplerende sosialhjelp eller sosialhjelp, er det også slik at sosialtjenesteloven sier at man skal gi det som er nødvendig for et livsopphold. Da kan det, med økte priser, være behov for å justere utbetalingene.

Kirsti Bergstø (SV) [10:44:26]: Det er ingen tvil om at mye har kommet bedre ut av budsjettforliket og enigheten med SV enn det utgangspunktet var. Det er vi alle glade for, men jeg tror at vi hadde trengt en mye kraftigere økonomisk omfordeling der løsningen for å holde rente og inflasjon i takt heller handler om å ta ned kjøpekraften på toppen, slik at man kunne ha styrket den i bunnen. Vi hører at de som har hatt lavest inntekt, har også hatt dårligst inntektsutvikling over flere år, og at folk som har jobb, nå må ha en jobb i tillegg for rett og slett å klare å få endene til å møtes. Da er det store spørsmålet: Hvilke grep er det vi kan ta nå for rett og slett å løfte i lag og styrke fellesskapet enda mer for dem som sliter?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:45:31]: Det er vel en måned siden denne salen vedtok budsjettet som regjeringspartiene og representantens parti ble enige om for inneværende år, som handler nettopp om å omfordele. Der er vi i gang. Det var et av de mest omfordelende budsjettene på mange tiår, og det er også et budsjett som akkurat har begynt å virke. Flere av endringene trer i kraft nå, og folk har ikke engang fått lov til å merke at det skjer enda. Jeg mener at det også er veldig viktig at vi holder fast på den politikken som vi har, samtidig som vi skal utvikle. Det er et mål å holde forskjellene i Norge lave. Det innbyr til et tillitssamfunn, og derfor må vi jobbe videre med dette når vi nå går i gang med arbeidet for statsbudsjettet for 2024.

Presidenten [10:46:32]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kirsti Bergstø.

Kirsti Bergstø (SV) [10:46:35]: Vi deler målet om reduserte forskjeller og også gleden over at et mer omfordelende budsjett skal begynne å virke. Samtidig må vi se framover sammen. Vi møter ofte argumenter i den politiske debatten når vi ønsker å øke ytelsene og redusere prisen på velferden, om at det skal lønne seg å jobbe, og arbeidslinjen blir ofte brukt som et argument for å holde ytelser nede, historisk sett. Men vi ser også at det pågår en stor diskusjon nå. FO-leder Mimmi Kvisvik, som organiserer sosialarbeiderne i dette landet, har tatt til orde for en ny forståelse av arbeidslinjen, som handler om nettopp inkludering, som statsråden var inne på, og å styrke sosialpolitikken. Da undrer en seg på om statsråden er enig med SV og FO-lederen i at det er viktig og riktig å tenke nytt om arbeidslinjen nå.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:47:37]: Arbeidslinjen handler om en aktiv politikk for høy yrkesdeltakelse og ikke minst om at det skal lønne seg å arbeide. Like mye handler den om et arbeidsliv som tilrettelegger for at de som kan jobbe, også skal få en reell mulighet til det.

Jeg må igjen si at alle velferdsordninger skal spille sammen, slik at de støtter opp om målet om bred deltakelse i arbeidslivet. Vi må gjøre mer for å gi alle de som ønsker det, en helt reell mulighet til å delta i arbeidslivet, og det gjør regjeringen bl.a. ved å gjøre det lettere for flere å delta i både opplæring og kompetanseheving. Vi innfører nå en ungdomsgaranti. Erfaring viser at det er viktig at ungdom følges tett nok og tidlig nok opp, og vi utformer bl.a. et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd, som skal legge til rette for at flere kan kombinere trygd og arbeid. Velferdsstaten og arbeidslinjen henger definitivt sammen, og de understøtter hverandre, men det er arbeid som finansierer velferdsstaten.

Presidenten [10:48:40]: Kirsti Bergstø – til oppfølgingsspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:48:42]: Vi er helt enig i at man trenger en aktiv politikk for å få flere i jobb og for å åpne opp arbeidslivet for flere. Derfor vil vi f.eks. ha arbeidsformidling i offentlig regi og sørge for at det er der det skjer. Men når vi gjentar mantraet om at det skal lønne seg å jobbe, er det jo noen som vet det mer enn noen andre, og det er alle de som ikke har jobb, eller er for syke til å jobbe. I altfor lang tid har vi opplevd at redselen for at noen skal få litt for mye i trygd, har vært større enn redselen for at folk skal vokse opp eller leve i fattigdom. Det er nettopp den vi er nødt til å få tatt vekk, for hvis mantraet er at det skal lønne seg å jobbe, og vi vet at noen har så lave lønninger at de må ha både en og to jobber – ja, så står vi på stedet hvil. Derfor vil jeg utfordre statsråden på om hun ser at arbeidslinjen tidvis har blitt en fattigdomsfelle med en sånn type argumentasjon.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:49:45]: Nei, jeg vil ikke gå så langt som til å kalle det en fattigdomsfelle, for bred deltakelse i arbeidslivet gir oss også muligheten til å bygge velferdsstatens sikkerhetsnett enda sterkere. Det er det som gjør at vi kan sørge for. Men det jeg ikke kjenner meg igjen i beskrivelsen av, er påstanden om at man må holde trygdene så lave som mulig for å gjøre dette. Tvert imot mener jeg det er viktig at vi har et sterkt sikkerhetsnett for alle de som faller utenfor arbeidslivet. Sykepengeordningen f.eks., som gir 100 pst. dekning, er veldig viktig for å få folk til å komme tilbake, men også alle de andre helserelaterte ytelsene er det

selvfølgelig viktig at vi understøtter og har på et nivå som folk klarer seg på.

Så nevnes også lave lønninger. Det er et problem som vi kanskje best klarer å få bukt med ved å styrke det organiserte, seriøse arbeidslivet.

Presidenten [10:50:51]: Kirsti Bergstø – til oppfølgingsspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:50:52]: Utfordringen her er at så lenge hovedargumentet er at det skal lønne seg å jobbe, vil de med lavest lønninger, som har stått nærmest på stedet hvil og hatt den laveste lønnsveksten over tid, også møte det argumentet. Det er der det blir en fattigdomsfelle i arbeidslinjen. Jeg traff en alenemor, som var organisert i Fellesforbundet og gjorde alt det vi på venstresiden ønsket at hun skal gjøre, stå på med arbeidskameratene sine for å øke lønnen gjennom organisering, men som likevel var nødt å ha tilleggjobb for å klare seg. Når vi har en logikk som sier at det alltid skal lønne seg å jobbe – ja, så er det hennes lønning det blir målt mot. Hvordan skal man klare å sørge for at forskjellene går ned og fattigdommen reduseres uten å øke ytelsene?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:51:57]: Like mye som at arbeidslinjen handler om langt mer enn ytelse, handler arbeidslinjen først og fremst om at det på lang sikt skal lønne seg å jobbe, at man har et arbeidsliv der vi forsørger oss selv, familiene våre og klarer å tjene opp pensjonspoeng, som gjør at vi får pensjon i framtiden. Men det er klart at ytelsene må henge med på kostnadsutviklingen også, og det opplever jeg at vi nå har et system for som fungerer relativt godt. Det er viktig at vi også skal ha arbeidsinsentiver. Det må være et økonomisk insentiv til å komme tilbake i arbeid. Og så tar man jo her opp et grunnleggende problem, at hele samfunnet vårt er utformet på en sånn måte at man egentlig bør ha to fulltidsinntekter for å leve gode liv.

Presidenten [10:53:04]: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Mímir Kristjánsson (R) [10:53:20]: Mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsminister Marte Mjøs Persen.

Det er begynt å bli en god del år siden Den norske Amerikalinje ble lagt ned – det selskapet gikk ad undas i 1995, faktisk – men de siste årene er det oppstått en ny amerikalinje i Norge, og den er sjøsatt i eldrepolitikken. Den ble satt veldig klart ord på av Mjøs Persens statsrådskollega Ingvild Kjerkol, som nylig sa at hver og en av oss må ta større ansvar for å planlegge for egen alderdom. Det var responsen på de rystende avsløringene om eldreomsorgen som NRK Brennpunkt har kommet med.

Alderdom handler om mer enn eldreomsorg, det handler også om pensjon. De siste årene har vi, også i pensjonspolitikken, fått stadig større vekt på at hver og en av oss må ta større ansvar for å planlegge egen alderdom. Vi må spare til pensjon privat, og vi må sikre oss og jobbe lenge nok til å klare å få nok pensjonspoeng til å ha et verdig liv også etter at vi går av.

I sin tid sa den store politiske tenkeren Wenche Myhre at når hun ble 66, drømte hun om å få hårsveis som en pønker og lommer fulle av gryn, og hun skulle kjøpe motorsykkel for pensjonen som hun fikk. Det er veldig, veldig langt fra virkeligheten for mange norske pensjonister i dag. Det lever flere titusen norske pensjonister godt under fattigdomsgrensen. Realiteten er at muligheten til å kjøpe motorsykkel er null komma niks. Spørsmålet er heller om man har råd til både å betale strømregningen og kjøpe mat.

Spørsmålet til statsråden er: Anser regjeringen og statsråden det som deres ansvar, samfunnets ansvar, å sørge for å løfte disse pensjonene – eller vil de også her være enig i, som statsråd Kjerkol har sagt, at det er opp til den enkelte å planlegge for egen alderdom og et liv utenfor fattigdom?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:55:19]: Vi har et godt pensjonssystem i Norge. Jeg deler virkelighetsbeskrivelsen av at spesielt de som er enslige på minsteytelse, opplever den tiden vi lever i, som veldig vanskelig nettopp på grunn av økte priser og kostnader. Derfor er jeg glad for at vi i budsjettenigheten med SV også økte minstepensjonene.

Nå planlegger vi en stortingsmelding om pensjon etter at pensjonsutvalget leverte sin evaluering, der de mente at man burde gjøre pensjonssystemet mer sosialt bærekraftig. Der vil vi komme tilbake til bl.a. hva vi skal gjøre med minstenivåene, og jeg synes det er naturlig at minstenivåene også avklares i et nytt pensjonsforlik.

Vi har allerede gjort et veldig viktig grep som dreier seg om å styrke pensjonssystemet for fremtiden, og det handler om pensjon fra første krone. Alle mennesker som bruker sin tid på arbeid, helt fra første arbeidstime – de som er unge, de som er eldre, de som jobber deltid, de som jobber, vil få pensjonsopptjening fra første krone. Vi har også fullført tjenstepensjonsordningen i offentlig sektor, og den kommer fra 2025. Den er også viktig.

Mímir Kristjánsson (R) [10:57:02]: Jeg takker statsråden for svaret. Det er ingen overraskelse at politikere er fornøyd med seg selv. Det tror jeg vi ofte er, hele gjengen, men jeg synes det er litt vanskelig å være fornøyd når man ser hva minsteytelsene i det norske pensjonssystemet ligger på.

Bare så alle skal ha klart for seg hva vi snakker om, er minstepensjonen for en enslig minstepensjonist

209 500 kr før skatt. Det er altså en femtedel av en stortingslønn. EUs fattigdomsgrense i Norge er 260 000 kr etter skatt – det er det man skal ha etter skatt for ikke å være fattig i Norge. Realiteten er altså at over 100 000 pensjonister har 209 500 kr før skatt. Spørsmålet er hvor lang tid statsråden mener det skal ta å øke disse minsteytelsene før de er på et nivå der folk rett og slett ikke blir fattige bare fordi de blir gamle.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:58:02]: Budsjettforliket med SV øker minstepensjonen for enslige med 4 000 kr fra 1. januar i år. Jeg svarte akkurat på spørsmålet knyttet til at vi skal se på minstenivåene i forbindelse med et nytt pensjonsforlik, og jeg synes det er viktig at vi har en helhetlig tilnærming til dette. Jeg hører at representanten er veldig opptatt av minstenivåene. Jeg er opptatt av minstepensjonistene, men jeg er også opptatt av at ungdommene våre skal ha et godt pensjonssystem for fremtiden, at helheten i befolkningen føler seg trygg på at de vet hva de får i pensjon når de skal gå av. Derfor er det viktig at vi ser på dette i en helhetlig sammenheng, sånn at vi sørger for den sosiale bærekraften. Det handler ikke bare om minsteytelsene. Det handler f.eks. også om uføres overgang til alderspensjon.

Presidenten [10:59:02]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Mímir Kristjánsson.

Mímir Kristjánsson (R) [10:59:03]: Det er helt riktig at pensjonssystemet ikke bare handler om minsteytelser. Det er samtidig litt underlig å sette det helt skriken-de behovet for å øke minsteytelsene til fattigdomsgrensen opp mot ungdommens behov for et sosialt bærekraftig pensjonssystem. De som er ungdommer i dag, vil jo gå ut i minsteytelse hvis disse, som på ingen måte er sosialt bærekraftige, ikke blir økt.

En del av helheten i dette systemet er at vi har fått en økende privatisering av alderdommen. Jeg leste nylig en pressemelding fra Nordea Liv, som det heter, som glede-strålende forteller at det nå er enda flere som tar grep om egen pensjonssparing. Nordmenn har aldri før spart så mye til pensjon privat. De tar alderdommen på alvor og sparer betydelige beløp på eget initiativ. Det er altså en rekordhøy økning i pensjonssparingen som skjer privat, utenfor det offentlige pensjonssystemet, rapporterer alle banker. Ser statsråden på det som en positiv eller negativ utvikling?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:00:01]: Først av alt har jeg lyst til å si at det er viktig at vi ser på pensjonsforslagene i en helhet, for det er en sammenheng. Derfor mener jeg det er veldig viktig før vi går for enkeltsaker i dette systemet.

Når det gjelder akkurat minstepensjonen, har vi altså økt den med 4 000 kr fra 1. januar, og vi skal se på reguleringen av dette videre i den varslede stortingsmeldingen. Der er målet et bredt forlik, sånn at også framtidige pensjonister vet hva de har. Med pensjon fra første krone vil flere få opptjening av pensjon av alt arbeidet som utføres, og dermed blir det mindre. Om det er et problem at folk sparer penger, har jeg ikke lyst til å spekulere noe videre i. Jeg synes det er viktig å utjevne forskjeller mellom folk.

Presidenten [11:01:09]: Mímir Kristjánsson – til oppfølgingsspørsmål.

Mímir Kristjánsson (R) [11:01:10]: Jeg registrerer at statsråden ikke alltid har et like helhetlig syn på når det er viktig å se ting i en helhet, for det var fullt mulig å øke minstepensjonen med 4 000 kr, men tydeligvis ikke med 10 000 kr eller 12 000 kr. Så det er åpenbart mulig å gjøre justeringer og endringer. Det har vi alle i denne salen vært med på å gjøre, bl.a. med pensjon fra første krone – da var det ikke nødvendig med noen helhet – og med å endre justeringen for minstepensjonen. Når det passer regjeringen, er det fullt mulig å gjøre endringer, men det er klart at man ikke er villig til å gjøre større endringer enn dem man har gjort.

Jeg forstår at statsråden ikke vil spekulere i om det er uheldig at folk sparer privat, men det er jo mulig å se den økende private pensjonssparingen som en mistillitserklæring mot offentlig pensjon, at behovet for å ha privat trygghet og sikkerhet er mulig bare for dem som har god nok økonomi til det. Er det ikke mulig for statsråden å se den sammenhengen, at når man har en økende sparing i private pensjons- og forsikringsprodukter, er det et uttrykk for mistillit mot de offentlige pensjonsordningene?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:02:17]: Det er jo en påstand, og det går kanskje an å være enig i at det kan være en del av en slags virkelighetsbeskrivelse. Det går også an å se på det på en annen måte, nemlig at det er stor ulikhet i Norge. Forskjellene har økt, og det betyr at en andel av befolkningen har fått bedre råd, både når det gjelder sparing til pensjon og annen sparing.

Vi har et godt pensjonssystem i Norge, der både den offentlige pensjonen og folketrygden er en sikkerhet. Det finnes veldig mange pensjonsordninger i både privat og offentlig sektor, nå bl.a. med ny offentlig AFP, som gjør at dette skal fungere godt sammen og trygge pensjonene for framtidige pensjonister.

Presidenten [11:03:15]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Mari Holm Lønseth (H) [11:03:31]: Kommunene har til nå gjort en stor innsats for å ta imot de svært

mange flyktningene som har kommet til Norge. I fjor kom det over 35 000 flyktninger bare fra Ukraina, og vi må være forberedt på at antallet øker i år. UDI anslår at det vil komme omtrent 40 000 bare fra Ukraina, og samtidig øker også ankomsten av andre asylsøkere. Antallet som tar seg over Middelhavet nå, er på det høyeste nivået siden flyktningkrisen i 2016.

I går hadde kommunene frist for å svare på anmodningen fra IMDi. Det er veldig bra at det er mange kommuner som er positive og ser at de har kapasitet til å ta imot mange flyktninger også i år, men det er også mange kommuner som sier at de har problemer, at de ikke har nok kapasitet, og det er særlig mangel på boliger og press på kapasiteten i andre tjenester.

Dette kan ikke være noe nytt for regjeringen. Likevel har regjeringen valgt å fjerne tilskuddet til utleieboliger for kommunene, til tross for advarsler fra både kommuner og KS. Regjeringspartienes egne ordførere rundt omkring i Norge ber om at tilskuddet gjeninnføres, og at regjeringen snur. For Høyre var det viktig nettopp å ha det tilskuddet på plass, sånn at vi også kan holde bosettingstempoet oppe. Regjeringen har også valgt å vente med å gi kommunene mer forutsigbarhet, når de heller ikke har kommet til Stortinget med noe bevilgningsforslag for å ta imot de mange flyktningene som vil komme i år, utover de 14 000 flyktningene det er planlagt for i statsbudsjettet.

Er statsråden bekymret for at regjeringens manglende handling og kutt til utleieboliger gjør at man havner bakpå i det som er en pågående flyktningkrisen?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:05:20]: Jeg deler representanten Holm Lønseths skryt av kommunene. De har allerede gjort en solid innsats. Jeg er dypt imponert over den jobben som gjøres for at flyktningene blir både bosatt og integrert i lokalsamfunnene der ute. Jeg ser optimistisk på svarene som så langt har kommet fra kommunene knyttet til bosetting også i 2023, men det er ingen tvil om at det blir mer krevende å bosette i 2023 enn det var i 2022, rett og slett fordi alle de som kom i 2022 – i hvert fall nesten alle – blir værende i 2023, og også fordi det er ventet å komme et høyt antall flyktninger i 2023.

Vi i regjeringen har forberedt oss på at vi må snu raskt, og vi har planer for ulike scenarioer, også scenarioer der det kan ventes å komme betydelig flere enn 35 000 som skal bosettes. Vi har lagt til rette for et fleksibelt regelverk som gjør det lettere for kommunene å ta imot flere enn det de har vært vant til. Det midlertidige regelverket gir oss også fleksibilitet til å kunne gi ytterligere lempninger dersom behovet blir enda større framover. Regjeringen har også sendt på høring forslag om å

videreføre de midlertidige reglene i lovverket fram til 1. juli 2024.

For å håndtere et stort bosettingsbehov er anmodningskriteriene forenklet. Hovedlinjene om at bosettingen skal være styrt, spredt, rask og treffsikker, ligger fast, og det skal også legges størst vekt på kommunenes kapasitet og tjenestetilbudet i regionen.

Jeg snakker godt med kommunene og har selvsagt lyttet godt til det signalet som er gitt knyttet til det tilskuddet, men jeg vil minne om at først og fremst er det integreringstilskuddet som er viktig for å bosette.

Mari Holm Lønseth (H) [11:07:25]: Jeg har stor tro på at statsråden har god dialog med kommunene. Det er også det hun sier til Nationen denne uken, at mange av disse problemene må løses med dialog. Det som er utfordringen, er at det ikke vil holde med bare dialog på sikt når det hver eneste dag kommer omtrent 100 flyktninger som skal bosettes.

Kommunene er veldig klare på hva de har et behov for, og en av de tingene er nettopp tilskudd til utleieboliger, for det er der man ser at kapasiteten blir spesielt sprengt, særlig når folk skal bli værende over tid. Vi foreslo å gjeninnføre det tilskuddet. Vi foreslo flere midlertidige endringer i plan- og bygningsloven som ville gjort det enklere å få oppført flere boliger raskt. Vi foreslo også å øke tolkekapasiteten. Dette er alle forslag regjeringen kunne vært med på, og som regjeringen også kunne kommet til Stortinget med. Det virker som statsråden også deler mye av problembeskrivelsen. Da er spørsmålet mitt: Hvor lenge vil statsråden se på at dette problemet utvikler seg før hun går fra dialog til handling?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:08:27]: Det er også slik at bosettingskapasiteten varierer veldig mellom kommunene. Det er bl.a. avhengig av både tilgang på boliger og kapasitet i det kommunale tjenesteapparatet. Det er noen som varsler om slitasje nå, men andre varsler om at de har god kapasitet. Både vi og IMDi har veldig tett dialog med både KS og kommunesektoren om situasjonen. Da meldes det bl.a. at tilgangen på boliger vil være blant de største utfordringene i 2023. Samtidig er det faktisk veldig god fart i bosettingen foreløpig. Leiemarkedet er fleksibelt i Norge – boliger kan raskt trekkes til og ut av markedet. Vi vil vurdere tiltak ved behov. Jeg vet også at kommunalministeren følger tett det som går på tilskudd til boliger gjennom Husbanken. Den midlertidige beredskapshjemmelen i plan- og bygningsloven åpner bl.a. for lempninger knyttet til arealplanverket.

Presidenten [11:09:33]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Mari Holm Lønseth.

Mari Holm Lønseth (H) [11:09:34]: Jeg synes statsråden sier godt at det er «fart i bosettingen foreløpig». Det er de signalene man må begynne å ta på alvor når det er flere og flere kommuner som varsler at de ikke har kapasitet til å ta imot det antallet som kommer. Anmodningen fra regjeringen har vært 35 000, og vi vet at det antagelig kommer et høyere antall enn det som skal bosettes i år. Det betyr at det er en mangel på kapasitet som vi må klare å være i forkant av, heller enn å komme bak på.

Jeg registrerer at regjeringen har pekt særlig på at man vil komme til Stortinget med et bevilgningsbehov for å ta imot de mange flyktningene, antagelig i revidert nasjonalbudsjett. Da er utfordringen at kommunene er halvveis ut i året før de vet hva de har å forholde seg til, men de står i dette hver eneste dag. Samtidig var statsråd Gjelsvik, som statsråd Mjøs Persen også nevnte, på Agenda Innlandet for en tid tilbake og sa at nå skal vi stå sammen med kommunene. Er det virkelig egentlig bare ord man gir til kommunene når det røyner på for dem?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:10:37]: Nei, regjeringen har sagt veldig tydelig at vi kommer tilbake igjen i revidert med bl.a. disse endringene, som tar høyde for oppdaterte og ikke minst kanskje mer presise tall enn det som lå til grunn da vi la fram budsjettet i fjor høst.

Jeg har lyst til å understreke at kommunene vet veldig godt hva de har å forholde seg til når det gjelder bl.a. integreringstilskuddet. Alle som bosetter flyktninger, får integreringstilskudd i fem år fra det året de bosetter. Integreringstilskuddet er med på å dekke de nødvendige utgiftene kommunene har, med både bosetting, tjenestetilbud, skoler og barnehager, og det har en høy dekningsgrad. Kommunene vet meget godt at det er en stabil finansieringsmåte som varer i fem år fra det året flyktningen er bosatt.

Presidenten [11:11:40]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [11:11:55]: Mitt spørsmål går til barne- og familieministeren.

I en fersk rapport fra Barnas Havarikommisjon som ble presentert sist uke, vises det til mangler i rettssikkerheten til barn som er utsatt for vold og overgrep. I en rekke av disse tilfellene mener man at hensynet til barnets beste ikke er tillagt nok vekt, og at resultatet er at barn som er utsatt for vold og overgrep, ikke får den beskyttelsen og ivaretagelsen som de bør ha, og som de har krav på.

I Norge i dag lever rundt 750 barn på skjult adresse, også kjent som kode 6. Dette er barn som er på flukt i eget land, og i verste fall kan disse barna tvinges til samvær med en som de gjemmer seg for. Det kan faktisk få

fatale konsekvenser. Vi skal ikke se lenger enn til Sverige og åtte år gamle Tintin, som nå antas drept av sin egen far, for ikke så lenge siden.

Det burde være en selvfølge at man slipper å tvinges til samvær med en forelder som kan skade en fysisk og psykisk. Mitt spørsmål til barneministeren er derfor: Hvordan vil barneministeren følge opp Barnas Havarikommisjon, og hvordan vil man sørge for at barn som er utsatt for vold og overgrep, får bedre rettsikkerhet?

Statsråd Kjersti Toppe [11:13:33]: Takk for spørsmålet. Først vil eg seia at rapporten som vart lansert av Barnas Havarikommisjon, er eit veldig viktig arbeid. Eg skulle gjerne ha vore der da dei lanserte han, men fekk ikkje anledning til det. Dette er eit enormt viktig område. Det er stor kompetanse bak den rapporten. Vi får veldig viktige råd i han, og dei peikar på det som er dei store utfordringane.

Dette er eit område som verkeleg er viktig. Vi har tidlegare hatt mange rapportar og NOU-ar – f.eks. Svikt og svik, NOU 2017:12 – som viser at her er vi ikkje gode nok, og at barn ikkje får den beskyttelsen som dei både treng og skal ha, etter sine rettar. Det er sett ned eit rettsikkerhetsutval i barnevernet som skal levera sin rapport i neste månad, som ser på rettsikkerheita i alle delar av barnevernet. Spørsmålet til representanten går litt vidare, for det gjeld jo alle barn som vert utsette for vald og overgrep. Regjeringa skal òg fremja ein opptrappingsplan mot vald og overgrep mot barn, og den rapporten vert veldig viktig inn mot opptrappingsplanen.

Når det gjeld spørsmålet om at barn ikkje vert verna mot å ha samvær med den andre forelderen, og at dei da kan risikera å verta utsette for vald igjen, er det ei problemstilling som eg har vorte kjent med. Det gjeld faktisk òg dersom eit barn er på krisesenter med f.eks. mor, men likevel skal samværet med far gå sin gang. Eg synest dette er kjempevanskelege problemstillingar, og eg kan ikkje svara på ein annan måte enn at dette skal eg gå inn i og vurdera vidare.

Silje Hjemdal (FrP) [11:15:32]: Jeg takker statsråden for at også hun har et sterkt engasjement i denne saken, for styrking av barns rettsikkerhet må gjøres på mange vis og gjennom ulike tiltak.

Stine Sofies Stiftelse er en av dem som bl.a. tar til orde for at man må se på bruken av omvendt valdsalarm, slik at man kanskje kan klare å flytte noe av ansvaret over på trusselutøveren – bort fra familie og barn, slik at de heller kan vernes. Det oppleves som veldig urettferdig for disse barna og familiene i dag, slik ministeren også selv påpeker, og det er også noe jeg har fått innspill om fra ulike krisesentre.

Spørsmålet mitt er om ministeren vil følge opp det konkrete innspillet, og hvilke andre konkrete tiltak man

vil ta initiativ til for å trygge disse barnas hverdag på kort sikt.

Statsråd Kjersti Toppe [11:16:34]: Ja, eg har òg fått innspel om dette. Vi held på med ei revidering av krisesenterlova. Vi har hatt innspelsmøte, og vi har besøkt mange krisesentre. Det med ein slags omvendt valdsalarm – at det ikkje er barna og den forelderen som vert utsette for vald, som må flytta ut, men den andre – har eg òg fått innspel om.

Det er ikkje heilt enkelt å seia at ja, det gjer vi, for det er ein del ting som må greiast ut. Eg må òg ha eit godt samarbeid med justis, som har ansvaret for omvendt valdsalarm i den forstand, men eg er opptatt av at vi skal få til eit endå betre vern for barn som vert utsette for vald og overgrep, og opptrappingsplanen vert viktig. Eg vil også nemna den debatten som har gått om strøyming av barn. Da vil dei barna som lever på skjult adresse, altså kode 6, vera ekstra utsette, så vi må også sørgja for at dei kan verta inkluderte.

Presidenten [11:17:37]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Lan Marie Nguyen Berg.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:17:52]: NRK har avslørt at omsorgssituasjonen for barna på UDIs mottak ikke er god nok. I tidligere rapporter forteller barn om mangel på nok mat, ikke tilgang på psykolog, ingen voksne som snakker deres språk, lite info om deres sak og tomme dager mens man venter på opphold.

Norges institusjon for menneskerettigheter har kalt behandlingen av asylbarn for de mest eksplisitte og alvorlige bruddene på menneskerettighetene i Norge i dag. Barneministeren har ansvar for alle barn i Norge. Barn som kommer som flyktninger uten følge av voksne, mener vi må tas særskilt godt vare på, og de må ha samme rettigheter som andre barn i Norge. Derfor mener vi at alle asylbarn som kommer på flukt alene, bør få omsorg under barnevernet – og ikke under Utlendingsdirektoratet, som i dag.

Vil barneministeren styrke rettighetene til barn på flukt ved å ta initiativ til å overføre ansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere til barnevernet?

Statsråd Kjersti Toppe [11:18:53]: Takk for spørsmålet.

Vi har eit ekstra ansvar for barn som kjem aleine til Noreg på flukt. Det er ikkje berre slik at barna har same rettar som andre barn. Barna har eit ekstra rettsvern som vi har eit ekstra ansvar for å gi.

Til spørsmålet om alle barn som kjem på flukt til Noreg utan omsorgspersonar, skal takast vare på av barnevernet eller ikkje, er det ein kjend politisk debatt, og det er ein kjend debatt i politiske parti. Eg held meg i dag

til at ansvaret er slik at er ein over 15 år, er det UDI og mottaket som har ansvaret.

Så er det mitt engasjement og ansvar å sørgja for at den barnefaglege kompetansen og oppfølginga av desse barna i mottak vert så god som det treng å vera, slik at vi gir dei barna eit forsvarleg og trygt tilbod i mottak.

Presidenten [11:19:58]: Vi går vidare til siste hovedspørsmål.

Tage Pettersen (H) [11:20:11]: Solberg-regjeringen satset på barnevernet, og det ble bl.a. vedtatt en ny barnevernslov og en viktig barnevernsreform. Hele idéen bak reformen var å flytte beslutningen nærmest mulig barna det gjelder, både for å få til et kraftig trykk på forebygging og for å sikre mest mulig tilpassede tilbud til det enkelte barn. Samtidig har media avdekket at altfor mange barn ikke får den hjelpen de trenger. Det skal ikke være flaks som avgjør om du møter et godt barnevern eller ikke.

I gårsdagens interpellasjonsdebatt om barns rettsikkerhet fikk vi lære at statsråden har en enkel filosofi. Statsrådets filosofi er at hvis vi lykkes i det kommunale barnevernet, vil vi også lykkes i institusjonsbarnevernet. Den filosofien er jeg 100 pst. enig med statsråden i.

Et av de grunnleggende spørsmålene i filosofien handler om hva som er virkelighet. Virkeligheten ute i Kommune-Norge ved inngangen til 2023 var at totalt 36 kommuner hadde færre enn fem barnevernsansatte – til tross for at antall ansatte i det kommunale barnevernet i Solberg-regjeringens tid økte med nesten 30 pst. De samme kommunene var heller ikke del av et interkommunalt samarbeid.

Vi kan ikke risikere at barn ikke får den tryggheten de har rett på, bare fordi de bor i en liten kommune. Høyre mener at ingen kommuner skal ha ansvar for barnevern om de har for få ansatte eller ikke kan levere et godt nok tilbud.

Er statsråden enig i at kommuner som har færre enn fem ansatte, må samarbeide med andre kommuner om barnevernstjenestene for å kunne gi et godt nok tilbud? Og mener statsråden at sårbare barn trenger sterkere og mer robuste kommuner?

Statsråd Kjersti Toppe [11:21:57]: Takk til spørsmålsstillaren.

Først vil eg seia at det kommunale barnevernet er veldig viktig. Barnevernsreforma har verka i eitt år, og kommunane har fått meir ansvar for barnevernet. Vi fekk i haust ein tilsynsrapport frå Helsetilsynet som viser at det framleis er for mykje svikt og manglar i det kommunale barnevernet. Spesielt vert undersøkingar liggjande for lenge, og undersøkingfasen er ikkje god nok. Det gjer at barn ikkje får den oppfølginga dei har behov for.

Når det gjeld spørsmålet om kommunestruktur og krav til eit visst antal tilsette i den kommunale barnevernstenesta, om det er noko eg vil gå inn for, er det ikkje det, for da hadde vi måtta vedta det. Det er heller ikkje slik at ein kan setja eit likskapsteikn mellom små kommunar og få tilsette og svikt i barnevernstenesta. Rapporten frå Helsetilsynet var ein landsomfattande rapport, og dei var veldig tydelege på at dei ikkje såg nokon direkte samanheng mellom kommunestorleik, små tenester og svikt. Det kan vera svikt i små tenester, men det kan jammen òg vera svikt i store tenester. Det har barnevernsskandalen i Bergen vist. Det er ikkje slik at berre det er stort nok, vil kompetansen og tryggleiken i barnevernstenesta verta varetatt.

Mitt utgangspunkt er at det er utfordringar i små kommunar, som har krav til forsvarlegheit som dei må sørgja for. Her trur eg òg at Helsetilsynet og statsforvalteren kan vera ein pådrivar for å sikra kvaliteten i alle tenester – dei små med sine utfordringar, men òg dei store barnevernstenestene med sine utfordringar.

Tage Pettersen (H) [11:23:54]: Takk for svaret.

La oss reise til statsrådets hjemfylke. I 2020 brøt Samnanger kommune samarbeidet med barnevernet i Bergen, og i september 2021 etablerte den lille kommunen sitt eget barnevern. Lederen skulle i tillegg ha ansvar for Nav og PPT. Nå har alle de tre ansatte sluttet. Fra 1. februar i år vil kommunalsjefen for helse og omsorg være konstituert barnevernsleder, og resten av staben består av tre innleide konsulenter som til sammen skal jobbe i en 110 pst.-stilling. Statsforvalteren sier at dette viser sårbarheten i å etablere egen barnevernstjeneste når det henger på noen få personer. Hun peker på at interkommunalt samarbeid vil bidra til et mer robust fagmiljø, men at hun ikke har myndighet til å pålegge dette.

Ser ikke statsråden de samme utfordringer som statsforvalter Liv Signe Navarsete og jeg her peker på?

Statsråd Kjersti Toppe [11:24:46]: Eg er positiv til interkommunalt samarbeid på barnevernsområdet. Det er vel få andre område der det er så mange interkommunale samarbeid, og mange har gode erfaringar med det. Det er òg ein del utfordringar med det, f.eks. at ein kommune som ikkje er vertskommune, kan distansera seg og ikkje ta ansvar for f.eks. det førebyggjande arbeidet, som òg er ein viktig del av den nye barnevernsreforma.

Eg tenkjer at eg ikkje skal gå inn og kommentera ein enkelt kommune spesielt, slik som Samnanger, sjølv om eg kjenner den historia ganske godt. Dei var ein del av barnevernet i Bergen, som òg hadde sine problem. Dette er deira val, men det må vera slik at ei sjølvstendig barnevernsteneste i ein liten kommune må fungera for innbyggjarane. Eg kjenner mange små kommunar der det

iallfall for meg verkar som at det er gode tenester, og at dei får det til.

Presidenten [11:25:47]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Tage Pettersen.

Tage Pettersen (H) [11:25:48]: Igjen takk for svaret.

I et skriftlig svar til meg i forrige uke skrev statsråden at hun vil understreke at god styring og ledelse er avgjørende for at barnevernet skal oppfylle samfunnsmandatet sitt på en god måte. Igjen: Her er vi helt enige. Hun viser også til at det i statsbudsjettet for 2023 er satt av noen midler til kompetanseheving spesielt for ledere. Samtidig vet vi at det i dag finnes få eller ingen relevante utdanninger som kan tas på deltid, ved siden av jobb. En liten barnevernstjeneste vil bli mindre, mer sårbar og uten ledelse om disse midlene skal nyttes til formålet. Små barnevernstjenester som ikke samarbeider med andre, blir da enda mer sårbare.

Hvordan vil statsråden sikre at små kommuner settes i stand til å nytte disse kompetansemidlene, for å leve opp til hennes filosofi?

Statsråd Kjersti Toppe [11:26:36]: Her kan eg seia at eg er heilt enig med representanten Pettersen. Det må verta mogleg å kunna ta leiarutdanning på deltid, for vi har kjempeproblem med turnover i den kommunale barnevernstenesta. Det er altfor mange som sluttar, og dei sluttar etter altfor kort tid. Da vert det ustabilit. Styring og leing er ekstremt viktig. Det viser òg Helsetilsynets rapport. Vi må leggja endå betre til rette for at dei kan få vidareutdanning og leiarutdanning spesielt for barnevernsleiarar. Eg har vorte kjent med det behovet, at det er vanskeleg å ta det på deltid, og eg meiner at det er vi nøydd til å få til. Vi må ta vare på folka vi har, og leggja til rette utdanninga ut frå deira behov. Det skal eg iallfall jobba med. Eg vil takka representanten Pettersen for at han tar opp denne viktige problemstillinga.

Presidenten [11:27:32]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:27:34]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:27:34]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Lan Marie Ngyen Berg til statsministeren, er overført til olje- og energiminister.

Spørsmål 3, fra representanten Helge Orten til finansministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet flyttes og besvares før spørsmål 18, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 1

Presidenten [11:27:43]: Dette spørsmålet, fra representanten Lan Marie Ngyen Berg til statsministeren, er overført til olje- og energiministeren.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:28:03]: «Keir Starmer, leder i Labour, Arbeiderpartiets søsterparti i Storbritannia, sa under det økonomiske toppmøtet i Davos at partiet vil stanse nye investeringer i olje og gass i Nordsjøen fordi man allerede har investert nok til å komme gjennom overgangsperioden til grønn energi. Starmer utdyper investeringsstans med følgende: «(...) vi trenger å gå til netto null, vi må sikre at fornybar energi er der vi går videre». Labour leder stort på meningsmålingene i Storbritannia.

Mener statsministeren at Labour tar feil?»

Statsråd Terje Aasland [11:28:43]: Jeg har ikke hørt nøyaktig hva Keir Starmer sa under dette møtet. Jeg vil derfor konsentrere meg om regjeringens politikk.

Verden har ambisiøse mål for reduksjon i klimagassutslipp og for en bærekraftig utvikling gjennom FNs bærekraftsmål og Parisavtalen. De globale utslippene er det ingen tvil om at må ned. Fornybar energi vil spille en nøkkelrolle framover for at verden skal nå målene landene har sluttet seg til i Parisavtalen.

Investeringene i fornybar energi globalt har vært raskt økende, men ikke raskt nok. Det tror jeg vi alle enige om, og Norge skal bidra til at vi får opp også disse. Samtidig må vi ha et velfungerende energisystem også i en overgangsperiode til lavutslippssamfunnet. Får vi ikke det til, risikerer vi at den krevende overgangen blir enda vanskeligere å gjennomføre. Jeg tror det er verdt å understreke betydningen av energisikkerhet i den tiden vi er inne i.

Det globale energisystemet er dominert av fossil energi. Det vil ta tid å endre dette. Uten fortsatte investeringer i olje og gass globalt vil den energikrisen vi opplever i dag, vedvare, og vi må leve enda lenger med høye energipriser og de konsekvensene det innebærer, særlig for de fattige landene. Derfor er regjeringen opptatt av å legge til rette for at det også fortsatt skal være lønnsomt å investere på norsk sokkel.

Vi vet at rikelig og kontinuerlig tilgang på rimelig energi er en forutsetning for en bærekraftig økonomisk framgang og velstandsutvikling. Vi har en voksende verdensbefolkning og flere milliarder mennesker i fram-

voksende økonomier som ønsker seg en levestandard som nærmer seg den vi har i Vesten. Verdens energibehov kommer derfor til å øke framover. For å bremse den globale oppvarmingen må verden øke investeringene i fornybar energi – også Norge – fornybar energiinfrastruktur og lavutslippsteknologier, og vi må gjøre det ganske drastisk.

Det vil fortsatt være behov for olje og gass i mange år framover. For å dekke dette behovet må vi fortsatt investere. Uten nye investeringer faller produksjonen fra eksisterende olje- og gassfelt raskt både globalt og i Norge på grunn av trykkfall og uttømming av reservoarene. Norge skal bidra til å dekke dette behovet med olje og gass produsert med lave utslipp.

I tillegg er også olje- og gassindustrien et brohode over til nye næringer, som bidrar til at vi kan redusere utslipp. Jeg kan nevne CO₂-lagring. Det tror jeg ikke vi hadde fått til uten olje- og gassindustrien og en fortsatt aktivitet på norsk sokkel. Hydrogen gir fantastiske muligheter til å levere blått hydrogen, ta ut CO₂. Havvind er også et veldig godt eksempel på at det er olje- og gassindustrien og tilknytningen til olje- og gassaktiviteten som er bærende for investeringene så langt.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:31:41]: Takk for svarene jeg har fått.

Storbritannia står, som oss, overfor en energikrise, og det er sterkt press på regjeringen for å åpne opp nye olje- og gassfelt – med samme argumentasjon som her til lands, at det vil hjelpe på dagens energikrise. Det er heller tvilsomt ettersom de investeringene man går inn for nå, ikke vil være i drift før om 10–15 år.

UKs Labour har ryggrad nok til å si at de har investert nok for å kunne bygge den mye omtalte broen til fornybarsamfunnet. Så hvor er det de da tar feil, og hvorfor gjelder ikke det samme for Norge?

Statsråd Terje Aasland (A) [11:32:21]: Jeg tror en har ganske god ryggrad selv om en er for å utvikle og ikke avvike norsk olje- og gassindustri og ser betydningen av den inn i et bilde hvor energisikkerhet kommer til å spille en veldig stor rolle, og ikke minst med tanke på å utvikle nye næringer, som faktisk bidrar til at vi reduserer klimagassutslippene.

Vi vet at vi ikke klarer klimautfordringene uten betydelig satsing på CO₂-fangst og -lagring. Hvem er det som gjør Norge i stand til det? Jo, det er olje- og gassindustrien. Inntektene derfra bruker vi nå til lavkarbonløsninger eller til løsninger som gjør at vanskelige sektorer kan kutte klimagassutslipp.

Vi bygger ut hydrogen. Vi har inngått et viktig samarbeid med Tyskland, ikke minst for å sørge for at hydrogenmarkedet kan ta av med bruk av naturgassen, fange CO₂ og omdanne den til hydrogen. Vi er godt i gang med

havvindsatsingen, og jeg er veldig glad for at vi har olje- og gassindustrien med den kompetansen de har offshore, ikke minst for å sørge for at vi kan klare å gjøre dette på en god måte.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:33:24]: Nesten 80 pst. av britenes 28 millioner husholdninger bruker gass som oppvarmingskilde. I tillegg har de like mange direkte og indirekte sysselsatt i industrien som oss. Derfor burde det være en enda vanskeligere beslutning å ta for Storbritannia å stoppe videre fossilinvesteringer i Nordsjøen. I tillegg til tapte arbeidsplasser vil det også kunne gjøre Storbritannia mer avhengig av energiimport fra andre land.

Har Storbritannias Labour sett noe som den norske regjeringen ikke har sett, ved at de faktisk ser de forretnings- og sysselsettingsmulighetene som ligger i en stortilt satsing på fornybar, samtidig som man trapper ned olje- og gassaktivitet, og at de har innsett at man ikke kan gjøre begge deler samtidig?

Statsråd Terje Aasland (A) [11:34:12]: Jeg er glad for at vi tar våre egne valg og ser på de mulighetene og de begrensningene vi har.

Først vil jeg si at utslippskuttene skal gjennomføres på norsk sokkel. Vi skal fram til 2030 redusere betydelige utslipp på norsk sokkel. Jeg er helt overbevist om at vi kan lykkes med det på en god måte.

Vi skal bidra til at nye teknologier vokser fram, og vi legger godt til rette for det både gjennom CO₂-lagring, havvind og hydrogen. Vi investerer enormt også i fornybar energi, som f.eks. havvind. Det er ingen motsetninger til dette i Norge. Jeg er helt overbevist om at den retningen regjeringen har staket ut om å videreutvikle norsk sokkel og sørge for at vi tar i bruk de fantastiske mulighetene vi har til å kutte klimagassutslipp, men samtidig skape ny industri, er viktig. Det er viktig også at vi bidrar til energisikkerheten totalt sett i Europa, som er et viktig handelsområde og en viktig alliert av Norge.

Spørsmål 2

Mímir Kristjánsson (R) [11:35:28]: «Rekordhøye priser på strøm, mat og bolig smadrer økonomien til vanlige folk. I forkant av vårens lønnsoppgjør har lederne for seks LO-forbund etterlyst at regjeringen kommer på banen med tiltak som bremser utgiftene til mat, strøm og rente. Målet er å hindre reallønnsnedgang.

Jeg er klar over at regjeringen mener den har gjort mye bra fra før, men har statsråden konkrete planer om

å gjøre noe mer for å etterkomme LO-toppenes bønn om å sikre kjøpekraften i årets lønnsoppgjør?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:36:09]: Det har vært litt høy temperatur i økonomien det siste året. Vi har hatt veldig høy oppgang i sysselsettingen, og vi har rekordmange nordmenn i jobb. Flere i jobb gir økt inntekt for mange som tidligere var ledige, eller som har stått utenfor arbeidsmarkedet av andre grunner.

Regjeringen tar utfordringene til folk veldig på alvor, spesielt det med prisvekst, for den skaper store utfordringer. Det er derfor iverksatt flere tiltak på budsjettets inntekts- og utgiftsside for å avhjelpe og sørge for at vi kommer gjennom dette på best mulig måte. Jeg vil nevne noen av de ordningene vi har – lista er lang, så den kan ikke være helt uttømmende.

Strømstønadordningen som kompenserer husholdninger for høye strømpriser, videreføres og forsterkes i år, i tillegg til at vi reduserer elavgiften i vintermånedene, nesten en halvering.

På personskatteområdet gis det skattelettelse til grupper med lav og middels inntekt. Hvis man tar gruppen med inntekt under 750 000 kr, er det en samlet lettelse i inntektsskatten på 4,7 mrd. kr. Det store flertallet, med inntekter under 1 mill. kr, får lettelse. Det gis brede lettelse i inntektsskatten for lave inntektsnivåer. Vi har også redusert trygdeavgiften for å trekke ned marginals-katten på arbeid og stimulere til arbeid for personer med lav og middels inntekt.

Det er også innført en god del tiltak for å støtte husholdningene. Redusert veibruksavgift og videreføring av redusert elavgift mener vi har vært viktig. Vi har vært opptatt av at enslige forsørgere skal få mer inntekter i år. Vi har gjort endringer i barnetillegget, i arbeidsavklaringspenger og dagpenger, og kvalifiseringsprogrammet øker også i 2023.

Flere andre tiltak som treffer litt bredere, som redusert makspris i barnehage, gratis SFO og reduserte ferjetakster, er innført for å bedre hverdagsøkonomien til folk. Så er vi opptatt av dem som pendler. Derfor har vi økt reisefradraget kraftig i den perioden vi har styrt. Vi har også innført fradrag for dem som bor på brakkerigg. Vi er opptatt av at arbeidsfolk skal kunne merke at det er forskjell på hvilken politikk som føres – det ble økt av forrige regjering.

Det aller viktigste vi gjør når det gjelder lønnsoppgjøret, er det inntektspolitiske samarbeidet, der det er arbeidslivets parter, med sterke fagorganisasjoner, som forhandler. Vi har også vært opptatt av å styrke det gjennom at vi har bedret fagforeningsfradraget, sånn at flere skal klare å organisere seg, og at vi motiverer til organisering. Da er det partenes ansvar å forhandle, tenke langsiktig, sikre arbeidsplasser og også sikre kjøpekraf-

ten til folk. Vi skal fra regjeringens side gjøre det vi kan for at vi ikke bidrar til f.eks. økte renter, som rammer mange unge familier hardt.

Mímir Kristjánsson (R) [11:39:16]: Takk for svaret fra statsråden.

Jeg skjønner at når man stiller regjeringen spørsmål, så kommer hele listen over ting man har gjort, og her kom jo hele cv-en til finansministeren siden han tiltrådte. Det er greit nok, men realiteten er at vi går et lønnsoppgjør i møte der partene selv – altså ikke først og fremst politiske partier i opposisjon, verken til høyre eller venstre, men lederne for seks store LO-forbund – kommer på banen. De spør ikke regjeringen om de gjorde mye bra i fjor, men om de skal gjøre noe mer nå. Det de ser, er at med den prisveksten som er nå, vil det være veldig vanskelig – kanskje umulig, sier noen av dem – ikke å få reallønnsnedgang i Norge. Statsråden anser vel, i likhet med meg, reallønnsnedgang for å være gift for et godt samfunn. Er det noen sjanse for at disse seks LO-forbundslederne blir bønnhørt?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:40:23]: Vi gjør en rekke tiltak. Det som ligger i bunnen for utfordringene, er jo den høye prisveksten. Det rammer hverdagsøkonomien til folk, og spesielt de som har minst, for man har mindre å gå på. Det vi også er veldig bekymret for, er at høy prisvekst over tid skaper mer ustabilitet for næringsdrivende. Vi har de siste årene sett at det er rekordhøy sysselsetting, og at veldig mange har fått jobb, men erfaringsmessig vet vi at hvis det er veldig høy prisvekst lenge, kan det være en oppskrift på at ledigheten går for mye opp. Det å få prisveksten ned er det viktigste for kjøpekraften til folk, og det viktigste for stabiliteten for næringslivet er at vi får flere folk i arbeid. Det å få folk ut av en eller annen mottakerrolle og inn i arbeidslivet er avgjørende viktig.

Så er det mange tiltak som ble innført fra nå i januar for å hjelpe folk som har ulike utfordringer. Det er viktig, men det er også viktig at vi hele tiden ser på det brede lag, altså de som er i arbeidslivet.

Mímir Kristjánsson (R) [11:41:27]: Nok en gang takk for svaret. Jeg forstår godt at regjeringen er bekymret for at prisveksten skal bite seg fast, og at den skal galoppere videre oppover. Nå er det jo en rekke ledende fagøkonomer i dette landet, både i private miljøer, i akademiske miljøer og ikke minst LOs egen sjeføkonom, Roger Bjørnstad, som stiller spørsmål ved om en form for hestekur av den typen man kanskje ser nå, med økte renter, holde tilbake på pengebruk og den type ting, egentlig vil ha nevneverdig stor effekt på prisveksten.

Spørsmålet til statsråden er: Hvor trygg er han på at den medisinen som nå skrives ut, er riktig, når det viser seg at stadig flere økonomer – folk som i motsetning til meg har peiling på det – stiller spørsmål ved den metoden?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:42:16]: Dette er jo spesielt urolig farvann, og vi ser at prisveksten er høy i land etter land. Da vi så tallene forrige måned, var prisveksten mye, mye høyere i f.eks. vårt eget naboland Sverige enn den har vært i Norge den siste tiden. Det som har vært viktig i Norge, er at fagbevegelsen er flink og bidrar, og tar ansvar ved å tenke: Hvordan skal vi komme oss gjennom? Norges Bank har sin rolle, så de begynte å justere renta litt før en del andre banker, for at det ikke skulle bli for brå endring. Det har vært deres bidrag. Så har Stortinget og jeg som statsråd bidratt til å sørge for at vi ikke jobber mot det fagbevegelsen og Norges Bank har gjort, slik at vi skal prøve å få prisene ned.

Det er summen av de tiltakene vi gjør, som vi må ha en klar vurdering av og plan for; at det gjør at vi skal klare å holde ledigheten nede, at det sørger for at vi får prisveksten under kontroll så fort som mulig, og at det legger grunnlag for at folk skal sitte igjen med mer. Det er det reallønnsvekst handler om til slutt, og sist, at folk skal sitte igjen med mer, ikke mindre.

Presidenten [11:43:18]: Spørsmål 3 vil bli besvart senere i spørretimen.

Spørsmål 4

Ola Elvestuen (V) [11:43:32]: «1. februar er det to år siden kuppet i Myanmar. Kampen mot militærdiktaturet er sentrert om den demokratisk valgte regjeringen National Unity Government (NUG). NUG har sterk støtte i folket og har under militærstyret klart å representere folket som valgte dem. Men NUG er avhengig av internasjonal politisk og økonomisk støtte. Norge, som har vært kjent som pådriver for demokrati i Myanmar, har for eksempel ikke holdt møter med NUG på ministernivå eller gjennomført sanksjoner.

Hva gjør Norge for å anerkjenne og aktivt støtte Myanmar folkevalgte regjering, slik som bl.a. USA gjør?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:44:16]: Jeg er veldig glad for å få anledning til å diskutere den alvorlige situasjonen i Myanmar, to år etter dette kuppet. Norge har et langvarig engasjement til støtte for folket i Myanmar. Nå er jeg veldig bekymret for situasjonen, for folkets vilje ble brutalt satt til side etter Aung San Suu Kyis og partiet NLDs klare valgseier i november 2020. Kuppet var et tragisk tilbakeslag for et tiår

med demokratisk og økonomisk framgang, som Norge har støttet aktivt opp under. To år etter kuppet befinner landet seg i en dyp politisk, økonomisk og humanitær krise, og FN anslår at over 17 millioner innbyggere vil trenge humanitær bistand i år. Den humanitære tilgangen er svært krevende der behovene er størst. Konfliktene er mange og komplekse, og den politiske situasjonen er fastlåst. Innskrenkninger i ytringsfriheten, arrestasjoner og voldelige angrep mot sivile påfører store lidelser.

Norge anerkjenner stater og ikke regjeringer. Slik har det vært før, og slik er det også nå. Etter kuppet har Norge videreført det sterke engasjementet for befolkningen i Myanmar, og her er nettopp støtten til demokratibevægelsen sentral. Det innebærer en videreføring av dialogen på både embetsnivå og politisk nivå, med viktige aktører i den politiske, etniske og demokratiske opposisjonen, herunder NUG, National Unity Government. Senest i går møtte statssekretæren i Utenriksdepartementet representanten for NUG her i Norge, og vi bidrar politisk og økonomisk til at demokratiforkjempere får styrket sin kapasitet til å fremme demokratisk utvikling og diskutere rammene for dette i Myanmar. Vi bidrar også til at kvinner og etniske grupper blir inkludert i dialogen, og her jobber vi tett sammen med sivilsamfunnsorganisasjoner og FN. Vi engasjerer oss på regionalt nivå og i internasjonale fora.

Under sikkerhetsrådsperioden var vi en pådriver for å holde Myanmar på Sikkerhetsrådets agenda. Der fordømte vi kuppet og kuppmakernes systematiske overgrep mot sivilbefolkningen. Vi har krevd stans i voldshandlingene, løslatelse av Aung San Suu Kyi og andre politiske fanger, beskyttelse av menneskerettighets- og demokratiforkjempere, og retur til et demokratisk Myanmar. Vår innsats bidro til at Sikkerhetsrådet for første gang vedtok en resolusjon om Myanmar, og EU har også sluttet opp om EUs restriktive tiltak mot militærregimet i Myanmar.

Ola Elvestuen (V) [11:46:58]: Jeg takker for svaret, og jeg kjenner godt til Utenriksdepartementets vanlige svar om at man anerkjenner stater og ikke regjeringer. Jeg synes nok at Utenriksdepartementet bør problematisere det mer, for det er også en måte å unngå vanskelige spørsmål på. Det som er spesielt i Myanmar, er, som utenriksministeren sier, at det ble gjennomført et fritt valg, og at kuppet ble utført samme dag som det frie valgte parlamentet skulle konstitueres. National Unity Government har dermed også en folkevalgt legitimitet som ikke er vanlig der disse konfliktene ellers finnes. Jeg vil også vise til at den amerikanske kongressen har vedtatt en såkalt Burma Act, der de gir ryggdekning til å støtte NUG politisk, økonomisk og også i direkte for-

handlinger med NUG. Mitt spørsmål blir da: Vil den norske regjeringen kunne gjøre noe lignende som det som er vedtatt i USA?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:48:03]:

Det er jo ikke vanlig at den norske regjeringa – heller ikke den regjeringa som Elvestuen var en del av – gjør noe som parlamenter vedtar i andre land. Det har aldri skjedd før, og det er ikke hensiktsmessig.

Jeg synes det viktigste nå er at vi på dagen i dag har gått inn for en fellesuttalelse sammen med likesinnede for å presse på. Den er publisert sammen med utenriksministere på andre plan. Det er heller ikke riktig, som representanten sier i sitt innlegg, at vi ikke slutter oss til sanksjoner, eller at vi ikke har møter. Et møte med statssekretæren er fullgodt som møte med meg. Jeg var i Tromsø i går og kunne ikke møte representanten.

Jeg mener at vi er veldig tydelige i støtten til demokratibevegelsen, og vi fortsetter å uttrykke disse standpunktene i andre fora, FNs generalforsamling og FNs menneskerettsråd. Norge har en rekke ganger oppfordret Sikkerhetsrådet til å henvise situasjonen i Myanmar til Den internasjonale straffedomstolen, men det har ikke vært tilstrekkelig støtte for det i rådet. Norge ønsker en sterkere internasjonal rettsorden, der vi løser uenighet fredelig gjennom internasjonale domstoler og mekanismer.

Ola Elvestuen (V) [11:49:11]: Jeg takker igjen for svaret, og jeg er glad hvis jeg tar feil og man framover er villig til å møte også på ministernivå og villig til å se på flere sanksjoner. Jeg tror nok regjeringen både her og ellers bør ha et øye til hva som er diskusjoner og vedtak i parlamentet, og det gjelder også for Stortinget.

Vi gir støtte til Myanmar, og mye av det er økonomisk støtte. Den kanaliseres nå mye gjennom FN-organisasjoner og internasjonale hjelpeorganisasjoner. En ulempe ved at for mye går der, er at de også er avhengig av en godkjenning fra militærjuntaen. Er statsråden villig til å kanalisere en større del av den støtten som nå går til Myanmar, via National Unity Government og de områdene som de kontrollerer? Vi skal huske på at militærjuntaen kontrollerer mindre enn 50 pst. av arealene i Myanmar.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:50:19]:

Det er viktig å understreke at siden kuppet har Norge frosset all stat-til-stat-bistand til Myanmar. Det som er norsk bistand nå, kanaliseres i hovedsak gjennom FN og sivilsamfunn. Det er den måten vi opererer på i land som styres på den måten Myanmar styres på i dag. På den måten sikrer vi at hjelpen kommer fram til aktører, og at vi kan støtte opp om demokratibevegelser og menneskerettighetsaktivister.

I 2021 var norsk bistand til Myanmar på 275 mill. kr. I tillegg kommer bidrag til tiltak i Myanmar finansiert gjennom det som er kjernestøtten til FN, og gjennom andre multilaterale organisasjoner. Humanitær bistand, menneskerettigheter, demokrati, fred og forsoning og matsikkerhet er det som står i sentrum. Vi bidrar også stort til rohingyaene og flyktningleirene i Bangladesh.

Spørsmål 5

Ine Eriksen Søreide (H) [11:51:40]: «EU arbeider intensivt for at europeiske bedrifter ikke skal få dårligere tilgang til det amerikanske markedet som følge av USAs Inflation Reduction Act (IRA). IRA er en pakke med grønne subsidier med proteksjonistiske elementer. EU har i møte med finansministeren forsikret Norge om at EU også vil forsøke å ivareta Norges interesser i dette arbeidet.

Hvilke muligheter vil Norge ha for å sikre tilgang til det amerikanske markedet om vi forhandler med USA alene og ikke gjennom et samarbeid med EU?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:52:13]: Først vil jeg benytte anledningen til å gratulere komiteens leder med av Iver B. Neumann å ha blitt kåret til den nest beste utenriksministeren etter John Lyng – iallfall av dem som kommer fra Høyre! Det er en god utmerkelse.

Jeg vil bare svare på spørsmålet veldig klart at det er veldig vanskelig å si – hvis vi gjør det ene framfor det andre – men det som er min grunnholdning, er at vi samarbeider med EU om dette.

Det er grunnleggende positivt at USA for alvor har meldt seg på det grønne skiftet. Det er bra for klimaet, og det gir muligheter også for norske bedrifter. Generelt har Norge god tilgang til det amerikanske markedet, men IRA har også handelshindrende og investeringsvridende elementer, og betingelsene for å få skattefordeler stenger Norge og andre ute av deler av verdikjeden, altså markedene. Subsidiene er av et slikt omfang at det kan ha konsekvenser for grønne investeringer i Europa, og de bidrar til en økende frykt for tap av konkurranse, avindustrialisering og svekket gjennomføring av den grønne omstillingen her.

Verken Norge eller EU, eller Storbritannia for den del, har frihandelsavtale med USA. Derfor jobber vi med IRA langs andre spor. Norge vil samarbeide med USA om det grønne skiftet, og det har vi vært veldig tydelige på. Da må vi jobbe sammen og ikke mot hverandre. Norge er en del av løsningen på de amerikanske utfordringene, fordi vi er allierte, vi er en pålitelig forretningspartner, vi har den nødvendige kunnskapen og industrien, vi

bidrar i de grønne verdikjedene, og vi er et viktig marked for amerikanske grønne produkter. Vi er altså også en løsning, og da kan vi ikke stenges ute fra det amerikanske markedet.

Norge som andre handelspartnere har tatt opp sine bekymringer med USA, og vi har også nær kontakt med USA og EU for å redusere negative handelspolitiske konsekvenser. Overfor både USA og EU har vi lagt vekt på Norge som en integrert del av det indre marked og av de europeiske grønne verdiene, og det er i vår felles interesse at vi omfattes av eventuelle løsninger mellom USA og EU.

IRA er vedtatt av Kongressen, så det er lite realistisk å endre på loven, og da må vi ha realistiske forventninger til hva vi kan få til. Slike prosesser er ofte kompliserte. Det vet vi bl.a. fra håndteringen av USAs tolløkning på stål og aluminium for noen år siden – den kjenner vi jo godt til, begge to. Norge hadde rett – det har Verdens handelsorganisasjon slått fast – men å få rett kan av og til være noe ganske annet.

Så i denne saken er vårt syn ... (Presidenten klubber.) Det kan jeg utdype senere.

Presidenten [11:55:13]: Tiden er ute.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:55:13]: Jeg mener helt bestemt at dette er en sak vi er nødt til å samarbeide med EU om, nettopp fordi vi har svært gode muligheter på egen hånd til å få gjennomslag overfor USA, i en pakke som på sitt beste kan bety gode muligheter for norsk industri, og på sitt verste er en veldig proteksjonistisk pakke, som stenger oss og andre ute.

Det er interessant å se hvordan finansminister Slagvold Vedum i et møte i Brussel snakker om at det for Norges del er viktig at EU har et norsk blikk i forhandlingene med USA. Det er rørende for en EØS-motstander når han bruker enhver anledning EØS-avtalen gir, til å få innpass hos EU og ikke minst til å få EU til å tale Norges sak.

Det hadde vært interessant å vite hvordan Norge konkret bidrar til at EU kan lykkes i forhandlingene med USA. Hvilke innspill og hvilke konkrete føringer gir vi som gjør at man kan oppnå et resultat som også forhåpentligvis vil inkludere Norge?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:56:15]: Hvis komiteens leder ønsker at jeg skal redegjøre for alle møter og hva representanter for EU sier på disse møtene, kan jeg selvfølgelig ikke det, men jeg kan bekrefte at vi tar dette opp jevnlig, og jeg tok det opp med den svenske utenriksministeren i går. Det som er viktig i denne fasen, er å skape mest mulig rom for samarbeid og se at vi har felles interesser med USA. Det er ikke noe poeng at det blir en direkte konfrontasjon. Det er viktig

at vi samordner oss med EU og med andre likesinnede land.

For meg handler det om også å synliggjøre at Norge er en del av løsningen på det grønne skiftet, at vi har veldig mye å bidra med, og at vi derfor ikke bør stenges ute fra disse verdikjedene. Dermed har altså USA og det amerikanske markedet en egeninteresse av at vi blir en del av det grønne skiftet og ikke stenges ute.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:57:08]: Etter planen skal EU-kommisjonen i dag legge fram sine mottiltak mot skjevheter for europeisk industri som kan følge av IRA. Det er noen lekkasjer fra denne planen som tyder på at en del tiltak vil kunne være EØS-relevante, og Kommisjonen har nå to ganger siden krigen i Ukraina startet for alvor, lempet på reguleringene for statlige subsidier for å hjelpe egen, hjemlig industri som følge av uforutsette kostnadsøkninger. Denne lempningen av reguleringer vurderer Kommisjonen å overføre til tiltak for en omstilling. Hvilke konsekvenser vil det eventuelt få for norsk industri på dette feltet?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:57:52]: Det er vanskelig å forutsi, for det som er poenget her, er at nå er dette vedtatt, og så er det hvordan dette skal gjennomføres, som blir det avgjørende. Helt konkret til hva dette vil si, så jobber vi selvfølgelig nært med norsk industri for å se på hva slags ulike løsninger vi kan imøtekomme, hva vi kan kompensere på, og hva vi må gjøre for å koordinere med andre. Vi har et veldig nært samarbeid med EU her, men vi tar jo opp disse sakene også på møte med USA. Og vi samarbeider med norsk industri, for de har felles interesse med europeisk industri på disse områdene.

Spørsmål 6

Ingjerd Schou (H) [11:58:45]: «Som Vårt Land og Nationen nylig omtalte, har ikke regjeringens varslede satsing på matsikkerhet resultert i økte bevilgninger, men i omprioriteringer fra andre tiltak. I hovedsak er det Norges bidrag til utdanning i utviklingsland som får lide. I svar på spørsmål fra Vårt Land avkrefter statsråden at omprioriteringen har vært motivert av et ønske om å ramme regjeringen Solbergs fanesak i utviklingspolitikken, nemlig utdanning.

Hva har da vært begrunnelsen for denne omprioriteringen?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinningreim [11:59:28]: Jeg må innrømme at jeg stusser noe over premisset for representanten Schous spørsmål. Hun spør: Hvis det ikke er for å ramme den forrige regjering-

ens fanesak, hva er da begrunnelsen for regjeringens prioriteringer? Det kunne være fristende å snu spørsmålet: Hva er begrunnelsen for at den forrige regjering prioriterte matsikkerhet og kampen mot sult så lavt?

La meg derfor kort ta bakteppet for våre prioriteringer. Den globale matsikkerheten har blitt forverret hvert år siden 2014. Kampen mot sult, SDG 2, er det bærekraftsmålet som har hatt verst utvikling lengst. Nesten 10 pst. av verdens befolkning opplever vedvarende usikker mattilgang, og vi står nå, ved begynnelsen av 2023, overfor en global matsikkerhetskrise uten sidestykke. For første gang i moderne tid kan vi havne i en situasjon der det ikke blir produsert nok mat til å fø verdens befolkning, altså en matknapphetskrise.

Årsakene til dette er sammensatte. Væpnede konflikter og klimaendringer som fører til naturkatastrofer og ekstremvær, er kanskje de viktigste årsakene til matmangel og sult, og denne utviklingen har blitt ytterligere forverret av koronapandemien og Russlands invasjon av Ukraina. En nøkkel til å forstå den dagsaktuelle krisen er pris og tilgang på kunstgjødsel, og selv om prisene har falt noe de siste månedene, ligger de fortsatt på et historisk høyt nivå.

Klarer vi ikke å dekke folks basisbehov for mat, blir også satsing på andre områder, inklusive utdanning, negativt rammet. Utdanning er veldig viktig. Derfor har det fortsatt en sentral plass i regjeringens utviklingsinnsats, med et spesielt fokus på utdanning i kriser og konflikt. Foreløpige tall viser at det gikk over 3,1 mrd. kr til utdanning i 2022, men i en situasjon med knappe budsjetter må vi prioritere, og jeg mener at slik verden ser ut nå, er våre prioriteringer riktige.

Jeg merker meg også at dette er en oppfatning som deles av stadig flere på den internasjonale arenaen. Matsikkerhet sto f.eks. svært høyt på agendaen under World Economic Forum i Davos for to uker siden. Det er en økende oppmerksomhet og bekymring knyttet til den alarmerende utviklingen på dette feltet, og det ses i økende grad også som en trussel mot global stabilitet og nasjonal stabilitet og sikkerhet. En illustrasjon på det er at jeg om to uker er invitert til Munich Security Conference for å snakke om nettopp matsikkerhet.

I en verden med stadig større avstand til å nå bærekraftsmålene må regjeringen likevel prioritere mellom store og viktige behov. I dagens eksepsjonelle matkrise er jeg trygg på at det er viktig og riktig å løfte kampen mot sult.

Ingjerd Schou (H) [12:02:27]: Det kan være fristende å snu og begynne å svare, men jeg vil bare konkludere med at utdanningen er grunnmuren for all utvikling både for den enkelte og for land.

På skriftlig spørsmål fra meg, som ble besvart 12. januar i år, bekreftet statsråden at regjeringen har redusert bevilgningen til utdanning drastisk siden den tok over i 2021, og statsråden presiserer også i sitt svar at kapittel 161 post 70 Utdanning har blitt redusert fra 2 mrd. kr til drøye 1 mrd. kr, altså en halvering. Dette har dramatiske konsekvenser for barn og unge, særlig jenter, i flere land – tapte muligheter. Hva tenker statsråden dette gjør med Norges omdømme som utviklingspolitisk aktør på utdanningsområdet?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [12:03:14]: Representanten og jeg deler oppfatningen av at utdanning er svært viktig for å få utviklingen og samfunnshjulene i gang i utviklingsland. Samtidig er det prioriteringer som må gjøres, også på et relativt raust bistandsbudsjett.

Så vil jeg understreke at utdanningsstøtten fordeler seg på mange kapittelposter, ikke bare kapittel 161 post 70 Utdanning. Den fordeler seg på hele 18 kapitler og poster, og på disse postene er støtten ikke øremerket. Jeg kan derfor forstå at det er noe vanskelig å få den totale oversikten over den betydelige utdanningsstøtten Norge fortsatt gir. Foreløpige tall viser at den totale utdanningsbistanden i 2022 var på over 3 mrd. kr. Som sagt er dette særlig fokusert på utdanning i krise og konflikt, hvor Norge fortsatt har et godt omdømme og tar en betydelig ledertrøye i internasjonal bistand.

Ingjerd Schou (H) [12:04:20]: I det samme svaret jeg viste til, understreker statsråden at støtten til utdanning nettopp fordeler seg over flere andre poster, slik som regionbevilgninger, sivilt samfunn og humanitær bistand. Videre opplyser statsråden at øremerkingen av midler til utdanning under andre kapitler for 2023 ennå ikke er gjennomført. Det skaper forventninger fra samarbeidspartnere, enkelte land – selvfølgelig – barn og unge. Når kan vi forvente at denne øremerkingen vil foreligge?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [12:04:56]: Det er riktig som representanten påpeker, at fordelingen på tiltak under kapitler og poster for 2023 ennå ikke er besluttet. Dette er altså midler som ikke er øremerket. Jeg kan ikke gi en dato for når dette vil foreligge, men det jobbes på høygir for å tildele midler for 2023. Det vil altså si at nivået på utdanningsstøtten ikke er endelig avklart.

Jeg vil også understreke at vi har tett kontakt med alle aktørene som er relevante innenfor utdanningsstøtten, og jeg har også lyst til å benytte denne anledningen til å melde at Norge, ved undertegnede, er medvert for en stor giverkonferanse for utdanning i krise og konflikt

denne måneden, hvor Norge igjen vil vise at vi også har et betydelig engasjement for utdanningsbistand.

Spørsmål 7

Hårek Elvenes (H) [12:06:09]: «Det har den siste tiden vært skapt usikkerhet om etableringen av en ny maritim innsatsskvadron (SOTG, Special Operations Task Group) i Marinejegerkommandoen. Etableringen omfatter ca. 100 årsverk, i tråd med NATOs kapabilitetsmål for Norge, og er forankret i LTP. I sitt svar av 26. september, på skriftlig spørsmål fra representanten Christian Tybring-Gjedde, uttaler statsråden blant annet at «Opprettelse av maritim SOTG har startet, og det planlegges for at avdelingen er etablert i løpet av 2026».

Kan statsråden bekrefte at denne planen fortsatt gjelder?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:07:00]: Stortinget vedtok gjennom Innst. 87 S til Prop. 14 S for 2020–2021 at det skulle opprettes en ny maritim innsatsskvadron med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon. Spesialstyrkene tilfører Forsvaret en betydelig operativ evne. Etablering av den nye innsatsskvadronen er, som representanten Elvenes påpeker, bl.a. et ledd i å oppfylle NATOs kapabilitetsmål for Norge. Denne etableringen består av flere innsatsfaktorer, bl.a. tilførsel av personell og investeringsprosjekter som skal anskaffe personlig bekledning og utrustning og oppgradere bygninger i Ramsund. Oppdraget om å etablere en maritim SOTG i tråd med Stortingets vedtak ligger fast, og det er overfor Forsvaret presisert at implementeringen skal fortsette som vedtatt.

Hårek Elvenes (H) [12:07:51]: I forbindelse med framleggelsen av forsvarsbudsjettet for 2023 annonserer regjeringen at den vil tilføre Forsvarets spesialstyrker 30 nye årsverk, og det framsto som om den nye maritime innsatsskvadronen i Ramsund ville bli prioritert. Er det gjort endringer i denne prioriteringen for inneværende år, altså etter budsjettframleggelsen?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:08:19]: Regjeringen har forsert oppbemanningen til Forsvaret med en økning på nærmere 200 årsverk til sammen i 2023. Som grunnlag for langtidsplanen ligger det en oversikt over hvordan oppbemanningen er tenkt gjennomført. Det er forsvarssjefen som har friheten til å gjøre den helt konkrete fordelingen, så jeg kan ikke gi uttrykk for hvordan den fordelingen nøyaktig vil bli i 2023. Regjeringen har vist til planforutsetningene, for å bruke det uttrykket, som har ligget til grunn for den oppbemanningen vi nå forserer.

Hårek Elvenes (H) [12:09:10]: Kan statsråden kort redegjøre for planlagt framdrift i etableringen av den nye maritime innsatsskvadronen de neste to–tre årene, og kan han garantere at det settes av tilstrekkelige ressurser til dette i 2024 og 2025, slik at tidsplanen overholdes med etablering i løpet av 2026?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:09:38]: Det er flere prosjekter knyttet til etableringen av en ny maritim innsatsskvadron, bl.a. materiellprosjekter og EBA-prosjekter, og det må rekrutteres personell. Det er lagt planer for dette, og tilbakemeldingene jeg har fra Forsvaret, er at man kan nå målsettingene som er satt, med etablering innen utgangen av 2026.

Jeg skal ikke nå begynne å forskuttede de nøyaktige budsjettprosessene og budsjettprioriteringene for årene framover, men regjeringen har som intensjon å følge opp Stortingets vedtak, som jeg nettopp gjorde rede for. Oppdraget om å etablere en maritim SOTG ligger fast, og det er presisert overfor Forsvaret at implementeringen skal fortsette som vedtatt.

Spørsmål 8

Rasmus Hansson (MDG) [12:10:50]: «Jernbanedirektoratet foretok i 2022 en utredning som viser at det vil koste mellom 24 og 43 mill. kr å få på plass et nattogtilbud mellom Oslo og København. Beregningen tar ikke høyde for passasjerer fra Danmark og Tyskland som ønsker å reise miljøvennlig til Norge, bare for nordmenn som vil feriere i utlandet. Den gir derfor et ufullstendig bilde.

Når vil statsråden legge fram et oppdatert beslutningsgrunnlag for en nattogforbindelse mellom Oslo og København, og når kan tilbudet igangsettes?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:11:31]: Interessen og markedet for grønne reiser i Europa vokser, og regjeringen er opptatt av å legge til rette for klima- og miljøvennlige reiser, både nasjonalt og over grensene til Europa. Forbedringer i nattogtilbudet er ett av områdene som jeg mener det er viktig at vi satser på, både på kort og på lang sikt.

For å forbedre nattogtilbudet på kort sikt er jernbanesektoren allerede i gang med å anskaffe nytt togmateriell. Nytt og tilpasset materiell vil gi passasjerene et bedre tilbud der vi har et nattogtilbud i dag. På lengre sikt vil det være viktig å få på plass nye nattogkonsepter der det er tilstrekkelig markedsgrunnlag for det.

Som representanten sier i sitt spørsmål, gjennomførte Jernbanedirektoratet i 2022 en overordnet utredning av muligheter for innføring av nytt nattogtilbud mellom Oslo og København. Direktoratet leverte også

en utredning om status for og forbedringer i nattogtilbudet generelt, og dette utredningsarbeidet fører vi videre i 2023. Vi har allerede i tildelingsbrevet for 2023 gitt direktoratet to nye oppdrag som vil utdype nevnte utredninger og gi oss mer kunnskap og et bedre beslutningsgrunnlag for nattogsatsing framover.

Det ene oppdraget går ut på at Jernbanedirektoratet i samarbeid med aktuelle togoperatører skal gå videre med arbeidet for å få mer innsikt i de økonomiske forutsetningene for å sette i gang et nattogtilbud til København. I tillegg skal direktoratet vurdere om det finnes et tilstrekkelig reisemarked for å forlenge eksisterende nattogtilbud fra Stockholm til Trondheim, etter at Meråkerbanen er elektrifisert i 2024. Dette arbeidet vil også omfatte markedsvurderinger, kapasitetsvurderinger og vurderinger knyttet til offentlige kjøp av transporttjenester.

Disse utredningene skal være ferdigstilt i løpet av våren 2023, og de vil gi oss et godt og oppdatert grunnlag for det videre arbeidet med å utvikle nattogtilbudet.

Rasmus Hansson (MDG) [12:13:40]: Da takker jeg for et bra svar, som jeg forstår slik at statsråden bekrefter at det vil bli gjort en nøyere utredning av forutsetningen for et nattogtilbud mellom Oslo og København i løpet av våren, og at dette er en utvikling som statsråden for så vidt stiller seg bak.

For å få det litt klarere: Det å opprette et nattog til København er også et spørsmål om å etablere et tilbud som kan øke interessen, ikke bare et tilbud som kan være en konsekvens av den interessen som er i dag. Er statsråden enig i at vi bør satse på å reetablere et nattogtilbud til København?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:14:32]: I mitt svar sier jeg jo at det å utvikle nattogtilbudet er viktig. Jeg tror at det kan være et marked for det. Selvfølgelig må det utredes på en slik måte at vi vet at det er et kundegrunnlag for det, men vi registrerer en stor interesse, og jeg er enig med representanten i at det som vi for tiden har på bordet av utredninger, gir et litt for svakt grunnlag til å ta en endelig beslutning. Derfor har vi bedt om å få mer kunnskap gjennom å utrede det videre.

Nattogtilbudet bør altså utvikles videre, men jeg kan ikke her og nå stå og si at det blir nattogtilbud til København, før jeg har fått den utredningen på bordet og har tatt stilling til den.

Rasmus Hansson (MDG) [12:15:11]: Da jeg var ung – som man ikke skal si altfor ofte – var togtilbudet til København langt bedre enn det er i dag. Det Norge har gjort, er systematisk å bygge ned både tilbudet og dermed også interessen for å bruke en slik togforbindelse. Det betyr at det er interessant, men også litt farlig, å

bruke en slags minimumssituasjon hvor folk har vent seg av med at dette togtilbudet kan være aktuelt, som grunnlag for en beslutning. Det er også svært viktig å forstå hvor stor interessen kan være i Tyskland, Danmark og andre steder som får stadig bedre togforbindelser seg imellom, for å dra til Geilo og Hafjell på en miljøvennlig måte. Vil denne typen vurderinger også bli lagt inn i de utredningene som statsråden varsler?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:16:07]: I utgangspunktet handler det om å se på hva slags markedsgrunnlag som er der, men et markedsgrunnlag vil også måtte ta med seg betraktninger om hva som kan være potensiell vekst. Derfor tenker jeg at det er en del av perspektivet.

Spørsmål 9

Anna Molberg (H) [12:16:32]: «I forbindelse med behandlingen av innleiesaken i Stortinget ble det fra rød-grønn side sendt signaler i innstillingens merknader om at regjeringen må vurdere hvorvidt kulturbransjen har behov for unntak for tidsbegrenset innleie. Vi kan i aller høyeste grad bekrefte at kulturbransjen har behov for det, da det ellers vil bli svært vanskelig å leie inn folk til å rigge arrangementer. Dette var bakgrunnen for at Høyre fremmet forslag om unntak, som regjeringspartiene stemte mot.

Hvordan vil statsråden følge opp merknaden fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:17:17]: Vårt mål er flere faste ansettelser og mindre innleie. Faste og direkte ansettelser bidrar til økt produktivitet i virksomhetene og økt forutsigbarhet for den enkelte ansatte med hensyn til framtidig arbeid og inntekt. Vi har derfor foreslått å oppheve adgangen til innleie når arbeidet er av midlertidig karakter.

Jeg merker meg at flertallet i komiteen ønsker at regjeringen vurderer om event- og arrangementsbransjen har behov for et unntak for tidsbegrenset innleie, og vi er nå i gang med å se på dette og har invitert partene til et møte. Vi ønsker bl.a. å høre partenes innspill om hvordan kulturarrangementer normalt organiseres, med tanke på bemanning, om omfanget av innleie på disse områdene og om slike arrangementer kan organiseres ved bruk av entreprise.

Vi har også bedt om innspill knyttet til hvilke virkninger et eventuelt unntak vil ha for arbeidstakere i arrangementsbransjen. Departementet er i tillegg i dialog med Kultur- og likestillingsdepartementet.

Anna Molberg (H) [12:18:16]: Det er flott at det i alle fall er startet en dialog, men det begynner å bli ganske knapt med tid, i og med at de nye innstrammingene trer i kraft allerede 1. april. Kultur- og eventbransjen trenger, som alle andre bransjer, forutsigbarhet, og de bør få et klart svar på om og når de unntas eller ikke. Hvis ikke blir det veldig vanskelig å planlegge en festival nå til sommeren eller en konsert i nærmeste framtid. Regjeringen har jo allerede avgjort at helsevesenet og konsulentbransjen skal få unntak fra innstrammingene. Da må vi kunne forvente klar beskjed om hva kulturbransjen også kan vente seg. Dersom det blir unntak for kultur, betyr det at de som rigger lyd og lys, og de som underholder på et større arrangement, kan leies inn. Men hva med dem som serverer maten? De kan ikke leies inn. Da må jeg bare benytte anledningen til å spørre: Hva er logikken i et slikt regelverk?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:19:19]: Vi skal ha et møte med partene for å høre deres innspill. Vi er også, som jeg sa, i dialog med Kultur- og likestillingsdepartementet, og deretter må departementet vurdere om det er behov for et unntak. Vi må vurdere de ulike sidene knyttet til prosessen rundt dette.

Jeg har forståelse for at bl.a. arrangementssektoren kan ha et varierende aktivitetsnivå, som innebærer at arbeidskraftbehovet vil svinge, og at det noen ganger kan være mer hensiktsmessig å kjøpe spesialiserte funksjoner fra andre heller enn å ha kompetansen fast hos seg selv. Virksomheter i arrangementssektoren vil kunne bruke andre fleksibilitetsmekanismer enn innleie, akkurat som alle andre bransjer. Det vil si at de kan både ansette direkte og fast, ansette midlertidig, leie inn for produksjonsvirksomhet, bruke selvstendige oppdragstakere eller bruke entrepriser.

Anna Molberg (H) [12:20:15]: Takk for svaret. For noen uker siden besøkte Erna Solberg Norefjell Ski & Spa – ikke for å stå på ski, men for å høre hvilke utfordringer denne bedriften har. Dette selskapet er en arbeidsplass for 100 mennesker som er ansatt fast hele året, og i høysesongen er det 350 ansatte. Som så mange andre små og mellomstore bedrifter får også de fra tid til annen forespørsel om et ekstra oppdrag, f.eks. om det å være vertskap for et større arrangement. Da trenger de flere på jobb enn det de ellers har. Dette har de fram til nå løst ved å leie inn fra bemanningsforetak. Med de nye reglene som er vedtatt i Stortinget, som trer i kraft 1. april, risikerer de å si nei til oppdrag og ekstra inntekter. Statsråden og LO-lederen var dypt provosert over at Solberg «skremmer» folk når hun besøker en bedrift som løfter en reell problemstilling som er oppstått på grunn av regjeringens politikk.

Da lurer jeg på om statsråden mener at Norefjell Ski & Spa tar feil når de beskriver sin virkelighet.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:21:23]: Det er ingen tvil om at også den skiresorten som den tidligere statsministeren besøkte nylig, fortsatt kan avtale innleie med sine tillitsvalgte. Det er jo en organisert bedrift vi snakker om, og sånn sett er det ikke noe forbud mot innleie, slik det kunne gis inntrykk av i denne artikkelen. Det er innstramminger i innleieregelverket. Det er et mål for oss at arbeidstakere som hovedregel bør ansettes fast i topartsforhold. Det er vedtatt viktige innstramminger i innleiereglene som skal få ned omfanget av innleie, gi flere innleide rettigheter og ikke minst sikre seriøse bemanningsbedrifter. Sesongarbeid, som mange av disse bruker, er det ikke gjort endringer for i loven.

Spørsmål 10

Mari Holm Lønseth (H) [12:22:37]: «For å komme seg i jobb og delta i samfunnet er det viktig å kunne norsk. Vi må sørge for at flyktninger som kommer til Norge, lærer seg norsk raskt, og at det er god kvalitet på norskopplæringen. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at norskopprøvesultatene varierer mellom de ulike fylkene.

Er statsråden enig i at nasjonale prøver kan være et godt virkemiddel for å gi likere kvalitet i norskopplæringen?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:23:09]: Målet for norskopplæringen er at deltakerne skal nå et norsknivå som gir dem tilgang til arbeid og utdanning og bidrar til varig tilknytning til arbeidslivet.

Når det gjelder tallene fra Statistisk sentralbyrå, vil jeg først framheve at det er svært positivt at det var en økende andel som oppnådde norskopprøvesultater på nivå B1 og B2 i 2021 sammenlignet med årene før. Dette er nivåer som indikerer at de er selvstendige språkbrukere. Det er imidlertid riktig som representanten Holm Lønseth sier, at resultatene mellom fylkene varierer, og dette ønsker jeg å gjøre noe med.

Jeg har ikke vurdert å innføre nasjonale prøver direkte etter modell fra grunnskolen, men jeg har i 2023 gitt Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, HK-dir, i oppdrag å utrede verktøy for kartlegging av norsksferdigheter. Bakgrunnen for det er at det i dag ikke finnes en standardisert metode for vurdering av deltakers norsknivå ved oppstart eller underveis i opplæringen. Det finnes heller ikke noe sentralt utviklede kartleggingsverktøy som er tilgjengelig for alle tilbydere av

norskopplæring, dvs. kommunal voksenopplæring, Nav eller private tilbydere.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse skal derfor nå utrede hvordan vi kan utvikle en standardisert kartlegging av deltakers norsknivå som kan gjøre det lettere å tilpasse opplæringen til den enkeltes forutsetninger og ferdigheter. Målet skal være å styrke kvaliteten i opplæringen.

I tillegg ønsker jeg å presisere at Statistisk sentralbyrås nyeste statistikk for norskopplæringen gjelder 2021. I de senere år er det tatt en rekke grep for å heve kvaliteten i opplæringen, og vi håper at dette også vil gi effekt i årene som kommer.

Jeg mener at de grep vi nå nylig har iverksatt, eller har under utredning, samlet sett vil bidra til bedre og likere kvalitet i opplæringen.

Mari Holm Lønseth (H) [12:25:08]: Takk for svaret. Det var et helt sentralt mål da Høyre gjennomført integreringsreformen da vi satt i regjering forrige gang, at man skulle få økt kvalitet på norskopplæringen, og at man raskere kunne lære seg norsk. Så jeg deler statsrådens syn på at det er positivt at flere nå lærer seg norsk raskere, og at kvaliteten på opplæringen ser ut til å bli bedre.

Jeg synes også det er bra at statsråden har satt i gang et arbeid for å kunne få en jevnere kartlegging. Det er også et av målene våre nå, eventuelt å kunne ha en form for nasjonale prøver som kunne ha vist hvordan resultatet er i ulike deler av landet, altså mer standardisert. Så det som statsråden peker på, kan være en løsning som Høyre vil stille seg positiv til.

Spørsmålet mitt da er: Når kan en slik sentral kartlegging – «sentral kartlegging» var kanskje ikke akkurat de ordene statsråden brukte – komme på plass?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:26:04]: Jeg kan bekrefte at det var et verktøy for kartlegging av norskferdigheter jeg brukte, så gjengivelsen er korrekt.

Jeg kan gjerne si litt mer om hva vi har gitt HK-dir i oppdrag å gjøre. Vi har gitt dem i oppdrag å utrede en felles portal som skal inneholde både et digitalt kartleggingsverktøy i norsk ved inntak til opplæring og digital, progresjons- og underveisprøve i norsk. Så skal de også involvere berørte direktorater, bl.a. Arbeids- og velferdsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet i dette arbeidet. Målet er at vi skal få en endelig leveranse 20. desember 2023, men at de skal gi oss en statusoppdatering for arbeidet innen 31.

Jeg mener at tiltakene vil muliggjøre individuell tilpasning og også øke sjansen for opplæring av god kvalitet, og dette mener jeg vil være et viktig skritt på veien videre for å styrke norskopplæringen.

Mari Holm Lønseth (H) [12:27:05]: Takk for svaret. Jeg er enig i at det vil kunne gjøre det bedre å få en mer individuell tilpasning. Jeg mener også at vi alltid er nødt til å sette oss mål om at de som flykter til Norge, lærer seg norsk enda bedre enn det de gjør i dag. En av de tingene Høyre gjorde i regjering, var å stille tydeligere krav til måloppnåelse i norsk, da til nivå B2, i muntlig språk.

Spørsmålet er: Vil statsråden f.eks. kunne være åpen for å stille enda høyere krav til måloppnåelse, når vi etter hvert ser at vi kan lykkes med dette på en enda bedre måte?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:27:46]: Det er gjort flere konkrete grep de siste årene for å heve kvaliteten i norskopplæringen. Det er bl.a. innført kompetansekrav til lærere, det er innført nye læreplaner, og det skal bli enklere å kombinere norskopplæring med arbeid eller opplæring. Det er også etablert et nordisk nettverk for språkopplæring for voksne innvandrere etter initiativ fra Norge, ved mitt departement. Det vi gjør framover, er å utrede mulighetene for økt bruk av interkommunalt samarbeid, digital undervisning, herunder fjernundervisning.

Jeg mener det er helt sentralt å få til et slikt verktøy for kartlegging av norskferdigheter, ikke bare på grunn av muligheten for individuell tilpasning og sjansen for opplæring av god kvalitet, men det vil også ha en stor positiv virkning for ledere, for lærere i voksenopplæringstiltakene og for andre veiledere, f.eks. i Nav, som møter personer med svake norskferdigheter.

Spørsmål 11

Henrik Asheim (H) [12:28:48]: «Det pågår en debatt om hvorvidt arbeidslinjen er noe som bør tas vare på eller ikke, også i statsrådens eget parti. Statsråden har selv uttrykt støtte til arbeidslinjen, mens Arbeiderpartiets egen ordfører kandidat i Oslo, Rina Mariann Hansen, omtaler det som et «fryktelig begrep».

Mener statsråden at en viktig del av arbeidslinjen er at det alltid skal lønne seg å jobbe?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:29:26]: Jeg vil gjerne takke representanten Henrik Asheim for denne anledningen til å gjenta det som jeg skrev i en kronikk i en av landets største aviser i forrige uke, og som jeg sa i kringkastingen uken før: Det skal lønne seg å arbeide. Jeg kan berolige representanten med at jeg mener det samme i dag.

Arbeidslinjen handler om flere ting: for det første at det føres en aktiv politikk for høy yrkesdeltakelse, for det andre at arbeidslivet legger forholdene til rette for å hindre utstøting, og for det tredje at det skal lønne seg å arbeide.

Arbeidslinjen handler altså ikke bare om ytelser. Ja, det skal lønne seg å arbeide, og samtidig må alle velferdsordninger spille sammen, slik at de støtter opp under målet om arbeid til alle. Arbeidslivet må tilrettelegge for at de som kan jobbe, helt eller delvis, skal få mulighet til det. Bred deltakelse i arbeidslivet er en forutsetning for å finansiere de brede velferdstjenestene våre.

Men vi må gjøre mer for å gi alle som ønsker det, en reell mulighet til å delta i arbeidslivet. Det er derfor regjeringen i år innfører en ny og forsterket ungdomsgaranti. Erfaring viser at det er viktig at ungdom følges tett og tidlig. Det trengs et nært samarbeid mellom næringsliv, skole, helsetjeneste og Nav.

Videre utformer vi nå et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for uføre under 30 år. Det skal legges til rette for at flere kan kombinere trygd med arbeid. I forsøket skal deltakerne få tett oppfølging fra Nav, også etter vedtak om uføretrygd. Lønnen skal fastsettes ut fra det arbeidet som den uføre kan utføre.

Samtidig må vi ta vare på dem som ikke kan jobbe. De som ikke kan eller greier å skaffe seg en jobb, skal ha et godt økonomisk sikkerhetsnett som gjør at de kan leve et verdig liv.

Henrik Asheim (H) [12:31:21]: Jeg takker for svaret.

Det er helt riktig, som statsråden sier, at hun har kommunisert også i en kronikk at hun er opptatt av at det skal lønne seg å jobbe. Utfordringen er bare at Stortinget ikke forholder seg til kronikker i avisen. Vi ber om svar fra statsråden i salen.

Jeg synes det er prisverdig, det som statsråden nå sier, nemlig at en del av arbeidslinjen er at det å gå fra ulike ytelser over til arbeid også rent økonomisk må lønne seg for den som gjør det. Dette underbygges også av Frischsenterets egen forskning på området, hvor de bl.a. skriver:

«Fravær av merkbar økonomisk gevinst ved overgang fra trygd til arbeid kan virke demotiverende og utstøtende for personer som må streve seg tilbake til arbeidslivet.»

Jeg er enig med statsråden i at det ikke bare handler om ytelser. Spørsmålet blir om statsråden også gjennomgår ytelsene for å se om det er enkelte tilfeller hvor mennesker som står utenfor arbeidslivet, reelt sett ikke får en økonomisk gevinst av å gå over til aktivitet, helt eller delvis.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:32:21]: Det er riktig som representanten sier, at det er et arbeid jeg har startet. Jeg har også orientert i denne sal tidligere om at vi nå går gjennom dette for å sikre at man har arbeidsinsentiver i de ytelsene som er. Der har bl.a. uføretrygden vært til diskusjon, knyttet til at det skal lønne seg å arbeide, og arbeide mer når man mottar uføretrygd. Det er blant de tingene vi skal gjøre. Jeg mener det er veldig viktig at vi

holder fast på prinsippet om at uføretrygd gir økonomisk kompensasjon for tapt inntekt, og at det skal erstatte inntekt for dem som har mistet inntektsevnen sin.

Henrik Asheim (H) [12:33:22]: Det er jeg veldig glad for at statsråden avklarer, for dette er en av de tingene som vi er nødt til å gjøre noe med. Et annet grep Solberg-regjeringen tok, var å se på summen av ytelser for mennesker som det skal lønne seg for å jobbe. En av de tingene man gjorde, var å sette en grense for at man i sum av barnetillegg og uføretrygd ikke skulle få mer enn 95 pst. av det man potensielt sett kunne fått i lønn, nettopp for å sørge for, som statsråden selv nå har slått fast, at det alltid skal lønne seg å jobbe. Dette er en sikkerhetsventil som ikke gjelder mange, men dersom man har mange barn og i utgangspunktet lav inntekt, vil det faktisk være slik at går man fra uføretrygd og over i arbeid, vil man gå ned i levestandard sammenlignet med hva man har utbetalt. Dette foreslo bl.a. Høyre, men også Fremskrittspartiet, i sine alternative budsjetter, og det ble nedstemt av regjeringspartiene og SV. Hvorfor er statsråden uenig i at også når det gjelder summen av barnetillegg og uføretrygd, skal det alltid lønne seg å jobbe?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:34:21]: Den endringen som ble gjort av forrige regjering knyttet til kutt i barnetillegget for uføretrygdde, rammet kanskje først og fremst alle de barna som ganske ufrivillig lever i lavinntektsfamilier. Det er viktig å fortsette å ha fokus på å sikre de barna. Mange av dem er varig uføretrygdet og vil ikke komme tilbake til arbeidslivet.

Når det gjelder uføretrygden som sådan, er det sånn at uføre som jobber deltid, kan ha en lønnsutvikling på linje med andre arbeidstakere. Arbeidstakere som har en gradert uføretrygd, kan få fastsatt en høyere inntektsgrense hvis han eller hun har hatt høyere inntektsøkning ved regulering av grunnbeløpet, så fremt stillingsbrøken er uendret. Her er det også muligheter.

Spørsmål 12

Irene Ojala (PF) [12:35:43]: «Tillitsvalgte melder fra om at de ikke får delta i reelle drøftinger i prosessen med omorganisering av Finnmarkssykehuset HF. Det er uttrykt bekymring for mulig innføring av tverrgående faglig ledelse, og de tillitsvalgte har påpekt behovet for en fullstendig risiko- og sårbarhetsanalyse samt en analyse som belyser alle faglige og økonomiske konsekvenser, og der dagens organisering er et nullalternativ.

Kan statsråden forsikre Stortinget om at de ansatte har reell medvirkning, og at det gjennomføres grundige analyser i prosessen?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:36:28]: Finnmarkssykehuset er i en prosess hvor de vurderer en mulig omorganisering. Helseforetaket har i dag fire ulike behandlingssteder, to sykehus og to klinikker. De ønsker å vurdere en organisering som er mer basert på fagområder på tvers av de geografiske områdene. Hensikten er bl.a. å styrke fagmiljøene og bedre ressursbruken.

Til representanten Ojals spørsmål om prosess og medvirkning, opplyser Helse Nord at forslag til mandat for arbeidet ble behandlet i den strategiske ledergruppen ved sykehuset den 3. januar i år. Mandatet ble da besluttet slik som det forelå, for videre behandling i drøftingsmøte med de tillitsvalgte og vernetjenesten. Etter at det var avholdt et slikt drøftingsmøte, ble mandatet behandlet på nytt av strategisk ledergruppe. Her ble alle konkrete innspill og tilbakemeldinger fra de tillitsvalgte og vernetjenesten vurdert.

Finnmarkssykehuset har oppdatert mandatet for arbeidet for å forsterke intensjonen om at det skal gjennomføres en såkalt ROS-analyse. Både tillitsvalgte og vernetjenesten skal være representert i den videre prosessen, og de er med i både prosjektgruppe og styringsgruppe. Når prosjektrapporten er ferdigstilt, vil innstilling til administrerende direktør drøftes med de tillitsvalgte før den behandles av styret i Finnmarkssykehuset.

Jeg legger til grunn at det gjennomføres en ryddig prosess i arbeidet som er igangsatt, at ansatte gis mulighet for medvirkning, og at det gjøres grundige nok analyser før det tas stilling til endringer. Helseforetaket må få vurdere og finne fram til gode løsninger for et samlet godt tjenestetilbud til befolkningen i hele Finnmark.

Irene Ojala (PF) [12:38:29]: Jeg er veldig glad for at statsråden bekrefter at det skal være grundige prosesser, men ansatte ved klinikkene i Finnmark har bl.a. sagt at de ikke blir tatt med – og så langt har de ikke blitt tatt med – i de prosessene som foregår. Når ansatte, tillitsvalgte og verneombud i Kirkenes, Alta og Karasjok forteller i media at de faktisk ikke lyttes til, og at helseforetaket ikke inkluderer de ansatte i prosessen, slik de skal i henhold til arbeidsmiljøloven og hovedavtalene i de ulike organisasjonene, på hvilken måte kan statsråden gripe inn nå for å påvirke at tillitsvalgte faktisk blir lyttet til, og at helseforetaket gjennomfører en god prosess utover det de selv sier?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:39:13]: Jeg forutsetter at man bruker de ordinære prosessene, både de som er hjemlet i spillereglene arbeidslivet forholder seg til, og de som er innrammet i lov. Prosessen Finnmarkssykehuset gjennomgår nå, skal ivareta ansattes mulighet til medvirkning. Det er selvsagt i denne typen organisasjonsprosess. Jeg vil også legge til grunn at stedlig ledelse

vil ivaretas ved de ulike behandlingsstedene selv om det kan komme organisatoriske endringer på sikt.

Ved Stortingets behandling av helse- og sykehusplan for 2016–2019 ble også stedlig ledelse løftet fram som et viktig prinsipp og vil være noe som må hensynstas når man driver prosessen med en sterkere faglig forankring i klinikkene og behandlingsstedene man har.

Irene Ojala (PF) [12:40:16]: Takk for svar. Det er fint at statsråden sier dette med stedlig ledelse, for det hadde jeg tenkt å ta opp nå.

Statsråd Kjerkol satt i forrige periode i helsekomiteen og hadde gode og reflekterte argumenter for stedlig ledelse i bl.a. Alta. Gjennom krav i foretaksmøtet har departementet slått fast at det skal sikres stedlig ledelse i sykehusene, og helseministeren har tidligere svart at hun legger til grunn at helseforetaket finner løsninger som samsvarer med kravene som ble stilt. Et av momentene som legges til grunn er tverrgående faglig ledelse. Foretakstillitsvalgte ved klinikkene i Finnmark mener at tverrgående ledelse blir for svak ledelse. Mener statsråden fortsatt at det er riktig at klinikkene i Alta, Kirkenes og Karasjok har en sterk stedlig ledelse som har alle fullmaktene som skal til i møte med helseforetaket?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:41:08]: Jeg mener den viktigste forutsetningen for at tillitsvalgte skal sikres en god innflytelse, er at de får mulighet til å kjøre denne prosessen lokalt. Helseforetaket har i dag fire ulike behandlingssteder, to sykehus og to klinikker. De vurderer nå en organisering som er mer basert på fagområder på tvers av de geografiske områdene. Hensikten så langt er å styrke fagmiljøene og bedre ressursbruken. Den overordnede rammen de må forholde seg til, er det med at stedlig ledelse skal ivaretas ved de ulike behandlingsstedene, også om det kommer organisatoriske endringer på sikt.

Spørsmål 13

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:42:12]: «Helsenæringen er en fremtidsnæring. Solberg-regjeringen la i 2019 fram helsenæringsmeldingen for å bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi, flere lønnsomme arbeidsplasser og en bedre og mer effektiv helse- og omsorgstjeneste. Den gang opposisjonspolitiker Ingvild Kjerkol mente det var mange festtaler, og etterspurte handling. Kjerkol har selv vært statsråd i over et år, og foreløpig har vi ikke engang hørt festtaler om helsenæringen fra statsråden.

Når vil vi se konkret handling fra regjeringen på dette området?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:42:54]: Jeg vil innlede med å peke på at det var Arbeiderpartiet som tok initiativet til helsenæringsmeldingen i 2017.

Representanten Ørmen Johnsen etterlyser konkret handling. Jeg har gitt helseregionene i oppdrag å samarbeide med næringslivet, både for å utvikle tjenestetilbudet og for å skape en bærekraftig helsetjeneste.

I årets oppdragsbrev er det et ambisiøst mål om 15 pst. flere kliniske studier. Det klarer vi ikke uten at næringslivet er med. Derfor sitter NorTrials, LMI og Melanor i styret sammen med de administrerende direktørene i helseregionene våre. Dette er et tydelig signal om at regjeringen vil ha næringslivet med som partner. Og vi ser resultater. Legemiddelverket publiserte nylig tall som viser en markant oppgang i tallet på industrifinansierte legemiddelstudier i Norge.

På e-helseområdet gir vi Direktoratet for e-helse et tydelig oppdrag om å bidra til et bedre marked for næringslivet, og vi har styrket budsjettene til Legemiddelverket, slik at de kan gi bedre rådgivning om kliniske studier. Vi viderefører også den tverretatlige veiledningen på kunstig intelligens og utvider den til å inkludere persontilpasset medisin.

Dette er «konkret handling», som næringslivet vil nyte godt av. Men jeg er enig med representanten Ørmen Johnsen i at det er mer å gjøre. Næringsministeren og jeg inviterte derfor i høst til en toppledersamling for å oppdatere oss på utfordringsbildet 2,5 år etter helsenæringsmeldingen. Vi har fått mange gode innspill som vi nå jobber med å følge opp mellom departementene våre.

Det er bred enighet om hovedretningen i helsenæringsmeldingen, men vi er uenig med Solberg-regjeringen om de kommersielle tjenesteleverandørenes plass. Vår regjering vil prioritere den delen av næringen som gir bedre kvalitet og sikrer bærekraften i vår felles helsetjeneste. Vi vil satse på næringsliv som skaper gode arbeidsplasser i hele landet og gir fellesskapet eksportinntekter, samtidig som det bidrar til en bedre helsetjeneste.

Og: Vi prioriterer konkret handling over festtaler.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:45:32]: Først og fremst er jeg glad for oppdraget til helseforetakene. Jeg tror det er helt vesentlig om vi skal komme videre i arbeidet med å skape en framtidig helsenæring. Så ble jeg litt overrasket over at kommersielle leverandører skulle ha en dårligere kvalitet på tjenestene og leveransene enn det offentlige. Det ønsker jeg egentlig en dokumentasjon på.

Det jeg kunne tenke meg å utfordre helseministeren på nå, er det som skjer i Kommune-Norge. Vi har stor etterspørsel etter helsetjenester, vi trenger innovasjon i

tjenesteutvikling, vi trenger mer velferdsteknologi, og vi ser at det er helt nødvendig for å gi eldre hjelp. Vi har rett og slett ikke nok hoder og hender. Hvordan vil statsråden jobbe for å få kommunene til å jobbe systematisk og implementere velferdsteknologi i tjenestene? Det er litt for mange forsøk.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:46:38]: Først vil jeg si til det representanten sa innledningsvis om kvalitet på kommersielle tjenesteleverandører. Jeg uttalte meg ikke om det, så det må i så fall være noen andres utsagn representanten har fanget opp.

Vi er opptatt av at kommunene skal settes i stand til å være krevende bestillere for løsninger som kan bidra til at de kan sikre gode og forsvarlige helsetjenester i framtiden gjennom bruk av teknologi som markedet utvikler for tjenestene våre. Derfor har vi endret hele e-helsepolitikken bort fra de store, kompliserte statlige prosjektene til i større grad å bidra til å utløse investeringer nærmest mulig tjenestene, fagfolkene og brukerne.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:47:36]: Takk for svaret. Det jeg også opplever som en utfordring, er nettopp det at én ting er at vi utvikler velferdsteknologi, men spørsmålet er rett og slett om det er kompetanse hos både brukeren og de som skal utøve teknologien i kommunal sektor, innen velferdsteknologi og tjenesteinnovasjon. Jeg tror at kompetanse i kommunene og kompetanse hos de ansatte framover kanskje er avgjørende for at vi skal lykkes med å implementere dette.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:48:21]: Jeg er helt enig med representanten Ørmen Johnsen i at vi er nødt til å sikre god kunnskapsutvikling og gode bestilleregenskaper i den nære helsetjenesten. Det er også den måten vi innretter virkemidlene på nå, i tett samarbeid med KS og kommunenes strategiske forskningsorgan.

Vi har også i årets statsbudsjett prioritert forskning av allmennlegetjenesten. Vi ønsker å styrke en kunnskapsdrevet utvikling av kommunehelsetjenesten, og her samarbeider vi tett med KS for å kunne komme opp med målrettede virkemiddel for å lykkes med akkurat det. Vi tror at det å jobbe tett med leverandørmarkedet også vil bidra til at man får gode og brukervennlige teknologiske løsninger som letter fagfolkenes arbeidstid for unødig rapportering, plunder og heft.

Spørsmål 14

Bård Hoksrud (FrP) [12:49:43]: «I det siste har vi sett flere forferdelige eksempler på svikt i eldreomsorgen rundt omkring i landet. I statsrådens kommunetale sier hun at kommunene må ta mer ansvar, samtidig

som regjeringen har kommet med store kutt i eldreomsorgen. Jeg mener det er en smule paradoksalt at helseministeren legger ansvaret på andre, når hun selv sitter på ministerposten og har makt til å gjøre noe med problemene vi ser i helsesektoren.

Når skal statsråden ta ansvar for å rydde opp i problemene i eldreomsorgen?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:50:10]: Det er sterkt å høre om eldre som ikke får den hjelpen de trenger. Det gjør dypt inntrykk på meg.

De konkrete sakene vi har hørt om de siste ukene, må tas tak i lokalt. De blir også klaget inn til fylkeslegen regionalt. Det er ikke Helse- og omsorgsdepartementet som har virkemidler for å håndtere den typen avvik og varslinger fra ansatte. Det skal arbeidsgiverne og kommunene sørge for. Det tror jeg også representanten Hoksrud egentlig er enig i.

Det er kommunene som kjenner innbyggerne sine best. De kjenner også sine egne tjenester og hva de kan gjøre for at hverdagen til innbyggerne blir best mulig. At Stortinget har bestemt at det er kommunene som har ansvaret for omsorgstjenesten, mener jeg er klokt. Jeg tror ikke, som representanten Hoksrud, på en modell hvor tilbudet til Anna på 80 år i Berlevåg skal bestemmes av de nasjonale helsemyndighetene i Oslo.

Regjeringen vil jobbe sammen med kommunene for et likeverdig tilbud. Kommunene er tette på og har ansvaret for tjenestene fra dag til dag. Det er de som har flest virkemidler på kort sikt. Samtidig skal jeg sørge for at staten bidrar med sine virkemidler for at vi sammen når målene om en trygg og god alderdom. Dette er et viktig lagarbeid.

Vi er også i gang. Allerede har vi lagt fram en egen opptrappingsplan for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten. Vi har sørget for en historisk satsing på fastlegeordningen i 2023, som gir fastlegen bedre tid til de eldre pasientene og til å samarbeide med omsorgstjenesten. Vi har også, sammen med SV, sørget for tilskudd til heldøgns omsorgsplasser.

Men mer må gjøres. Vi skal sørge for å utdanne kompetente fagfolk og gi dem gode arbeidsvilkår, sånn at de orker å stå i jobben. Vi skal bygge ut heldøgnsstilbud i sykehjem og omsorgsboliger og utvikle en hjemmetjeneste som forebygger, som tilbyr aktivitet, og som er faglig sterk. Vi skal sørge for å gjøre pårørendelivet litt enklere. Vi skal også sørge for å bedre legetjenestene til våre eldre.

Vi skal også ta nødvendige grep sånn at flere eldre får bo i sin egen bolig lengst mulig – hvis de kan og vil, og så lenge det oppleves som trygt. Da skal regjeringen legge til rette for at kommunene kan utvikle tilbud med til-

strekkelig kapasitet, gode fagfolk og god kvalitet når behovet for tjenester kommer.

Det er et ansvar vi tar på vår vakt.

Bård Hoksrud (FrP) [12:53:08]: Jeg mener det er viktig at uansett hvor man bor i Norge, skal man få gode eldreomsorgstjenester i hele landet – også Anna i Berlevåg. Det er det statlig finansierte eldreomsorg handler om. Statsråden har på inn- og utpust snakket om Bo trygt hjemme-reformen. Statsråden mener løsningen på krisen i eldreomsorgen er at eldre skal ta mer ansvar og bo for seg selv lenger, men når vi ser på Brennpunkt, ser vi ikke akkurat eksempler på folk som bor trygt hjemme. Dette er personer som trenger sykehjemsplass med heldøgns omsorg, men som har fått flere avslag. Kjerkol har derimot kuttet i bygging av sykehjemsplasser. Hadde det vært opp til regjeringen – uten hjelp fra SV – ville det ikke blitt gitt midler til noen nye sykehjemprosjekter i år.

Mener virkelig statsråden at krisen i eldreomsorgen løses med færre sykehjemsplasser til mennesker som Lilly og Kari, som vi så på Brennpunkt?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:53:58]: Jeg mener at noen har behov for sykehjemsplass. Vi fikk dokumentert veldig tydelig i Brennpunkt-programmet «Omsorg bak lukkede dører» at det var et behov som var til stede. Nå har Fremskrittspartiet i åtte år enten sittet i regjering eller støttet Solberg-regjeringen, og i den tidsperioden gikk antall sykehjemsplasser ned. Vi har et mål om at det skal være fleksibilitet i tilbudet, og at det er behovet for hjelp som avgjør. For å få til det er det også viktig at vi legger godt til rette for at de som kan og vil, kan oppleve en god og trygg helseomsorg i eget hjem. Dette er ikke motsetninger. Det er to mål som begge drar i samme retning – at eldre skal oppleve verdighet og kvalitet når de er avhengig av helsetjenester fordi helsen svikter.

Bård Hoksrud (FrP) [12:54:55]: Det er interessant å høre statsråden si at man skal få lov til å bo hjemme så lenge man kan og vil. Med tanke på Brennpunkt: Når man prater med folk, f.eks. pårørende, prater med folk som ikke får sykehjemsplass, opplever de ikke det statsråden står her og later som. Jeg skjønner at statsråden nå har sluttet å prate om Bo trygt hjemme-reformen. Jeg tror mange har reagert kraftig på det – og statsrådens uttalelse i kommunetalen, helsepresentasjonen hun hadde da, hvor man forventet at folk måtte ta mer ansvar selv. Når man ser de utfordringene som mange står midt oppe i, må man faktisk gjøre noe. Da Fremskrittspartiet satt i regjering, sørget vi for å bevilge penger til over 2 200 plasser, enten til nye plasser eller reha-

bilitering, mens regjeringen foreslo null kroner til å håndtere det i 2023. Vi trenger flere plasser, ikke færre.

Hvordan kan statsråden mene at dette er forsvarlig, med den utfordringen vi nå ser, at stadig flere trenger en heldøgns pleieplass?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:55:58]: Selv om representanten Hoksrud gjentar en påstand som ikke er riktig, blir den ikke mer riktig. Det er ikke sånn at noen som har behov for sykehjemsplass, skal bo hjemme. De som kan og vil bo hjemme og motta helsehjelp, skal få det. Det ønsker regjeringen å legge bedre til rette for. Jeg synes det er oppsiktsvekkende hvis representanten Hoksrud mener at de som kan og vil, ikke skal få lov til å bo hjemme. Det synes jeg er en oppsiktsvekkende påstand og holdning.

Vi mener at vi må ha en god hjemmetjeneste som gir kvalitet og trygghet når det er riktig hjelp til et behov. Så må det være heldøgns pleie og omsorg og sykehjem tilgjengelig for dem som ikke lenger kan klare seg med hjemmesykepleie. Da må vi ha flere tanker i hodet samtidig, og det inviterer jeg også representanten Hoksrud til å prøve å være med på.

Spørsmål 15

Seher Aydar (R) [12:57:13]: «I forbindelse med NRKs opprulling av svikt i eldreomsorgen i kommunehelsetjenesten flere steder i landet uttalte statsråden følgende: «Hver enkelt av oss må gjøre mer for å planlegge for en alderdom.»

På hvilken måte mener statsråden at befolkningen skal gjøre det?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:57:34]: Historiene om svikt i eldreomsorgen som kommer fram i media, gjør sterkt inntrykk på meg. Enten det går på bemanning, kompetanse, mat eller medisiner, er det ikke denne standarden vi skal ha i eldreomsorgen i Norge. Det var min første reaksjon og uttalelse etter NRK Brennpunkts program «Omsorg bak lukkede dører».

Vi har lenge utsatt å ta inn over oss hva det innebærer at vi lever lenger og blir en aldrende befolkning. Det innebærer en samfunnsendring og krever at vi tenker nytt og finner løsninger i fellesskap. Skal vi lykkes med målet om en trygg alderdom, må vi følge flere spor. Det handler om forebygging, planlegging og bedre helse- og omsorgstjenester. Det handler ikke om at ballen legges over til den enkelte alene.

Denne debatten er viktig, og det er uheldig om vi ender med en forestilling om at dette handler om at det offentlige skal trekke seg tilbake. Snarere tvert imot løfter vi denne debatten for å sikre at vi har nok hender til at

de som har behov for tjenester, også skal få det i fremtiden.

Vi som samfunn er ikke gode nok til å forebygge problemer ved tidlig innsats. Gjennom store deler av livet planlegger vi for det som kommer senere, men hva vi vil trenge når vi blir gamle, utsetter vi nok ofte å tenke på. Her finnes det mange løsninger, og velferdsstaten vår skal alltid lede an for å hjelpe hver og en av oss til å leve et godt liv når behovene for støtte endrer seg.

Å planlegge for alderdommen har mange dimensjoner. Vi har et stort potensial for friskere aldring, og overgangen til pensjonistlivet er en viktig fase for å ta sanne grep. Formålet med å planlegge er å prøve å se litt framover, så langt det går. Trenger du et håndtak så du har støtte opp trappa, trenger du et nytt toalett, eller trenger du TT-kort for å komme deg ut? Vil du engasjere deg frivillig for å få nye venner eller for fortsatt å ha gode sosiale møteplasser?

Det er lurt å planlegge livet, om du er ung, gammel, er i etableringsfasen eller er blitt pensjonist, og det er helt selvsagt at det offentlige skal hjelpe til her. Ingen skal føle at de står alene og uten et sikkerhetsnett i møte med alderdommen.

Vi må ivareta helheten. Vi må forebygge bedre, og vi må ha en helse- og omsorgstjeneste som sammen med andre sektorer er på banen for et mer aldersvennlig samfunn. Dette er kjernen i en Bo trygt hjemme-reform. Det handler om trygghet i møte med alderdommen – med utgangspunkt i at du skal være sjef i eget liv.

Seher Aydar (R) [13:00:40]: Helseministerens uttalelser nå og tidligere henger egentlig ikke helt på greip i forhold til hvordan man oppfatter det, for når man får beskjed om at hver enkelt må planlegge alderdommen mer og for seg selv, og at man skal være sjef i eget liv, må man også ta utgangspunkt i at det er forskjeller i samfunnet vårt. Det finnes helseforskjeller i samfunnet vårt. De som har bedre råd, lever lenger enn de som har dårlig råd. De har også bedre helse. De har muligheten til å planlegge mer. De har muligheten til å være mer sjef i sitt eget liv enn de som har dårlig råd og dårlig helse. Det er det som er utfordringen.

Arbeiderparti-politikken må ikke være at du er din egen lykkes smed, men at fellesskapet stiller opp for deg. Det er dette folk trenger å høre nå: Hvordan skal fellesskapet konkret stille opp for oss, sånn at vi kan sikre at forskjellene i samfunnet vårt, ulikhetene, ikke følger oss hele veien til graven, slik det hadde vært hvis alle måtte ta ansvar for sin egen alderdom selv, slik helseministeren faktisk uttalte.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [13:01:39]: Presidenten vil påpeika at det nok ikkje er eit parlamentarisk uttrykk å seia at noko ikkje heng på greip.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:01:48]: For det første har statsråden aldri uttalt at hver og en skal ta ansvar for sin egen alderdom. Det er et feil sitat, og det bidrar ikke til en opplyst debatt å gjenta det.

Det er også sånn at sosialdemokratiet alltid har bestått av at fellesskapet tar ansvar for framtiden, og framtiden, sånn den ser ut nå, er en stor endring i befolkningens alderssammensetning. Vi har passert 1 million alderspensjonister, og blant den yngre befolkningen som fortsatt er i arbeid, er det også langt flere som er enslige og barnløse. Det betyr at vi er nødt til å ha en folkehelsepolitikk som forebygger mer effektivt.

Jeg inviterer Rødt med på den politiske debatten når vi før påske legger fram folkehelsemeldingen for Stortinget. Vi skal også legge fram en strategi for å redusere sosiale helseforskjeller. Det vil bidra til at hver enkelt kan være sjef i eget liv og påvirke eget liv også når det endrer seg.

Seher Aydar (R) [13:02:55]: Statsråden sa rent konkret at hver enkelt må gjøre mer for å planlegge for alderdommen. Det er det riktige sitatet og det som ble sagt.

Jeg er helt enig i at forebygging og folkehelse er viktige aspekter i dette. Samtidig er det mange som opplever å ikke få den tryggheten som fellesskapet skal gi i hverdagen. Vi snakker om at ting har utviklet seg, at det er annerledes i dag enn før, og den største annerledesheten er ikke bare at flere er eldre, men også at forskjellene øker og øker. Da trenger vi i mye større grad at fellesskapet stiller opp.

Det jeg savner, og det inviterer jeg også statsråden til å gjøre, er at man kommer med konkrete forslag og tiltak til hvordan fellesskapet skal stille opp – ikke hva hver enkelt må gjøre, men hva fellesskapet, hva regjeringen, skal gjøre. Det er det som kan gi folk trygghet – ikke at man opplever at de som har råd, faktisk kan planlegge, mens de som ikke har råd, må ta til takke med ingenting.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:03:59]: Det aller viktigste vi kan gjøre, og som regjeringen har hatt som hovedprioritet fra dag én, er å sikre at vi har nok fagfolk til å gi gode og trygge helsetjenester også i framtiden.

I morgen kommer helsepersonellkommisjonen med sin rapport og sine anbefalinger. De vil gi oss et kunnskapsgrunnlag og en analyse for hvordan vi kan utdanne, rekruttere og beholde fagfolk.

Brennpunkt-dokumentaren «Omsorg bak lukkede dører» avslører også et stort behov for riktig kompetanse og nok kompetanse i kommunehelsetjenesten.

I årets statsbudsjett har vi lagt fram en opptrapingsplan for heltid og god bemanning. Den skal være dynamisk, og den skal vi utvikle i samarbeid med KS, som representerer kommunene, for å sikre at vi har bærekraftig og god helsehjelp til et økende antall eldre.

Spørsmål 16

Tage Pettersen (H) [13:05:09]: «Vil statsråden sikre arbeidet med å bidra til at kulturnæringer får et større marked eller bredere publikum slik at inntektene til kulturutøverne styrkes, hva skjer med fagmiljøet rundt Kulturdirektoratet, som er bygget opp i Trondheim, og hvordan sikres deres kompetanse på kreative næringer etter regjeringens budsjettforlik med SV?»

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:05:31]: Det viktigste målet vi har i kulturpolitikken, er at alle skal få være den de er, med like muligheter, og å senke terskelen for å delta i kunst og kultur, idrett og frivillighet, uavhengig av bakgrunn og hvor du bor. Derfor vil regjeringen legge til rette for kulturliv i hele landet, der kulturfolk også behandles som det de er: arbeidsfolk. Politikken skal bidra til at kulturnæringene får et større marked og et bredere publikum – og med det en inntektsøkning. Regjeringens bevilgninger til kultur- og medieformål, spesielt til Kulturfondet og Filmfondet, er helt avgjørende bidrag for å oppnå det målet.

Vi tydeliggjør både strategien for og bruken av statlige midler til internasjonal kulturfremme. Nå går vi i takt i nærings-, utenriks- og kulturpolitikken med virkemidlene for sammen å fremme kulturell og kreativ næring. De tre departementene har aldri jobbet så tett og godt sammen som nå.

Bevilgningene til Kulturdirektoratet skal bidra til et bærekraftig kulturliv og til at kulturaktører gir og henter internasjonale impulser. Jeg vil understreke at selv med endringen som kom som følge av budsjettenigheten med SV, vil fortsatt lønnsmidlene til Kulturdirektoratet ligge fast. Hvordan oppgavene nå skal løses, er Kulturdirektoratet selv best til å vurdere. Kulturdirektoratet vil, sammen med organisasjonene i Norwegian Arts Abroad-nettverket, fortsatt legge til rette for god profilering av norsk kunst og kultur i utlandet.

En veldig viktig bidragsyter innenfor dette temaet er selvsagt Innovasjon Norge. Deres oppdrag er å forsterke innsatsen overfor bedrifter med vekstambisjoner og potensial innen kulturell og kreativ næring, i tillegg til å muliggjøre nytt entreprenørskap, verdiskaping og vekst. Det skal de fortsette med, og de leverer gode resultater.

Alt i alt har regjeringen et solid virkemiddelapparat for å styrke markedsorienteringen og den økonomiske bærekraften til aktørene på kulturfeltet.

Avslutningsvis må jeg også kunne si at det er litt underlig at dette spørsmålet løftes fra Høyres representant. Høyre ønsker jo å vingeklippe Kulturdirektoratets driftsmidler og alle andre statlige tilskudd gjennom ABE-kuttene i sitt alternative budsjett for 2023, samtidig som de heller ikke legger inn noe eget løft til kulturell og kreativ næring. Jeg ville nok gått hakket roligere i gangene om jeg var representanten Pettersen, for jeg tror at kulturlivet – og Kulturdirektoratet spesielt – er meget glad for at Høyres forslag til statsbudsjett ikke ble vedtatt.

Tage Pettersen (H) [13:08:35]: Det er utvilsomt penger å tjene på kreative næringer. Ifølge UNESCO er kreativ sektor en av verdens raskest voksende sektorer, med en økning i sysselsettingen på hele 66 pst. I Storbritannia utgjør kreative næringer hele 6 pst. av den britiske økonomien.

I Hurdalsplattformen, som statsråden kjenner godt, står det at regjeringen vil skape aktivitet i hele landet, øke eksporten og styrke handelsbalansen i næringer utenom olje og gass. Fraværet av satsing på kreative næringer bidrar ikke til å nå disse målene.

Hvordan mener statsråden med ansvar for kulturpolitikken at kulturen kan bidra til at vi sammen når disse målene, når man samtidig og helt konkret kutter 25 mill. kr i posten for kreative næringer i budsjettet?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:09:21]: Vi har endelig en regjering som setter seg noen gode ambisjoner om å øke eksporten, der den forrige regjeringen tok den ned. Kulturelle og kreative næringer skal være en god del av dette, og det er ikke slik at selv om det kom et lite kutt i ett enkeltmiljø i Trondheim som følge av budsjettforliket med SV, har vi ikke virkemidler for å fremme kultureksport og kulturnæring. Tvert imot har vi et bredt virkemiddelapparat gjennom både Kultur- og likestillingsdepartementet, Kulturdirektoratet, Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet. Aldri før har man sett disse virkemidlene i de tre departementene bedre i sammenheng, og aldri før har de gått bedre i takt enn akkurat nå. Vi har full fart på arbeidet med fremme av kulturell og kreativ næring. Ikke minst skal vi legge fram en strategi for vekst innenfor kreativ industri.

Tage Pettersen (H) [13:10:16]: En viktig oppgave for oss kulturpolitikere er nettopp å sørge for at kulturen får flere økonomiske ben å stå på. Det statsråden nå argumenterer med, er utelukkende offentlige midler. Men jeg ble glad da statsråden i fjor uttalte at vi har en oppriktig ambisjon om at norsk kunst og kultur skal ta en større plass internasjonalt, i form av både oppmerksomhet og eksport. I 2022 ble filmen «Verdens verste

menneske» nominert i to Oscar-klasser. I 2021 ble filmen «Do not split» Oscar-nominert i kategorien kortdokumentar. Samme år var dokumentarfilmene «Gunda» og «Kunstneren og tyven» og kortfilmen «Sparkekoret» på kortlisten. Vi vet også at Music Norway er i gang med arbeidet for å tilrettelegge for økt musikkeksport.

Hvilken strategi vil statsråden legge til grunn for å følge opp ambisjonene om at norsk kultur skal eksportere mer, også med andre virkemidler enn penger som bevilges over eget statsbudsjett?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:11:06]: Som nevnt har vi sagt at vi skal lage en egen strategi for kreativ industri. Det vil bli viktig. Det er ikke slik at alle virkemidlene som skal bidra til at vi oppnår økt kultur fremme, og til at norsk kultur får flere ben å stå på ute i verden, bare handler om økonomi over kulturbudsjettet. Tvert imot: Vi har mange virkemidler i virkemiddelapparatet under Nærings- og fiskeridepartementet, Utenriksdepartementet og Kulturdirektoratet, som hver eneste dag jobber godt med dette. Det handler om oppfølging, opplæring og ikke minst det å bygge bro mellom store aktører ute og mindre aktører her hjemme.

Spørsmål 17

Turid Kristensen (H) [13:12:00]: «Sektorene statsråden har ansvar for, trenger flere økonomiske bein å stå på. Gaveforsterkningsordningen og skattefradraget for gaver er ordninger som bidro til dette. I fremtiden vil det bli enda viktigere å sørge for at flere klarer å skape sin egen arbeidsplass, og at det skapes flere inntekter som kan fordeles til kultur, idrett eller frivillighet.

Hvordan legger statsråden til rette for at aktørene får flere økonomiske bein å stå på, og mener statsråden at flere finansieringskilder enn den offentlige er positivt i seg selv?»

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:12:34]: Alle kulturaktører forholder seg til både offentlig og kommersiell økonomi. Ta litteraturfeltet som et eksempel på det: Tilgangen på litteratur i hele landet og det å sikre økonomien til alle deler av litteraturfeltet er et hovedmål for oss. I dag har vi et litterært system som er basert på nettopp et samspill mellom offentlige virkemidler og det private markedet. Det gis bl.a. fritak for moms, unntak fra konkurranselovgivningen og kompensasjon for bruk av verk. Til sammen utgjør dette samspillet et system som sikrer bl.a. forfattere, forleggere og oversettere inntekter, samtidig som vi legger til rette for bred tilgang til litteratur for folk og bokhandlere i hele landet. Det regulerer markedet når det trengs.

Det systemet skal vi legge ytterligere til rette for i den kommende bokloven.

Det er kanskje på sin plass, siden jeg først bruker litteratur som eksempel, å si at Høyres forslag i deres alternative statsbudsjett var å innføre moms på bøker. Jeg er ganske sikker på at det ikke blir mer tilgjengelig litteratur over hele landet med slike «bein å stå på», som representanten Kristensen kaller det. Selvsagt er det slik at finansiering fra både det private markedet og det offentlige som regel går hånd i hånd for de fleste kulturaktører.

Så til gaveforsterkningsordningen: Kort oppsummert mener regjeringen som kjent at fordelingen av offentlige kulturmidler må styres av politikere, ikke av private gaver. Gaveforsterkningsordningen traff geografisk skjevt, og den traff i all hovedsak dem som allerede hadde god økonomi fra før, og dem som hadde økonomi til å jobbe med å hente inn private gaver. Vår kulturpolitikk må være å treffe bredere enn det.

Som representanten godt kjenner til, er det i mai at spillemiddeloverskuddet fordeles, og da vil vi også vise hva disse midlene skal gå til. Likevel kan jeg allerede nå avsløre – siden vi også har skrevet det i statsbudsjettet – at det skal fordeles bredere, og det skal nå flere, med en bedre geografisk fordeling enn det gaveforsterkningsordningen hadde.

Jeg tror representanten Kristensen vet godt at de aller, aller fleste kulturaktører som sagt har en økonomi som er en kombinasjon av offentlig og privat finansiering, enten det er museer, litteraturfeltet, kulturinstitusjoner eller det frie feltet. Det er også her på sin plass å påpeke at Høyre i sitt alternative budsjett ønsket at staten skulle effektiviseres ved å få mindre å rutte med, og har foreslått et flatt kutt på 1 pst. I en tid da det meste blir dyrere, tror jeg representanten skal lete lenge etter et kulturliv som ønsker seg nettopp et slikt vaklende bein å stå på.

Turid Kristensen (H) [13:15:31]: Jeg takker for svaret, og som forventet handlet dette om offentlige støtteordninger og statens oppgaver, og lite om andre bein å stå på. Også innen kultur, idrett og frivillighet må det skapes før det kan deles, ikke minst i frivillig sektor. Lag og organisasjoner må ha gode vilkår for sitt inntektsarbeid, og de må ha rom for å organisere ansatte og frivillige før all den frivillige innsatsen kan komme andre til gode.

Regjeringen skriver i Hurdalsplattformen at de ønsker «en sterkere frivillig sektor som står på egne bein». Det må også bety at de må finne finansiering på andre måter enn gjennom offentlige tilskudd. Regjeringens innstramming for viktige inntektskilder for kultur og frivillighet – som skattefradrag for gaver, bingo, lotterier som Pantelotteriet og Postkodelotteriet, og også gave-

forsterkningsordningen – kan strupe frivillighetens inntekter med opp mot 2 mrd. kr. Hvordan mener statsråden at regjeringen med disse grepene har lagt til rette for en sterkere frivillighet som står på egne bein, en frivillighet som kan skape før den kan dele?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:16:34]: Det representanten Kristensen ikke nevnte, som hun også kunne ha ramset opp, var at denne regjeringen – som den første – nå gir full momskompensasjon til alle lag og foreninger, til frivillighet, idrett og kultur over hele landet. Det gir mer penger å rutte med til nettopp aktivitet. Vi har innført en egen strømsøtteordning for de samme, nettopp fordi vi prioriterer idretten og frivilligheten, og vi driver også med et stort forenklingsarbeid.

Når vi i Hurdalsplattformen sier at frivilligheten skal stå på egne bein, tenker jeg at det også i stor grad handler om at den skal få lov til å styre seg selv. Vi politikere skal hjelpe til med gode rammer, men frivilligheten skal styre seg selv – den er frivillig, og det er viktig.

Det er mange måter man kan legge til rette på for å få kultur, frivillighet og idrett til å få andre inntekter. Gaveforsterkningsordningen var et svært dårlig virkemiddel i så måte, for den bidro ikke til økte inntekter eller flere inntekter (presidenten klubber), den ga bare offentlige midler med de inntektene som allerede var der.

Presidenten [13:17:44]: Då var tida ute.

Turid Kristensen (H) [13:17:46]: Jeg synes det er helt betegnende at når statsråden skal trekke fram en annen ordning, er det momskompensasjonen, som også er en offentlig ordning.

Jeg er glad for statsråden følger opp Solberg-regjeringens frivillighetsmelding om forenkling for frivilligheten, men vi får bare akseptere at regjeringen mener at de ordningene som jeg har nevnt, ikke var gode ordninger, selv om frivilligheten selv mener det og har protestert høylytt mot regjeringens politikk. De peker også på at de ikke opplever å bli hørt av dagens regjering.

Jeg synes faktisk det er utrolig vanskelig å få tak på hva regjeringen egentlig vil gjøre for å bidra til en sterkere frivillighet, som også perspektivmeldingen peker på at handler om inntekter. Alle tiltakene som står under denne målsettingen i Hurdalsplattformen, og som statsråden har pekt på her i dag, handler om offentlige tilskudd og offentlige ordninger. Det jeg lurer på da, er: Hva vil regjeringen egentlig gjøre for å erstatte ordningene jeg har omtalt, og da ikke med økte offentlige tilskudd? Hvordan vil regjeringen legge til rette for at frivilligheten kan bli sterk, selvstendig og kan skape og dele?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:18:50]: Jeg er ikke sikker på at jeg helt får tak i representanten Kris-

tensens resonnement her. Representanten mener på den ene side at regjeringen ikke gir nok offentlig støtte til frivilligheten, og på den annen side er det ikke offentlig støtte til frivilligheten som er løsningen.

Jeg mener at en sterk frivillig sektor er avhengig av at staten bidrar med frie midler og sterke rammer, og det er det vi gjør gjennom de ordningene vi har valgt å satse på, som også frivilligheten har prioritert og selv sagt har vært viktigst. Jeg hører heller ikke fra representanten Kristensen noen forslag til virkemidler som staten skal bidra med, som skal gi frivilligheten økte inntekter fra de private. Gaveforsterkningsordningen var den eneste ordningen høyresiden fant på – og fortsatt snakker om – men den bidro virkelig ikke til økte inntekter, mer mangfold og en sterkere og friere frivillig sektor. Tvert imot bidro den bare til at noen penger fra statsbudsjettet ble skjevfordelt til dem som allerede hadde mye fra før.

Presidenten [13:19:58]: Då går me til spørsmål 3.

Spørsmål 3

Presidenten [13:19:59]: Dette spørsmålet, fra representanten Helge Orten til finansministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkomande.

Helge Orten (H) [13:20:07]: «De neste årene venter Statistisk sentralbyrå svak vekst i norsk økonomi, og vi må skape før vi kan dele.

Kan statsråden redegjøre for tre reformer eller strukturtiltak han har satt i gang for at privat næringsliv skal skape mer i Norge?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:20:24]: Jeg vil gjerne takke representanten Helge Orten for engasjementet om verdiskaping i privat næringsliv. Er det noe vi er enige om, er det at privat næringsliv, verdiskaping og investeringer er en forutsetning for vekst og utvikling i norsk økonomi. Jeg kommer selv fra en del av landet hvor mange takker Gud for maten. Det blir ikke mer verdiskaping hvis vi først og fremst takker staten. Det representanten Orten og jeg kanskje ikke er helt enige om, er hvordan myndighetene og bedriftene kan spille på lag for å få gode resultater. Jeg mener at staten skal engasjere seg, sette en klar retning for samfunnsutviklingen og skape gode, stabile rammevilkår, slik at norske bedrifter kan vokse og utvikle seg.

Vi står overfor de største utfordringene vi kanskje har sett noensinne. Vi skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Vi skal sikre at mennesker som bor i vårt land, har arbeid og velferd også i framtiden, og staten kan gå foran. Vi kan bidra til å få på plass infrastruktur, inngå partnerskap, bidra med kapital, risikoavlastning,

forskning, utvikling, utdanning og mye annet. Vi skal kutte utslipp og skape arbeidsplasser samtidig, og derfor forteller jeg mer enn gjerne om tiltak vi er i gang med.

Jeg er stolt over veikartet for grønt industriløft. Det inneholder 100 tiltak som vi er i ferd med å følge opp: å gjøre Norge til en stormakt innenfor havvind, batterier, karbonfangst og -lagring, hydrogen, prosessindustri, maritim industri, skog og treforedling og bioøkonomi. For det andre er vi nå i gang med klimapartnerskap. Det er en ny måte å kutte utslipp på der vi sammen med bedriftene, partene i arbeidslivet og næringene går sammen og tar for oss sektor for sektor, der hvor potensialet er stort, for å bli enige om forpliktende mål og virkemidlene vi skal bruke for å komme dit. Vi har virkemidler, og de er vi i ferd med å bruke.

Et tredje eksempel er at vi er i gang med en fornyelse av virkemiddelapparatet. Der mange bedrifter, små som store, tidligere har slitt med å finne fram, har vi nå lansert «En vei inn», som gjør at alle våre jobbskapere kan henvende seg ett sted for å få hjelp, uansett om det er fra Innovasjon Norge, Forskningsrådet, DOGA, Siva, Eksfin eller de andre aktørene vi har.

For det fjerde har vi reformert hele eksportarbeidet. Vi har lansert eksportreformen Hele Norge eksporterer, med mål om å øke norsk fastlandseksport med 50 pst. innen 2030. Det er et offentlig–privat samarbeid der partene i arbeidslivet og næringslivet er tatt inn og er tett på i Nærings- og fiskeridepartementets arbeid. Det er bedriftene selv som skal peke ut de fem til ti viktigste strategiske eksportnæringene.

Et femte eksempel er at vi er i full gang med et forenklingsarbeid som skal spare norske bedrifter for 11 mrd. kr i offentlig byråkrati fram til 2025. Det er identifisert 140 tiltak i samarbeid med næringslivet og partene i arbeidslivet, som vi nå er i gang med å følge opp.

Vi vet ikke alltid hva som kommer. Derfor har vi tillit til at alle de tusenvis av valgene næringslivet gjør, er riktige og bidrar til å skape verdier. Vår jobb er å sette en retning for samfunnet, og det har vi gjort gjennom de satsingene jeg nå har nevnt.

Helge Orten (H) [13:23:25]: Jeg hadde forventet at statsråden skulle snakke om eksportstrategien. Jeg kommer fra en del av landet der vi fremdeles er misfornøyd med at statsråden omorganiserte eksportsatsingen sin og fjernet Eksportstrategirådet i Ålesund, som vi etablerte i vår regjeringsperiode. Målsettingen er at en skal øke eksporten med 50 pst. innen 2030, og vi er opptatt av å måle statsråden på om han når det målet. Vi er jo i inneværende stortingsperiode. Har statsråden et delmål i 2025, f.eks., eller andre måter å konkretisere dette på, sånn at det er mulig å måle statsråden på om han når eksportmålsettingene sine?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:24:06]: Målet vårt er 50 pst. vekst innen 2030, og det haster. Vi overtok et nærmest rekordstort handelsunderskudd for Fastlands-Norge. Det går bra så lenge vi har et godt driv i olje- og gassvirksomheten. Vi vil også få store finansinntekter fra Statens pensjonsfond utland, men det er ikke sikkert at det er tilstrekkelig for å finansiere den importen og det velferdssamfunnet vi ønsker oss i framtiden, og derfor er det så viktig at vi får opp eksporten.

Vi har valgt å reformere eksportarbeidet. Min vurdering var at vi ikke trenger flere offentlige etater, slik Høyre ønsker. Vi har allerede 18 ulike nasjonale virkemiddelaktører som forvalter over 180 ulike programmer, og svaret er altså ikke mer offentlig byråkrati. Svaret er å bruke mer av skattekronene på det som faktisk har effekt, og det var grunnen til at regjeringen valgte å reversere beslutningen om å opprette enda en ny etat.

Når det gjelder arbeidsplassene i Ålesund, har Innovasjon Norge overtatt ansvaret for dem, og nå kommer vi raskere til målet om det jeg opplever at det er stor enighet om, nemlig at vi skal øke eksporten.

Helge Orten (H) [13:25:08]: Jeg fikk for så vidt ikke noe svar på om det er konkretisert noen delmål i arbeidet med den eksportstrategien, men det kan vi sikkert komme tilbake til ved en senere anledning.

Et annet grep regjeringa gjorde i forbindelse med statsbudsjettet, var å øke arbeidsgiveravgiften på inntekter over 750 000 kr, og det rammer spesielt kompetansearbeidsplasser. I nasjonalbudsjettet for 2023 er det understreket at en må ha gode insentiv til å investere og arbeide, og at det er viktig for å lykkes med omstilling og øke produktiviteten. Tenker statsråden at bildet ser annerledes ut nå, når vi kommer inn i 2023 og ser en kanskje svakere vekst enn det som lå til grunn da statsbudsjettet ble lagt fram, og at en vil vurdere den økte arbeidsgiveravgiften på en annen måte? Hvilke konsekvenser mener statsråden at en økt arbeidsgiveravgift på kompetansearbeidsplasser har for innovasjon, forskning og utvikling i næringslivet?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:26:04]: La meg da få understreke på nytt at eksportmålet er i 2030. Det er foreløpig ingen delmål på veien dit.

Når det gjelder det andre spørsmålet, er vi nå i en situasjon med den største inflasjonen siden jappetiden. Vi har ingen annen viktigere oppgave enn å trygge norske arbeidsplasser. Vi må få kontroll på kostnadsveksten, og vi må få kontroll på de økte rentene. Derfor har vi lagt fram et statsbudsjett som reduserer oljepengebruken med 18 mrd. kr. Det er et budsjett som strammer inn. Det er helt nødvendig i den økonomiske situasjonen vi står overfor nå.

Konsekvensene av å ikke ta tøffe valg og prioritere ville sannsynligvis vært at inflasjonen kunne vokst seg enda sterkere, og at rentene ville fortsette å stige. Med 1 000 mrd. kr i nettogjeld, som norske bedrifter har, er det ingen god idé å la rentene fortsette å øke. Derfor har vi sett over spleiselaget en gang til. Det er innført en midlertidig økning i arbeidsgiveravgiften. Det har finansministeren understreket at er situasjonsbestemt og skal fases ut når situasjonen tilsier det.

Presidenten [13:27:08]: Me går til spørsmål 18.

Spørsmål 18

Roy Steffensen (FrP) [13:27:20]: «Interessen for fastprisavtaler virker å være forsvinnende liten ute blant bedriftene. Det kan se ut til at bedriftene synes det er lite attraktivt å binde seg i 5–7 år til priser som er 3–4 ganger høyere enn gjennomsnittet de siste 10 årene.

Hvor mange bedrifter må signere fastprisavtaler for at statsråden skal kalle ordningen en suksess, og vil statsråden vurdere andre tiltak mot de høye strømprisene om ikke interessen tar seg opp?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:27:47]: Regjeringen har lagt fram en lang rekke tiltak for å avbøte konsekvensene av de høye strømprisene for husholdninger, næringsliv, frivillighet og samfunnet for øvrig. Vi har lagt fram en betydelig strømstøtte til husholdningene, vi har redusert elavgiften, og vi har styrket bevilgningene til enøktiltak i husholdninger og næringsliv vesentlig. Vi har lagt fram en energitilskuddsordning og en lånegarantiordning sammen med partene i arbeidslivet, og det er nettopp for å hjelpe bedriftene med å håndtere de økte strømkostnadene på kort og lengre sikt.

Det viktigste tiltaket for næringslivet har imidlertid vært og er endringene i grunnrenteskatten for vannkraft, som gjør at kraftbransjen kan tilby fastprisavtaler enklere og rimeligere enn det som tidligere har vært praktisk mulig, slik at de bedriftene som ønsker økt forutsigbarhet rundt sine strømkostnader, skal ha en reell mulighet til å sikre seg dette.

Det første standard fastprisavtalesystemet kom på plass i midten av desember. Siden har vi sett at flere og flere kraftprodusenter og strømselskaper har kommet til med sine tilbud. Prisene på disse avtalene har falt betydelig siden det første tilbudet. Vi ser nå at det er mulig å tegne langsiktige avtaler i Sør-Norge til ned mot 60 øre. Selv de korteste avtalene på tre år har falt til ned mot 85 øre. Det gjør at jeg er optimist med tanke på at dette markedet er i ferd med å begynne å fungere. Vi ser

at prisutviklingen har sammenheng både med antallet aktører som deltar i konkurransen, og ikke minst med at framtidsprisene nå ser noe lysere ut.

Ettersom dette markedet kun har fått fungere noen få uker, mener vi det er for tidlig å trekke noen konklusjoner om hvordan dette vil se ut. Markedet må få tid til å sette seg og konkurransen komme skikkelig i gang. Flere kraftprodusenter og strømselskaper melder seg nå på. Det er jeg glad for, og oppfordringen er stadig at de må legge sine beste tilbud på bordet.

Representanten viste til at interessen for disse avtalene så langt ser ut til å være liten. Det inntrykket jeg har, fra dialog med både små, mellomstore og store bedrifter og ikke minst kraftbransjen selv, er tvert imot at det er betydelig interesse for de nye avtalene, at mange bedrifter nå tar kontakt med sine strømleverandører for å få pristilbud, og at de ønsker å vite mer om avtalene.

Det er imidlertid ikke et mål i seg selv at flest mulig bedrifter skal inngå fastpriskontrakter, eller at et visst antall bedrifter må inngå slike kontrakter for at dette tiltaket skal anses som vellykket. Jeg mener fremdeles at norske bedrifter drives for egen regning og risiko. Det er ikke regjeringens eller Stortingets oppgave å fortelle norske bedriftseiere, som eier 600 000 virksomheter, hvilke forretningsmessige valg de skal gjøre. Vi har tillit til at norske bedriftseiere selv vet hva som er best for seg, om det er å ligge i spotprismarkedet eller å tegne fastpriskontrakter.

Med de skatteendringene vi har gjort, har bedriftene nå fått et tilbud de ikke hadde tidligere, og jeg håper representanten vil være enig i at det er et gode for både små og store bedrifter som ønsker mer forutsigbarhet i tiden framover.

Roy Steffensen (FrP) [13:30:49]: I 2003 hadde Irak en informasjonsminister som sa at det ikke var noen amerikanske stridsvogner i Bagdad. Nå, 20 år senere, har vi en næringsminister i Norge som sier det er en betydelig interesse for de nye fastprisavtalene. Det siste offisielle tallet er altså at det er 130 bedrifter av landets omtrent 150 000 som har tegnet sånne avtaler. Det er altså ikke en promille, og det kan ikke sies å være betydelig interesse.

Bedriftene vil ikke ha fastprisavtalene sånn de er skrudd sammen, eller til de prisene som er nå. Framskrittpartiet frykter at konsekvensen av dette er at vi vil få permitteringer, oppsigelser og flere konkurser. Vi synes det Norsk Industri sier, er fornuftig, at vi må se til Tyskland, der de nå har en strømstøtteordning på 200 mrd. kr. Hvorfor klarer Tyskland dette når en energinasjon som Norge ikke gjør det? Kan Vestre gjøre som Tyskland?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:31:54]: I Sør-Norge er det nå mulig å tegne langsiktige fastprisavtaler til 63 øre. Den tyske ordningen er en makspris på 75 øre, og det er ikke for hele forbruket. Vi er nå i ferd med å få på plass en ordning i Norge som er bedre enn den tyske ordningen, og som er basert på at bedriftene selv gjør en vurdering av om de er tjent med fastpris eller spotpris.

Jeg har mer tillit til norske bedriftsledere enn jeg tror representanten har. Norske bedriftseiere ser at prisene på fastprisavtaler har rast. Der en treårig kontrakt før jul kostet 1,50 kr, kan man nå tegne den for 85 øre. Når bedriftene ser at prisene faller markant, flere aktører kommer på banen og konkurransen begynner å virke, vil mange aktører sitte på gjerdet og vente til de mener markedet er optimalt før de tegner disse avtalene, og det er grunnen til at vi må ha litt is i magen.

Roy Steffensen (FrP) [13:32:57]: Jeg hører statsråden si at bedriftene sitter på gjerdet og venter. Det gjør åpenbart regjeringen også.

I dag kom det ferske tall som viser at konkurstillene skjøt i været i januar – med 64 pst. målt mot samme måned i fjor. I mitt fylke er det 163 pst. målt mot samme måned i fjor. Jeg tror dessverre at strømprisene er en del av årsaken til dette. Jeg registrerer at statsråden vil sitte på gjerdet og vente, og jeg lurar: Er det virkelig sånn at det ikke vil bli gjort flere tiltak, eller må vi vente til Nidaros Sosialdemokratisk Forum tvinger landsmøtet i Arbeiderpartiet til å komme og gjøre noe for å sikre næringslivet og folks arbeidsplasser?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:33:48]: Vi har ikke noen viktigere oppgave enn å ta vare på norske arbeidsplasser i møte med rekordstor inflasjon, stor usikkerhet, krig på kontinentet og den største energikrisen siden 1973. En regjering som er opptatt av ansvarlig økonomisk styring til beste for norske bedrifter, vil altså ikke gjennomføre økonomiske eksperimenter. Det å nå øke oljepengebruken med mange titalls milliarder kroner når vi hver dag kjemper for å få inflasjonen ned, er med respekt å melde absolutt ikke det bedriftene trenger. Norsk næringsliv har 1 000 mrd. kr i netto gjeld, og hvis rentene nå fortsetter å stige til de nivåene vi hadde på begynnelsen av 2000-tallet, vil det påføre norske bedrifter et årlig rentesjokk på 90 mrd. kr. Det må vi unngå for enhver pris.

Vi har fortsatt betydelig færre konkurser i norsk økonomi enn vi hadde før pandemien. Det er jeg glad for. Jeg håper og vil gjerne jobbe for at flest mulig bedrifter skal lykkes, men nå må vi ikke gjøre eksperimenter der vi risikerer å gi med den ene hånden for så å skape mange nye problemer lenger ned i veien.

Spørsmål 19

Lene Westgaard-Halle (H) [13:35:11]: «I Vestfold rammes mange bedrifter av økningen i arbeidsgiveravgiften. Dette er en «kompetanseskatt» som setter arbeidsplasser i fare, for eksempel i Gen2 Energy som arbeider med grønn hydrogen og Zimmer & Peacock som utvikler verdensledende helseteknologi. Regjeringen ser ut til å ha glemt at vi må skape før vi kan dele.

Hvordan ser statsråden for seg at oppstartsbedrifter som disse skal klare å rekruttere nødvendig kompetanse i en tøff tidligfase med stadige og uforutsigbare skatteskjerpelser fra regjeringens side?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:35:48]: I det jeg nå tror alle ser er en krevende situasjon, med den største inflasjonen siden jappetiden på 1980-tallet, prioriterer regjeringen trygg økonomisk styring. Vi har som følge av krigen i Ukraina betydelige inndekningsbehov, til forsvar og beredskap og til økte folketrygdforpliktelser. Ekstra arbeidsgiveravgift er og blir et situasjonsbestemt tiltak som bidrar til inndekning i statsbudsjettet for 2023, som bidrar til at regjeringen kan redusere olje-engebruken med 18 mrd. kr og derfor kan ta tak i det som er det største problemet i norsk økonomi – og som husholdninger, mennesker, familier og bedrifter over hele landet vårt møter – nemlig den store økningen i kostnader.

Vi er i ferd med å lykkes med dette. Vi har nå lavere inflasjon enn stort sett alle våre handelspartnere. Vi opplever at inflasjonen har falt to måneder på rad. For et par uker siden satte sentralbanken ikke opp styringsrenten, for første gang på flere måneder, og stadig flere eksperter mener at vi nå kan ha sett toppen på inflasjonen og rentene for denne gang. Det er for tidlig å glede seg, men hvis dette skulle slå til, er det særdeles godt nytt for folk og bedrifter i Norge.

Arbeidsgiveravgiften er som sagt et situasjonsbestemt tiltak. Det kan bidra til å dempe presset i økonomien, og det kan virke omfordelende.

Regjeringens økonomiske politikk skal bidra til at det er økonomisk vekst, at det er økonomisk aktivitet, men ikke til at norsk økonomi overopphetes, som ville gitt betydelig større utfordringer for bedriftene og deres ansatte enn det vi nå står i.

Jeg er helt enig i at vi må skape for å dele. Jeg jobber for det hver dag. Jeg er stolt over at det i fjor ble skapt 110 000 nye arbeidsplasser i Norge, 100 000 av dem i privat sektor. Jeg er stolt over at regjeringen med sine to statsbudsjetter hvert år har redusert den offentlige andelen av brutto nasjonalprodukt. Det gjør vi fordi vi prioriterer privat verdiskaping. Jeg er stolt over at vi har rekordlav arbeidsledighet, høy sysselsetting. Og vi gjør det vi kan for å få kontroll på inflasjonen, slik at alle bedrift-

er i Norge, små som store, kan lykkes med det de skal bruke tiden sin på, nemlig skape arbeidsplasser, nye investeringer, ta landet vårt i bruk og få opp eksporten – og på den måten også bidra til omstilling av hele samfunnet vårt.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:38:17]: Regjeringen prioriterer, åpnet næringsministeren med. Ja, det er nettopp det som er problemet, at regjeringen prioriterer ned å bygge kompetanse for fremtiden. Så nevnte han oljeengebruk, og det er fint å holde kontroll på oljeengebruken. Der sørget Høyre for å ha et alternativ som var strammere enn regjeringens forslag. Det regjeringen derimot prioriterer, er reversering av en rekke reformer, bl.a. fylkesreformen. Det er det regjeringen prioriterer istedenfor kompetansearbeidsplasser i næringslivet. Når innovative aktører som skal bygge landet vårt i fremtiden, skal skattes i hjel før de i det hele tatt er ute av startgropen, har vi et ganske stort problem. Hvordan tenker statsråden at denne skatten vil påvirke næringslivets evne til å rekruttere kompetansearbeidskraft?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:39:07]: Jeg tar avstand fra begreper som «skattes i hjel». Nå står våre bedrifter overfor tøffe valg og prioriteringer, det er stor usikkerhet i møte med de utfordringene vi møter. Kan vi ikke da ha et ordskifte som er basert på fakta og respekt for hverandre? Det er riktig at regjeringen har økt skattene for næringslivet, først og fremst for de to næringene som har spesielt store overskudd, nemlig havbruk og kraftbransjen. Det har vi gjort for å kunne holde rammebetingelsene for resten av næringslivet uendret, selskapsskatten på 22 pst., som altså er seks prosentpoeng lavere enn den var for ti år siden – og vi gjør dette med det beste for å få kontroll på inflasjonen.

Det som her blir framstilt som et skattesjokk, er jo det samme vi finner i Høyres alternative statsbudsjett. Høyre velger å øke skattene med 38 mrd. kr for næringslivet, fordi Høyre ser at vi står i en vanskelig økonomisk situasjon som vi nå må få kontroll på.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:40:12]: Det er veldig interessant med retorikk, og næringsministeren er god og sterk retorisk, men han kan ikke forklare seg bort fra det som er situasjonen. Nei, Høyre har ikke fremmet disse skatteskjerpelsene. Vi reverserte dem faktisk i sin helhet i vårt forslag til statsbudsjett. Dette er en skatteskjerpelse som er brutal for dem som opplever den. Så kan det godt være at næringsministeren synes det er tøff språkbruk, og at undertegnede er for tydelig. Jeg tror ganske mange i næringslivet opplever dette som ekstremt utfordrende. De bedriftene vi snakker om her, er bedrifter som ikke har kommet ut av startgropa, og

som ikke engang har tjent penger før de får denne skatten. Jeg tror de opplever at uttrykket «skattes i hjel» ligger ganske nært hverdagen og virkeligheten deres.

Er denne avgiften med på å fremme eller hemme den omstillingen som skal til for å etablere nye grønne ben å stå på for norsk industri?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:41:08]: Jeg tar fremdeles sterkt avstand fra begrepsbruken. Det er ingen bedrifter i Norge som skal skattes i hjel. Det er heller ikke det som skjer. Det er vesentlig lavere bedriftsbeskatning i Norge i år enn det var for ti år siden. Vi har et konkurransedyktig skattesystem, men det går ikke an å ta én del ut av statsbudsjettet uten å ta hensyn til helheten. Hvis regjeringen ikke hadde strammet inn på pengebruken, hvis regjeringen ikke hadde redusert olje-engebruken og sett over dette spleiselaget på nytt, ville sannsynligvis inflasjonen bitt seg fast. Det ville blitt besvart med ytterligere økte renter fra sentralbanken. Det ville hatt mye større konsekvenser for næringslivet. Det er denne sammenhengen jeg tror mange bedrifter ser. Så har vi vært tydelige på at så snart situasjonen tilsier det, vil dette tiltaket fases ut. Nå er det lysere utsikter, la oss håpe at det vedvarer, og så vil regjeringen i neste statsbudsjett komme tilbake med det nye skatte- og avgiftsopplegget.

Spørsmål 20

Frå representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren:

«I 2022 sto om lag 150 læreplaner tomme hos norske rederier. Samtidig begrenser regjeringen muligheten for etablering av videregående skoler med en profil som kan bidra til å utdanne fagarbeidere innen disse yrkene.

Hva vil statsråden gjøre for at ledige læreplaner fylles, og at næringen får den kompetansen den trenger i årene som kommer?»

Presidenten [13:32:15]: Dette spørsmålet er utsett.

Spørsmål 21

Frå representanten Kjell Ingolf Ropstad til kunnskapsministeren:

«Regjeringens endringer i barnehageloven gjør at ansatte i barnehager, eid av Den norske kirke, blir kastet ut av sin offentlige tjenstepensjonsordning, som de kunne ha mens barnehagene var en del av soknets virksomhet. Nå må de inngå ny tariffavtale og mister retten til å søke om dekning av overskytende pensjonsutgifter etter ordningen i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 4a.

Hva gjør statsråden for å sikre at menighetsbarnehagene fortsatt får tilgang til denne ordningen, når det er regjeringen som har skapt problemet?»

Presidenten [13:32:17]: Dette spørsmålet er utsett.

Spørsmål 22

Hans Andreas Limi (FrP) [13:42:33]: «Dagligvarekjedene har varslet et kraftig prishopp på matvarer i dag, 1. februar. Kilder sier at økningen kan bli bortimot 10 pst. Samtidig har Nortura store mengder kjøtt på kjølelager. Det normale ville vært at kjøttet hadde blitt solgt til en lavere pris. Forrige høst brukte Nortura egg som grisefôr, mens prisene på egg ble satt opp i butikk.

Synes statsråden det er greit at Nortura holder seg med store kjøttlagre og bruker egg som dyrefôr mens prisene stiger – og har hun tatt opp problemstillingen med Nortura?»

Statsråd Sandra Borch [13:43:07]: Nortura er markedsregulator for kjøtt- og eggsektoren og har ansvaret for å bidra til en best mulig balanse mellom produksjon og forbruk i Norge av disse råvarene. Nortura har også ansvaret for å sette engrosprisen på kjøtt og egg. Forslag til tiltak for å bidra til å balansere markedet legges fram fra Nortura for Omsetningsrådet, som kan svare på grunnlaget for prissettingen og ikke minst markedsbalanseringen for kjøtt og egg.

Jeg vil imidlertid understreke at jeg er glad for at vi har et markedsbalanseringssystem i Norge som gir både bonden og forbrukeren større stabilitet for matforsyning og matpriser.

Vi er i en krevende tid med kraftige prisøkninger på mange områder, noe som påvirker bondens produksjonskostnader, og som gir behov for at også norske bønder kan få økte priser for sine råvarer. Prisoppgangen påvirker imidlertid også forbrukeren og forbruket av kjøtt og egg. Jeg har hatt møte med Nortura for å ta opp disse problemstillingene.

Jeg har ved flere anledninger gått ut og oppfordret alle aktørene i matbransjen til å ta sin del av ansvaret og til ikke å benytte en uoversiktlig situasjon til å øke prisene mer enn nødvendig. Dette var også et viktig budskap på møtene jeg hadde med dagligvarekjedene og -aktørene sammen med næringsministeren for kort tid siden.

Jeg vil videre vise til at regjeringen i 2022 ga bønder et historisk jordbruksoppgjør, med store økninger over budsjettet. Det bidro til å redusere behovet for prisøkninger og til å trygge norsk matproduksjon i det som har vært en ekstrem situasjon.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:44:53]: Noen vil vel hevde, med rette, at det markedssystemet som statsråden forsvarer, er ganske dysfunksjonelt.

Nationen skrev på fredag i forrige uke at det blir importert kjøtt for milliardsummer, særlig storfe og svin. I fjor var importen på 14 890 tonn storfekjøtt, mye av dette med reduserte tollsatser. Samtidig ligger det 5 000 kg norsk storfekjøtt på kjølelager grunnet overproduksjon. De får ikke omsatt kjøttet sitt. Kostnadene for kjølelager sponseres av bøndene selv og av skattebetalerne gjennom regjeringens strømstøtte til Nortura. Samtidig fortsetter altså Nortura å sette opp kjøttprisene.

Synes statsråden at dette vitner om et godt fungerende matsystem? Hvis ikke: Hva vil hun gjøre med det?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Sandra Borch [13:45:45]: Jeg og regjeringen er opptatt av å favne om jordbruksoppgjøret, favne om forhandlingsinstituttet, noe som har ligget som en grunnplanke i norsk landbrukspolitikk. Jeg merker meg at Fremskrittspartiet ønsker å avvikle hele den ordningen.

Når det gjelder oppbyggingen av fryseler av storfekjøtt, var en av årsakene til det i 2022 stor utslakting for å tilpasse seg de lave melkekvoteene som har vært. Nortura har også vist til at i siste del av 2022 ble deres faktiske suppleringsalg til andre markedsaktører i kjøttsektoren vesentlig lavere enn det som tidligere har vært lagt inn som nivå for planlagt omsetning.

Jeg merker meg at representanten Limis parti ønsker å rokke ved hele jordbruksavtalen, rokke ved hele det norske landbruket, noe som vil bidra til at veldig mange gårdsbruk ikke vil kunne være levedyktige i Norge, fordi Fremskrittspartiet ønsker et fritt marked og fri import.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:46:49]: Jeg tror det norske folk skal være glad for at det i hvert fall er ett parti som er opptatt av å ivareta norske forbrukeres interesser, for det er tilsynelatende ikke statsråden.

I Nationen torsdag 26. januar står det at Nortura tar til orde for å styrke tollvernet. Det vil bety at Nortura kan presse prisene på kjøttet enda mer opp, og de er åpenbart ikke interessert i å få ned matprisene. Hva har statsråden egentlig tenkt å gjøre for at prisen på kjøtt blir redusert, og at det blir billigere for forbrukerne?

Statsråd Sandra Borch [13:47:26]: De aller fleste land har et importvern for å styrke sin nasjonale matproduksjon. Alle land har det, også Norge, for å favne om viktige produkter som vi produserer i dette landet.

Jeg er glad for at vi har norsk matproduksjon i dette landet. I den tiden vi lever i nå, vet vi hvor viktig nasjonal matproduksjon er, at vi har matberedskap i dette landet. Denne statsråden og denne regjeringen ønsker å ta til orde for å styrke matberedskapen, sånn at den norske forbrukeren har tilgang til norsk, trygg, kortreist mat. Det tror jeg også den norske forbrukeren er opptatt av. Ikke minst vet jeg at den norske forbrukeren er opptatt av dyrevelferd, og også at man har brukt lite antibiotika i produksjonen av mat.

Det blir ikke lavere priser i Norge ved å fjerne tollvernet. Det vet vi at også dagligvareaktørene har påvirket før.

Spørsmål 23

Silje Hjemdal (FrP) [13:48:37]: «Næringsministeren og landbruks- og matministeren hadde nylig et møte med sentrale aktører i dagligvaresektoren om de stigende matprisene. Det er viktig å gi et klart signal til bransjen om at vi forventer at prisene ikke settes opp mer enn nødvendig. Samtidig har regjeringen en rekke verktøy til rådighet som kunne redusert matprisene, slik som strømstøtte til bedrifter og reduksjon av drivstoffavgifter og matmoms.

Når vil regjeringen ta i bruk egne verktøy, istedenfor å bare fokusere på dagligvarebransjen?»

Statsråd Sandra Borch [13:49:18]: Sånn som den internasjonale situasjonen og importprisene er nå, og slik kostnadsveksten har vært for norske matprodusenter, er det umulig å unngå økning i matprisene også i Norge, men jeg vil også vise til at norsk prisvekst på mat har vært blant de laveste i Europa.

Når det er sagt, er regjeringen opptatt av å bidra til å dempe prisveksten. Og vi har gjort det, for i jordbruksoppgjøret i fjor brukte regjeringen betydelige budsjettmidler for å redusere behovet for vekst i råvareprisene fra jordbruket. Vi innfridde jordbrukets krav i tilleggshandlingene høsten 2021, et krav som ble fremmet som følge av en sterk kostnadsvekst. Vi gjennomførte et historisk godt jordbruksoppgjør våren 2022, hvor mye av den ekstraordinære kostnadsveksten i matproduksjonen ble kompensert med økt budsjettstøtte, og vi innførte en strømstøtteordning for jordbruks- og veksthusnæringen fra og med desember 2021.

Regjeringen har lagt fram en rekke tiltak for å avbøte konsekvensene av de høye strømprisene på husholdninger, næringsliv, frivilligheten og ikke minst samfunnet for øvrig. Overfor næringslivet har vi lagt fram en energitilskuddsordning og en lånegarantiordning for strømintensive foretak for å hjelpe utsatte bedrifter,

både på kort og lengre sikt, med å håndtere økte strøm-kostnader.

Regjeringen har videre redusert drivstoffavgiftene, noe som isolert sett vil bidra til lavere drivstoffpriser for både husholdninger og næringsliv.

Momskutt har blitt løftet fram som en løsning på økte matvarepriser fra enkelte. Det er ikke opplagt at en reduksjon i merverdiavgiften fullt ut vil gi lavere priser til husholdningene. Dette avhenger helt av tilbuds- og etterspørselsforhold i markedet.

Det er også slik at inntektene fra merverdiavgiften fordeles utover statsbudsjettet til ulike formål. Kutt i merverdiavgiften vil igjen kunne gi oss mindre penger til eldreomsorg, utdanning og andre formål som kommer fellesskapet til gode. Men jeg vil minne om at jeg og næringsministeren har varslet en rekke tiltak overfor dagligvarekjedene, nettopp for å bidra til at man ikke øker prisene i butikken mer enn nødvendig.

Silje Hjemdal (FrP) [13:51:39]: Jeg registrerer at Senterpartiet for veldig kort tid siden, før de gikk inn i regjering, var helt enig med Fremskrittspartiet i at kutt i moms ville kunne bety noe for barnefamiliene.

Igen hører vi, også her, at regjeringen er ekspert på å skylde på bransjen, men de har også kostnader, f.eks. nærbutikken Snarkjøp i Eksingedalen i Vaksdal, som fikk en strømregning på 35 000 kr, eller Bunnpris-butikken på Hjellevad som gikk med kraftig underskudd og måtte reddes av milliardæren Trond Mohn i Bergen. All ære til Trond Mohn for å gjøre det, men slik er ikke situasjonen for veldig mange andre. Nærbutikker som ligger i hytteområder, sliter også, både med strømregningene og med at færre folk tar i bruk hytten sin fordi strømmen er så dyr. Hva vil regjeringen gjøre for å hjelpe disse?

Statsråd Sandra Borch [13:52:36]: Nå er vel ikke akkurat dette helt mitt ansvarsområde, jeg har ansvar for mat og matproduksjon. Men jeg kan, som landbruks- og matminister, si at det å dempe prisveksten på matvarer har vært viktig for regjeringen. Vi leverte et historisk godt jordbruksoppgjør, på 10,9 mrd. kr, et jordbruksoppgjør som Fremskrittspartiet i sitt budsjett kutter helt. Hadde man kuttet det, hadde prisene på varer blitt høyere i butikk fordi bonden hadde måttet ta det ut i markedet. Så regjeringen bidrar til å redusere prisen på matvarer. Det ser vi også når vi sammenligner oss med andre land. Prisveksten i Norge er på 11,5 eller 11,6 pst., mens prisveksten i Sverige er på langt over 18 pst. Så regjeringen har gjort tiltak for å bidra til å redusere prisen på matvarer.

Silje Hjemdal (FrP) [13:53:32]: Mens Senterpartiet har snakket mest om jordbruksoppgjøret, har Fremskrittspartiet vært opptatt av å kutte skatter og avgifter

for folk flest, slik at man beholder mest mulig penger i egen lommebok. Det er også en hjelp til folk.

Hyttefolket kommer imidlertid ikke tilbake til områdene sine med de ordningene som regjeringen har trukket fram. Jeg har hørt matministeren tidligere snakke varmt om Merkur-ordningen. Regjeringen er etter min oppfatning mye bedre tjent med å gi strømsøtte også til hytter, for det ville også kunne sikret et kundegrunnlag for nærbutikkene. Det er heller ikke slik at alle nærbutikker oppfyller kriteriene for å delta i Merkur-programmet, og da lurer jeg på hva ministeren har lyst til å gjøre for å hjelpe disse nærbutikkene.

Statsråd Sandra Borch [13:54:34]: Jeg vil igjen minne representanten om at det er en annen minister som har ansvar for det representanten spør om nå, men jeg skjønner jo at man kommer hit med ferdigskrevne spørsmål før man går i ordinær spørretime. Jeg gjentar, igjen, at mitt ansvar har vært å bidra til at vi har norsk matproduksjon i dette landet.

Jeg tror også den norske forbrukeren er veldig opptatt av det, at vi har en nasjonal matberedskap, at vi har landbruk rundt omkring i hele landet. Det tror jeg også den norske forbrukeren er opptatt av. Det handler om kortreist mat. Det handler om at vi er et land som bruker svært lite antibiotika i vår matproduksjon, og det handler om at vi ønsker at det skal være norsk landbruk i hele landet. I den forbindelse er jeg stolt av å representere en regjering som har bidratt til å løfte norsk landbruk gjennom en historisk god jordbruksavtale og -oppgjør, i motsetning til det representantens parti gjorde i forrige regjering.

Spørsmål 24

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:55:44]: «I det siste året har matprisene økt med om lag 12 pst. I tillegg er det varslet at dagligvarebransjen vil sette opp prisene enda mer i dag, med opp mot 10 pst. Det er mye. Det er mange tiltak regjeringen kunne sett på for å få ned prisene. Ett av dem er tollvernet, som legger på høye tollavgifter ved import. Regjeringen kan for eksempel sette ned tollen på matvarer som for tiden er billigere i utlandet enn i Norge, gjerne i en kortere periode.

Vil statsråden, i lys av de høye matvareprisene, gjøre en vurdering av tollvernet?»

Statsråd Sandra Borch [13:56:21]: Matsikkerhet basert på stabil nasjonal matproduksjon er et sentralt politisk mål for denne regjeringen. En stabil matproduksjon forutsetter en offensiv landbrukspolitik og et vel fungerende tollvern. Uten toll på sentrale varer som melk og kjøtt ville det være svært vanskelig å opprett-

holde norsk matproduksjon og norsk matvareberedskap. Dette er viktigere enn noen gang i en situasjon med krig i Europa, ustabile internasjonale markeder og ikke minst klimaendringer.

Importvernet er også helt avgjørende for konkurransekraften til matindustrien som, i lag med landbruket, er viktig for sysselsettingen og verdiskapingen i Norge, særlig i distriktene. Samtidig har Norge, i motsetning til andre land, en viss fleksibilitet i tollforvaltningen ut fra løpende vurderinger av markedssituasjonen. Tollsatsene, slik de framgår av tolltariffen, er satt for å beskytte våre sensitive produkter, men kan administreres ned dersom det oppstår underskudd i det norske markedet. De senere årene har tollene vært administrert ned i perioder med markedssunderskudd for særlig storfe- og svinekjøtt.

Jeg vil understreke at en stor del av varene i dagligvarehandelen ikke konkurrerer med norsk landbruk og importeres derfor uten toll. Det gjelder f.eks. sukker, kaffe, ris og en rekke frukt- og grønntprodukter. Også slike tollfrie varer omsettes i mange tilfeller til en høyere pris i Norge enn i andre land. Dette henger bl.a. sammen med norsk kostnadsnivå, kjøpekraft og dagligvarestruktur. I fjor var 83 pst. av norsk import av landbruksprodukter tollfri.

De fleste land i dag har et tollregime for å beskytte nasjonal matproduksjon og sikre avsetning av egne landbruksvarer.

Jeg har nylig deltatt på landbruksministermøter i OECD og under Grüne Woche i Berlin, og erfart at mange ministre understreker at egen matproduksjon er en nøkkel for matvaresikkerhet i en verden med konflikt, ustabile markeder og ikke minst klimaendringer.

Til syvende og sist er importvernet et politisk spørsmål om vi skal opprettholde norsk matproduksjon og matberedskap. Jeg mener nasjonal verdiskaping og beredskap i matsektoren er grunnleggende. Jeg er glad for at det er bred politisk oppslutning om nødvendigheten av et importvern.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:58:51]: Det er merkelig at på tross av at utvalg etter utvalg, utredning etter utredning, ekspert etter ekspert og tilsyn etter tilsyn konkluderer med at tollvernet er en av de aller viktigste grunnene, kanskje den viktigste, til høye matvarepriser, dårlig utvalg og svak konkurranse, er ikke regjeringen villig til å se på det. Man vil ikke engang vurdere det.

Jeg skjønner at landbruks- og matministeren er aller mest opptatt av å forsvare det bestående og landbruket slik som det er i dag. Av hennes tidligere uttalelser kan man kanskje få inntrykk av at statsråden ønsker høye matvarepriser. Hun ønsker i alle fall ikke noen priskrig, som hun tidligere har uttalt til VG – dessverre for forbrukerne.

Hvis statsråden et lite øyeblikk kunne tatt et steg bort fra sine gamle tanker og holdninger, ser hun at en endring i importvernet kunne vært veldig kjærkomment for norske forbrukere med tanke på prisene i butikken?

Statsråd Sandra Borch [13:59:50]: Nei, for det er ikke slik at tollvernet henger sammen med lavere priser. De som selger varene sine til Norge, vil jo tilpasse seg den norske kjøpekraften. Det blir for enkelt av representanten Bjørnstad å si at ved å fjerne tollvernet vil prisene på mat bli lavere. Det er helt vanlig for land å ha importvern på produkter man produserer i eget land.

Det som bekymrer meg med representantens holdning til denne saken, er at det minner meg på at Fremskrittspartiet ikke ønsker norsk matproduksjon. Dette vil utkonkurrere norsk kjøtt, norsk melk og andre norske produkter som produseres over hele landet. Det ville vært kroken på døra for norsk landbruksnæring om en skulle fjernet tollvernet helt, noe som er en av de viktigste grunnplankene vi har i norsk landbrukspolitikk.

Sivert Bjørnstad (FrP) [14:00:45]: Det er helt tydelig at statsråden ignorerer forbrukernes ønske om lavere matpriser når hun ikke engang ser at lavere tollbarrierer gir billigere mat.

Det finnes imidlertid mellomløsninger som kan være verdt å sjekke ut, og jeg håper statsråd Borch i det minste kan være med meg på det. For eksempel gikk Konkurransetilsynet ut forrige uke og tok til orde for små justeringer som kan få stor effekt på konkurransen i markedet.

Tollvernet verner nemlig ikke bare bøndene, men det verner også kjedene, leverandørene og grossistene og bidrar til å sementere et marked preget av lite og dårlig konkurranse. Vi kan gjøre det lettere å få kvoter, og vi kan oppjustere grensen på kjøttinnhold fra 20 pst. på ferdigvarer f.eks., slik at flere utenlandske kjeder får ta del i konkurransen i dagligvaremarkedet og slik presse prisene ned.

Så langt har statsråden sagt nei til alle gode forslag. For tredje og siste gang: Vil hun vurdere disse enkle grepene for å få ned prisene?

Statsråd Sandra Borch [14:01:48]: Jeg synes det blir et ganske enkelt spørsmål fra representanten Bjørnstad å svare på, for det er ikke slik at dette nødvendigvis henger sammen med pris. Hvis du ser på de prisøkningene som skjer i butikk i dag, er mange av dem på varer som ikke produseres i Norge, men som eksporteres fra andre land til Norge. Andre land tilpasser seg også kjøpekraften i Norge, og det er ikke gitt at hvis man gjør noe med tollvernet, vil det komme forbrukeren til gode. Det

kan likeså godt komme kjedene til gode i form av økt pris.

Tollvernet er ikke bare for den norske bonden eller for norsk matproduksjon. Det favner også om norske dagligvarekjeder, slik at man også kan selge norske varer i norsk dagligvarebransje.

Spørsmål 25

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:02:51]: «Det varsles en kraftig økning i matvareprisene i dag, med opptil 10 pst. Mange sliter med dyrere strøm, drivstoff, høyere låneavdrag og økende priser på forbruksvarer. Det er åpenbart at dyrere mat vil gjøre hverdagen vanskeligere for mange. I et intervju med VG før jul i 2021 fremsto det som at landbruks- og matministeren mente at lave matvarepriser er en uting, og at bøndene må få mer.

Kan statsråden forklare hva hun mente den gangen, og gjøre det klart om hun mener det er bra at prisene på matvarene øker?»

Statsråd Sandra Borch [14:03:31]: La meg først bare få presisere at jeg ikke mener at lave matvarepriser er en uting. Det er fint at forbrukerne kan få tilbud på enkelte varer, gjøre gode kjøp og spare penger, særlig i en tid som nå, der mange husholdninger har en anstrengt økonomi med økte lånekostnader og store økninger i utgifter til strøm og drivstoff.

Det som har vært mitt poeng i denne saken, og som jeg har forsøkt å formidle flere ganger, er de negative konsekvensene ved at enkelte varer i perioder brukes som lokkevarer og selges nærmest med tap. Det er det jeg har reagert på. En slik prisdumping kan føre til at prisene ikke gjenspeiler kostnadene ved produksjonen, og at det etableres et usunt rabattmarked og skapes en prisforventning som ikke er heldig. Prisdumping på bestemte sesongvarer kan også føre til at vi kjøper mer mat enn det vi greier å spise opp, og at festmat ender som matsvinn eller dyrefor.

Kostnader i produksjonen bør kunne gjenspeiles i inntjening og priser gjennom hele verdikjeden. Det er imidlertid viktig å påpeke at det er næringsaktørene selv som setter prisen ut til forbruker, men denne statsråden er opptatt av god konkurranse i dagligvarekjedene og ikke minst at man har en priskrig, som man ofte har, i de månedene man går inn i nå.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:04:58]: Statsråden framstiller det som at hun har endret syn, og at hun ikke mente at lave matvarepriser er en uting. Statsråden har jo i stor grad lyktes med sitt mål om økte matvarepriser, og når man ser de planene regjeringen har om å fjerne konkurransefremmende tilskudd

innenfor meierisektoren, har vi vel ikke sett en ende på dette.

Etter at Senterpartiet kom i regjering og Borch ble landbruks- og matminister, har vi fått økte drivstoffpriser, økte gjødselpriser og økte strømpriser, og regjeringen har valgt å øke målprisene. Alt dette har resultert i høyere matpriser, som vi ser i dag. Synes statsråden prisene er høye nok nå, eller bør de enda høyere opp?

Statsråd Sandra Borch [14:05:53]: Av og til lurte jeg på hvilken verden Fremskrittspartiet lever i. Jeg vil minne representanten om at det er en krig i Europa. Jeg vil minne representanten om at vi har en energikrise i Europa. Alle land i Europa sliter nå med økte kostnader, også Norge.

En ting har vi klart i Norge, og det er nettopp å dempe prisveksten på mat. Gjennom et historisk godt jordbruksoppgjør har vi dekket de ekstra kostnadene bøndene har hatt gjennom denne krisen. Det har også gjort at vi ikke har trengt å ta ut så mye i markedet. Da har min oppfordring til dagligvarekjedene vært at når regjeringen har bidratt med et historisk godt jordbruksoppgjør, forventer vi at dagligvarebransjen – både leverandørene og kjedene – bidrar til ikke å øke prisene mer enn nødvendig, gitt den situasjonen ikke bare Norge, men verden er i.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:06:52]: Vi i Fremskrittspartiet lever i den samme verdenen som regjeringen gjør, men vi er kanskje mer ute og prater med forbrukere, som merker på kroppen de økte drivstoffprisene, økte matpriser, økte strømpriser og også høyere rente. Vi lytter til dem, og vi ønsker å gjøre hverdagen bedre for dem. Derfor har vi også foreslått tiltak som ville ha bidratt til å redusere matvareprisene betydelig i forhold til det regjeringen har fått til.

Økningen i matvareprisene det siste året har vært på nesten 11 pst. og øker nå igjen med over 10 pst. I jordbruksoppgjøret som statsråden nevner, og som er beskrevet som svært så godt, økte regjeringen målprisene, slik at hver husholdning fikk en ekstraavgift på 1 300 kr i år. På nettsidene til Senterpartiet skrev de om jordbruksoppgjøret at «regjeringen er opptatt av å løfte inntekten i alle produksjoner». Det fører jo fort til at matprisene øker.

Kan statsråd Borch garantere at neste års jordbruksoppgjør vil ta hensyn til forbrukerne, og at matprisene ikke vil øke som følge av jordbruksoppgjøret igjen?

Statsråd Sandra Borch [14:08:01]: Jeg er i hvert fall glad for at vi har et jordbruksoppgjør neste år. Det er det ikke sikkert vi hadde hatt hvis Fremskrittspartiet hadde styrt, når jeg hører hva slags tiltak de tar til orde for i denne debatten.

Jeg mener det er viktig å verne om forhandlingsinstituttet. Jeg mener det er noe som har gjort at Norge har lyktes med å produsere mat, med å ivareta norsk matproduksjon. Så er det jo slik at jordbruksoppgjøret har vært med på å dempe prisen på matvarer. I Norge har matvareprisene økt med 11 pst., og i eksempelvis Sverige har de økt med over 18 pst. Så det regjeringen gjorde i jordbruksoppgjøret, med å dekke inn de ekstraordinære kostnadene bøndene hadde, med friske budsjettmidler, har vært med på å bidra til å dempe prisveksten på matvarer i butikker.

Spørsmål 26

Erlend Wiborg (FrP) [14:09:04]: «Grensehandelen er tilbake til det normale etter pandemien. I tillegg forventes et storinnrykk av nordmenn i svenske matbutikker etter prishoppet på dagligvarer i dag. Norske matvarer blir utkonkurrert av svenske. Hovedårsaken til dyrere norsk mat er alle avgiftene. Et godt tiltak for å redusere grensehandelen er å redusere avgiftene som fordyrer norsk mat. I tillegg til å gi billigere mat vil det skape flere arbeidsplasser i Norge – både i butikker og i næringsmiddelindustrien.

Hva gjør regjeringen for å redusere grensehandelen?»

Statsråd Sandra Borch [14:09:47]: Grensehandelsstatistikken til SSB viser at grensehandelen har økt jevnt siden svenskegrensen åpnet etter pandemien, men at grensehandelen fortsatt var lavere enn før pandemien i tredje kvartal 2022. Tallene for fjerde kvartal kommer 24. februar. Vi vet ikke ennå hvor stor prisveksten på mat blir nå og utover våren, og det gjenstår å se om grensehandelen vil øke opp mot gamle nivåer. SSB utvikler nå en ny og bedre grensehandelsstatistikk, og denne statistikken vil gi mer informasjon om nordmenns handlevaner over grensen og være et nyttig verktøy for å overvåke utviklingen i grensehandelen.

Sverige har hatt vesentlig høyere prisvekst på matvarer enn Norge de siste årene. I desember var tolv månedersveksten for mat og alkoholfrie drikkevarer på 18,2 pst. i Sverige, mot 11,5 pst. i Norge. Årsveksten fra 2021 til 2022 var på 11,3 pst. i Sverige, mot 6,5 pst. i Norge. Året før, fra 2020 til 2021, gikk matprisene ned med 2 pst. i Norge, mens utviklingen var flat i Sverige.

Det er altså mindre å spare på å handle på grensen enn før, og det har nok folk fått med seg. Det har vi sett en rekke medieoppslag om den siste uken. Jeg tror også at flere er blitt bevisst på at når man kjøper mat i Norge, bidrar man til også til verdiskaping, man bidrar til ringvirkninger i hele den norske verdikjeden.

Jeg mener jordbruksoppgjøret vi leverte i fjor, var viktig for å dempe prisveksten i Norge. Vi dekket bøndenes ekstraordinære utgifter, slik at det ble mindre behov for å øke prisene i markedet. Jordbruksoppgjøret er ikke bare en sak mellom bonden og staten. Det er også viktig for norske forbrukere.

Avgiftspolitikken skal ivareta flere viktige hensyn enn hensynet til lave priser. For eksempel skal avgiftene på alkohol og tobakk bidra til å redusere helseskadelig forbruk i befolkningen. Forbruksavgiftene er også en del av den helhetlige finanspolitikken og skaffer inntekter til fellesskapet.

I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil:

«gjennomgå grensehandelsproblematikken i lys av erfaringene fra koronapandemien og fra andre land, som Danmark, og foreslå konkrete tiltak som reduserer grensehandelen og styrker konkurransekraften til norsk næringsliv».

I løpet av 2023 vil vi få vite mer om grensehandelen etter pandemien. Regjeringen følger dette tett og vil vurdere om det er behov for ytterligere tiltak når vi har fått den oversikten.

Erlend Wiborg (FrP) [14:12:38]: Når en statsråd feilinformerer Stortinget og kommer med direkte feilaktige opplysninger, er det alvorlig. Statsråden har i dag hevdet at regjeringen har satt ned drivstoffavgiftene. Det er beviselig feil. Drivstoffavgiftene er høyere nå enn før dagens regjering tiltrådte, så jeg ber statsråden beklage og rette opp det.

En prisundersøkelse i Dagbladet i januar av mange typiske grensehandelsvarer viser en prisforskjell på hele 73 pst. I dagligvaremeldingen, Meld. St. 27 for 2019–2020, Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane, ser vi forklaringen på hvorfor varer er billigere i Sverige. Tollavgifter, høyere moms og norske særavgifter er hovedårsakene. Alt dette er noe regjeringen kan gjøre noe med. Hvorfor velger regjeringen å ikke gjøre noe med det?

Statsråd Sandra Borch [14:13:31]: Regjeringen er opptatt av at vi skal ha matproduksjon i Norge. Vi er opptatt av at vi skal ha matproduksjonen fra nord til sør og fra øst til vest. Gitt den situasjonen verden er i nå, bør ethvert land ta et større ansvar for å produsere mer mat til egen befolkning. Hadde vi ført Fremskrittspartiets politikk, som ønsker å legge ned hele forhandlingsinstituttet i norsk jordbruk, hadde vi heller ikke hatt landbruk i dette landet. Jeg tror norske forbrukere er opptatt av at man skal produsere mat i Norge, og at vi skal ha norske bønder i landet som produserer trygg, kortreist og antibiotikafri mat, og ikke minst med en dyrevelferd i verdensklasse. Det er politiske valg, og det skiller Fremskrittspartiet fra Senterpartiet. I Senterpar-

tiet er vi opptatt av at vi skal ha landbruk i dette landet, og Fremskrittspartiet har her, gjennom flere spørsmål, vært ærlig på at norsk matproduksjon ikke er så viktig for dem.

Erlend Wiborg (FrP) [14:14:34]: Jeg registrerer at statsråden ikke trekker tilbake sin feilaktige påstand og villedning av Stortinget om drivstoffavgiftene, så jeg vil oppfordre henne til å gjøre det nå.

Regjeringen har den senere tid rettet pekefingeren mot dagligvarebransjen. Det er vel og bra, men statsråden retter også fingeren mot forbrukerne. Vi får beskjed om å handle norsk og ikke såkalt harryhandle i Sverige. Det fører til matsvinn og at man handler mer enn planlagt, sier statsråden i et intervju med E24.

Det er mange som sliter og kanskje må harryhandle for å få husholdningsbudsjettet til å gå opp. Hva vil statsråden si til alle dem som nå sliter med de norske matprisene, og som ser seg nødt til f.eks. å harryhandle for å få økonomien til å gå opp?

Statsråd Sandra Borch [14:15:29]: Det er ikke gitt at matvarer i Sverige er billigere enn i Norge. Det har vi sett utviklingen av og eksempler på den siste uken.

Jeg er opptatt av at vi skal ha norsk matproduksjon og legge til rette for at norske forbrukere kan kjøpe norsk i butikk. Jeg tror norske forbrukere er opptatt av det. Det har vi sett en rekke ganger når enkelte varer har vært feilmerket, enten det har vært produsert i Tyskland eller i andre land. Vi merker at norske forbrukere ønsker seg norske matvarer, og det ønsker jeg å legge opp til. Jeg skal selvfølgelig ikke bry meg om hvor folk kjøper maten sin. Jeg ønsker å bidra til at vi fortsatt skal kunne velge norsk i butikk, og at vi skal legge opp til å ha gode jordbruksoppgjør også i framtiden. Det bidrar til å dempe prisveksten på norske varer gjennom at bonden har fått dekket de ekstraordinære kostnadene de har hatt gjennom et svært krevende år.

Spørsmål 27

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [14:16:34]: «Over tid har vi opplevd en markant økning i pris på nødvendige ting som strøm, drivstoff og mat samt renter. Mange familier hvor begge er i full jobb klarer ikke lenger å få lønnen til å strekke til, og dette gjelder også de som får sin inntekt fra stønader og pensjon. Frivillige organisasjoner som Frelsesarmeen, Kirkens Bymisjon osv. melder om en markant økning av folk som ber om hjelp til mat.

Hva gjør regjeringen for å bedre situasjonen for de som sliter, og hva er regjeringens raskeste tiltak for å redusere matvareprisene i landet?»

Statsråd Sandra Borch [14:17:07]: Jeg deler bekymringen til alle her i dag, og jeg er også bekymret for de økte matprisene, men jeg mener at regjeringen har innført flere tiltak for å bedre situasjonen i husholdningene og særlig for dem som sliter mest. Strømsstøtten til husholdningene treffer bredt, og samlet støtte for 2022 og 2023 anslås å komme over 70 mrd. kr. Bostøtten har økt med 1,9 mrd. kr for å avhjelpe situasjonen med høye strømpriser.

Slik den internasjonale situasjonen og importprisene er, og slik kostnadsveksten er for norske matprodusenter, er det umulig å unngå økning i matprisene også i Norge.

For norskproduserte matvarer har regjeringen, gjennom et godt jordbruksoppgjør og gjennom strømstøtteordningen for jordbruks- og veksthusnæringen, bidratt til at mindre av kostnadsøkningen må tas ut i markedet. Det har trolig bidratt til at veksten i matprisene i Norge har vært lavere enn i landene rundt oss. Det er viktig nå at alle ledd i verdikjeden gjør sitt for å begrense prisveksten og ikke utnytter en uoversiktlig situasjon til å øke prisene mer enn nødvendig.

Konkurransesituasjonen i andre deler av verdikjeden, som i dagligvarebransjen, påvirker også matvareprisene. For svak konkurranse i dagligvare fører til unødig høye priser og for dårlig utvalg for forbrukerne. Regjeringen prioriterer arbeidet med konkurranseforholdene i dagligvarebransjen høyt. Vi er villig til å vurdere alle nye virkemidler og tiltak som kan bidra til å bedre den konkurransen. Konkurransetfordringene i dagligvarebransjen er komplekse, og det er ikke ett enkelt tiltak som vil løse de utfordringene. Vi må gjøre grundige vurderinger, slik at vi er trygge på at de tiltakene vi innfører, fører til bedre konkurranse og dermed til lavere priser og bedre utvalg for forbrukerne.

Den 13. januar varslet jeg og næringsministeren tre nye tiltak som skal gi mer informasjon om prisdannelse og ikke minst også om konkurranseforhold mellom dagligvareaktørene. Det skal gjennomføres en marginstudie for å se på hvilke marginer de ulike delene av verdikjeden for dagligvare har, vi har gitt Konkurransetilsynet i oppdrag å se på konsekvensene av dagligvareaktørenes prissignalisering, og det skal ikke minst også gjøres en utredning av prisdannelsen i dagligvarebransjen. Dette vil gi oss mer kunnskap om hvorfor prisene øker så mye til forbrukerne, og dermed bedre mulighetene til å sette inn målrettede tiltak.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [14:19:54]: Jeg hører hva statsråden sier med hensyn til de tiltakene de mener de har innført og iverksatt, som skal gi visse effekter. Til tross for det ser vi at det blir stadig flere som ber om hjelp. Regjeringen er flink til å rette pekefingeren mot

dagligvarebransjen. Blant annet har de en tipunktliste for å få bedre konkurranse og lavere matpriser, men dette er jo ikke tiltak som nødvendigvis gir umiddelbar effekt. I beste fall er det noe som virker på lang sikt, og i verste fall en evigvarende seminarvirksomhet. Jeg kan ikke se at dette har noen umiddelbar effekt på å få ned prisene, noe f.eks. reduksjon i matmomsen ville gitt.

Hvilket tidspunkt er det tidligste statsråden anslår at vi vil se lavere priser, med de tiltakene som er satt i gang?

Statsråd Sandra Borch [14:20:43]: Det er det ikke mulig for statsråden å svare på, for det er ikke hun som fastsetter prisene, det er det dagligvarekjedene som gjør. Men jeg er uenig i at regjeringen ikke har gjort noe. Vi har styrket matsentralene i deres viktige arbeid, og vi har styrket bostøtteordningen, som er viktig for dem som tjener aller minst. Og ikke minst vil jeg minne representanten om at vi har levert et jordbruksoppgjør på 10,9 mrd. kr, som dekket kostnadene som norske bønder har hatt gjennom en pandemi, en energikrise og en krig i Europa, noe som har gjort at man ikke har måttet ta ut høyere pris i butikk.

Vi ser nå at Fremskrittspartiet ønsker å fjerne hele jordbruksavtalen og ikke ønsker å kompensere for de ekstra utgiftene bøndene har hatt. Da hadde i hvert fall prisene i butikk steget betraktelig mye mer enn de har gjort i dag.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [14:21:44]: Jeg må beklage hvis jeg uttalte meg sånn at regjeringen ikke har gjort noe, men jeg tror ikke jeg sa det. Jeg sa at vi ser vel ikke effekten av dette.

Selv om statsråden har god lønn, regner jeg med at også hun noen ganger handler på salg. Avslaget på salgsvarene gjøres enkelt og greit i kassa når en betaler for seg. Under koronapandemien valgte en å redusere momsen på flere områder, og dette ble iverksatt raskt. Dersom regjeringen iverksetter en reduksjon av matmomsen, vil dette gi folk flest mer mat på bordet.

Ser ikke regjeringen det samme som alle andre i Norge gjør, at mange flere nå sliter med å gjøre opp sine regninger og samtidig ha råd til mat? Er statsråden enig i at en reduksjon av matmomsen raskt kan gi en reduksjon i matprisene, og at dette er et sterkt nødvendig grep, jamfør den situasjonen som mange nå opplever – og noe som Senterpartiet har ment over lang tid, iallfall inntil de kom i regjering.

Statsråd Sandra Borch [14:22:42]: Det er ikke opplagt at en reduksjon av matmomsen vil bli veltet over på prisene i husholdningene. Dette avhenger jo helt av tilbuds- og etterspørselsforhold i markedet, og i dag er dagligvaremarkedet preget av et fåtalls store aktører.

Da er det en viss risiko for at de tiltakene først og fremst ville fungere som støtte for dagligvarehandelen. Regjeringen kan ikke innføre tiltak uten at vi vet at det kommer den norske forbrukeren til gode.

Nå skal vi inn i et nytt jordbruksoppgjør, som er vel så viktig for den norske bonden, men det er også vel så viktig for norske forbrukere. Vi ønsker å prioritere norsk matproduksjon, og vi ønsker også å bidra til at norske matvarer er billigere i butikk enn det Fremskrittspartiet viste med sitt alternative statsbudsjett.

Spørsmål 28

Gisle Meininger Saudland (FrP) [14:23:53]: «Rett før jul i 2021 kunne vi i VG lese at landbruks- og matministeren mente det var en uting at dagligvarekjedene har priskrig på sesongvarer. Med andre ord, statsråden mente at julematen var for billig. At landbruks- og matministeren mener nordmenn betaler for lite for maten tyder på at regjeringen ikke forstår utfordringene mange nordmenn har når også flere nordmenn må hente mat hos bl.a. Frelsesarmeen.

Hva vil regjeringen gjøre for å senke matvareprisene?»

Statsråd Sandra Borch [14:24:26]: Priskrig er bra. For min del ville det vært bra om vi hadde det hele året. Men det var det å bruke enkelte sesongvarer som lokkemiddel, hvor bonden nesten ikke får noe igjen, som var mitt poeng i den saken, for en slik prisdumping på bestemte sesongvarer kan også føre til at vi kjøper mer mat enn vi greier å spise opp, og til at festmat ender som matsvinn eller dyrefør.

Kostnader i produksjonen bør kunne gjenspeiles i inntjening og priser gjennom hele verdikjeden. Det er imidlertid viktig å påpeke at det er næringsaktørene selv som setter prisen ut til forbrukeren. Slik som den internasjonale situasjonen og importprisene er nå, og slik kostnadsveksten er for norske matprodusenter, er det umulig å unngå økning i matpriser også i Norge.

For norskproduserte matvarer har regjeringen – gjennom et historisk godt jordbruksoppgjør og gjennom strømstøtteordningen for jordbruks- og veksthusnæringen – bidratt til at mindre av kostnadsøkningen må tas ut i markedet. Det har trolig bidratt til at veksten i matvareprisene i Norge har vært lavere enn i landene rundt oss. Det er nå viktig at alle ledd i verdikjeden gjør sitt for å begrense prisveksten og ikke utnytter en uoversiktlig situasjon til å øke prisene mer enn nødvendig.

Konkurransesituasjonen i de andre delene av verdikjeden, som i dagligvarebransjen, påvirker også matvareprisene. For svak konkurranse i dagligvarebransjen fører til unødige høye priser og for dårlig utvalg for forbru-

kerne. Regjeringen prioriterer arbeidet med konkurranseforholdene i dagligvarebransjen høyt. Vi er villige til å vurdere alle nye virkemidler og tiltak som kan bidra til å bedre konkurransen.

Jeg må bare beklage at mange av svarene mine her i dag blir litt like. Jeg føler at jeg står og gjentar meg selv gang på gang, men det er kanskje fordi jeg har blitt stilt åtte–ni spørsmål som er nærmest likelydende.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [14:26:35]: Jeg ser at det er mange som tar opp de samme utfordringene. Det er kanskje ikke så rart når matvareprisene stiger så mye som de gjør.

Jeg er glad for at statsråden ikke lenger ønsker dyre mat, og at hun sier at priskrig er bra, men jeg ser at statsråden – både i svaret til meg og til andre – peker på jordbruksoppgjøret som en god måte å redusere matvareprisene på. Da vil jeg gjerne utfordre statsråden på hva hun mener er den beste måten å redusere matvareprisene på – et dyrt jordbruksoppgjør eller lavere matmoms, gitt at man bruker det samme beløpet?

Statsråd Sandra Borch [14:27:18]: Denne regjeringen er opptatt av at vi skal ha norsk matproduksjon. Hadde vi ikke levert det jordbruksoppgjøret vi gjorde i vår, tror jeg dessverre at flere norske bønder hadde gitt seg med sin produksjon. Jeg tror at også norske forbrukere er opptatt av norsk matproduksjon, at vi har en matproduksjon fra nord til sør, og at vi har en trygg, kortreist og ikke minst antibiotikafri mat å tilby forbrukerne i butikken.

Jordbruksoppgjøret bidro til å dekke nettopp de kostnadene norske bønder har hatt i denne situasjonen, noe som har gjort at mindre av kostnadsøkningen har måttet tas ut i markedet. Jeg vil minne representanten om at Norge er det landet i Europa hvor prisene på mat har økt aller minst. I Sverige og Tyskland har de økt med 18 pst. og 19 pst. det siste året. Så regjeringen har gjort tiltak for å bedre situasjonen.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [14:28:18]: Matvareprisene var jo høye før prishoppet også, så det hadde vært ganske utrolig om de prosentvis hadde steget like mye som ellers i Europa.

Mitt neste spørsmål handler om noe som er litt mer konkret: Frelsesarmeen og andre ideelle organisasjoner må nå kjøpe inn mer mat da de ikke får nok donasjoner til å dekke den store etterspørselen. De økte matvareprisene går ut over ideelle organisasjoners økonomi. Samtidig ser vi at f.eks. cruiseskip som ønsker å donere overskuddsmat til matsentraler, ikke kan gjøre det på grunn av strenge tollregler, som Senterpartiet alltid har tatt til orde for å beholde.

Hva synes landbruks- og matministeren om at fullt ut spiselig mat kastes på grunn av norske tollregler, og vil hun ta initiativ til å endre dem?

Statsråd Sandra Borch [14:29:17]: Dette er en sak jeg har brukt litt tid på å sjekke, for jeg har også reagert på de oppslagene som har vært. Men det er ikke tollregler som er til hinder for å ta inn den maten i Norge. Det er hensynet til mattrygghet som er det. Vi har noen krav i Norge som matvarer må oppfylle for at vi skal kunne ta dem inn, og det handler om at sykdommer kan overføres via matvarer. Jeg sjekker nå med Mattilsynet hva som er regelverket for dette i dag, men i Norge har vi bl.a. krav om at vi må vite hvilket land matvarene kommer fra før vi tar dem inn i landet. Jeg tenkte også at dette ikke var bra, men vi må sikre at den maten vi tar inn i dette landet, er trygg å spise for forbrukerne.

Spørsmål 29

Anne Kristine Linnestad (H) [14:30:21]: «For å skape flere arbeidsplasser i Norge er det viktig å legge til rette for at flere skal kunne skape sin egen bedrift. I digitaliseringsstrategien for offentlig sektor 2019–2025 ble det lagt fram syv livshendelser, og en av disse var «starte og drive en bedrift». Denne dekker blant annet hele livsløpet til en bedrift, fra noen får ideen eller ønsket om å starte egen bedrift, og helt fram til bedriften avsluttes.

Hvordan jobber statsråden med å følge opp livshendelsen «starte og drive en bedrift»?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [14:30:54]: Å få til samanhengande tenester er ei krevjande øving som involverer ei rekkje aktørar. Statleg og kommunal sektor må samarbeide for å få ei brei problemforståing og brukarinnsikt når samanhengande tenester skal utviklast.

Digitaliseringsdirektoratet følgjer opp livshendingane gjennom to årlege rapporteringar for status og framdrift, der dei fokuserer spesielt på digitalisering og brukarene i sentrum for samanhengande tenester. Siste rapportering er frå januar no i år.

Oppfølginga av og eigarskapen til livshendinga «starte og drive en bedrift» er lagde til Nærings- og fiskeridepartementet og Brønnøysundregistra, og handlar om digitaliseringstiltak og andre forenklingstiltak som treffer etablering, drift og avvikling av ei bedrift. Næringsministeren følgjer opp prosjekt som eit ledd i forenklingsarbeidet til regjeringa.

Brønnøysundregistra har jobba med å skaffe oversikt og innsikt i viktige område i livsløpet til bedriftene. Det er gjennomført mange tiltak for å forenkle prosessane rundt det å starte og drive ei bedrift. Eitt av tiltaka er

digital selskapsetablering, som sørger for at heile prosessen med å etablere ei bedrift vert meir smidig og enklare. Dette er eit godt eksempel på samarbeid mellom offentlege myndigheiter og private, i dette tilfellet med bankane.

Eit anna tiltak det vert jobba med, er «Rett frå start», eit samarbeid mellom skatteetaten og Brønnøysundregistra. Prosjektet har søkjelys på førebygging av gjeldsproblem og på å forenkle etablering og drift av næringsverksemd.

For at dei samanhengande tenestene skal kunne realiserast, er det ein føresetnad at regelverket legg til rette for samhandling på tvers av både sektorar og bedrifter. Det vert derfor arbeidd kontinuerleg med regelverksendringar som opnar for å gjere digital tenesteyting og deling av data på tvers mogleg.

Anne Kristine Linnestad (H) [14:33:08]: Takk for svaret.

Det er mange oppgaver som i dag løses gjennom manuelt arbeid, som kan automatiseres. Det vil spare staten for store kostnader og gjøre at arbeidskraft frigjøres til andre oppgaver. De offentlige tjenestene vil da bli bedre, og innbyggerne og ikke minst næringslivet vil oppleve raskere tilbakemelding på f.eks. søknader som ikke krever skjønn. Som vi vet, er bruk av tid et kritisk punkt for både privatpersoner og næringsliv.

Stimulab har bidratt til å utvikle kunnskap og spre erfaringer om samordnede tjenester til beste for brukerne. Mange av prosjektene som har fått penger, er prosjekter som følger opp arbeidet med livshendelser. Resultatene har vært gode, men likevel kutter regjeringen i bevilgningene til Stimulab. Hvordan mener statsråden at dette bidrar til en enklere hverdag for innbyggere og bedrifter?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [14:34:00]: Det er mange ulike tiltak som i sum kan bidra til både å setje auka fart på digitalisering og til å sikre betre løysingar for bedriftene, òg i samspel mellom offentleg og privat sektor. Ein av dei tinga som vi har prioritert veldig høgt i årets budsjett, og som er svært viktig dersom vi i auka grad skal fokusere på digitalisering og på at bedrifter i heile Noreg skal få utnytte potensialet som meir digitalisering gjev, er at ein må sørge for auka tempo i utviklinga av høghastigheitsbreiband – at ein har moderne løysingar som sørger for at ein har eit raskt og effektivt nett å forhalde seg til. Ein av dei viktigaste tinga som ein får tilbakemelding på frå næringsdrivande rundt i Noreg og frå interesseorganisasjonar, er nettopp det. Det er ein av dei tinga som stortingsfleirtalet prioriterte opp, i motsetnad til eksempelvis Høgre, som kutta stort i det i sitt budsjett.

Totalt sett har vi sørgt for ei stor satsing på digitaliseringstiltak i det budsjettet som ligg føre for inneverande år.

Anne Kristine Linnestad (H) [14:35:08]: Utbygging av høghastigheitsbreiband skal vi komme tilbake til ved en senere anledning, for i Høyres hoder er digitalisering langt mer enn høghastighets breiband. Statsråden vet sikkert at i fjor vår hadde 92,5 pst. av alle landets husstander mulighet til å tilknytte seg et høghastighetsbånd.

Administrerende direktør i DOGA, Tor Inge Hjemdal, sa da statsbudsjettet ble lagt fram:

«Å kutte i en ordning som kan spare det mangedobbelte på effektivisering og forbedring i fremtiden, virker meningsløst.»

I «Stimulab: Brukerorientert offentlig innovasjon – råd og erfaringer fra frontlinjen», som Digitaliseringsdirektoratet står bak, står det at Stimulabs første fire år viser at Stimulab er

«egnet til å samle virksomheter om innovasjon og skape felles forpliktelse om å realisere løsningene».

Det jeg egentlig da lurer på, er: Hvilke konkrete løsninger og virkemidler har regjeringen å vise til for innovasjon, effektivisering og forbedring i offentlig sektor?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [14:36:15]: No har eg allerede i det første svaret mitt gått gjennom fleire konkrete eksempel på det. Eg registrerer òg at representanten Linnestad vil hoppe bukk over noko av det som er ein av dei aller viktigaste grunnplankane for å kunne leggje til rette for gode digitale løysingar, nemleg å sørge for gode løysingar for høghastigheitsbreiband for folk og bedrifter i heile Noreg. Det er stor etterspurnad etter det. Vi har prioritert det høgt, mens Høgre føreslo eit kutt samanlikna med det som fekk fleirtal i Stortinget, på 150 mill. kr. Totalt sett for digitaliseringstiltak føreslo regjeringa – og dei fekk støtte for det i Stortinget – meir til digitalisering enn det Høgre gjorde i sitt alternative budsjett.

Det er riktig at på enkelte mindre postar har Høgre eit noko høgare beløp, men vi meiner at det er viktig i første omgang å prioritere noko av den grunnleggjande infrastrukturen og sikre mot sårbarheit i den. Det er noko det er stor etterspurnad etter frå næringslivet over heile Noreg.

Presidenten [14:37:18]: Dermed er den ordinære spørretimen avsluttet.

Sak nr. 3 [14:37:22]

Referat

Presidenten [14:37:24]: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.38.

